

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26, tel. 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Ali ste se že
prepričali,

če ste pravilno
vpisani v volilni
imenik?

Zadnji rok je
16. september

Ob deseti obletnici priključitve Primorske

LJUDSTVO JE ODLOČILO

Ce današnja jugoslovansko-italijanska meja ni takšna, kakršno smo si želeli in do kakršne smo po našem globokem prepričanju imeli pravico, ne smemo pozabiti, kako velik uspeh smo kljub vsemu dosegli, kaj za nas pomeni naša nova meja, če jo primerjamo z ono na Reki, za Snežnikom

Dr. Aleš Bebler

in pri Postojni. Po površini in celo po številu prebivalstva največji del področja, ki smo ga na mirovni konferenci zahtevali, je postal naš, je danes jugoslovanski in bo vedno ostal jugoslovanski.

Ko smo se znašli poleti 1946 v glavni dvorani luksemburške palače v Parizu na mirovni konferenci — Edvard Kardelj, Moša Pijade, Boris Kidrič, Vladimir Bakarič, Stanoje Simić, Ljubo Leontić in drugi člani jugoslovanske delegacije — in smo poslušali prve govore, med drugimi tudi italijanskega vladnega predsednika De Gasperija, je bil boj za večji del tega ozemlja že dobljen. Dobljen pa je bil zato, ker je prebivalstvo Slovenskega Primorja in Istre s svojim bojem med zadnjo vojno tako jasno izrazilo svojo voljo, da je tudi zunanji svet moral priznati njegovo pravico, njegovo zahtevo po priključitvi k Jugoslaviji. Zato je načrt mirovne pogodbe z Italijo, ki so ga pripravile štiri velesile, spor omejil na manjši, zahodni

del tako imenovane Julijske Krajine.

Kako je o tem tekla razprava na mirovni konferenci, kakšne so bile teze in proti teze, kakšne so bile okoliščine — začela je hladna vojna — kako je bila končno sprejeta koncepcija Svobodnega tržaškega ozemlja, kako je sedem let pozneje bilo to ozemlje razdeljeno, o tem je bilo že veliko povedano in je vsem še v svežem spominu.

Naj ob tej priložnosti omenim le razgovor, ki ni bil javen in sam po sebi ni bil večjega pomena. To je bil razgovor, ki sem ga imel s tedanjim ministrom za zunanje zadeve Velike Britanije Ernestom Bevinom. Ko sem mu na kratko ponovil našo tezo in jo obrazložil, je hip pomislil, nato pa je vzdihnil:

»Oh, te meje! Ko bi jih nekoč sploh ne bilo!«

Odgovoril sem mu:

»Pot k temu je pravična razmejitev. Vsaka krivica ustvarja napetost. Meja je tem bolj zares meja, čim bolj je krivična, in narobe — čim bolj je pravična, tem manj deli in tem bolj združuje...«

Ko sem letos prebil mesec dni ob našem morju na Koprskem, sem se večkrat spomnil tega razgovora. Tisoči ljudi z obeh strani prestopajo mejo v obe smeri z dovolilnicami, obmejni blagovni promet je živahen in nenehno narašča. Ali ni to razen drugih vzrokov posledica tudi dejstva,

da je meja pravičnejša? Kaj si moremo zamisliti tako vzdušje ob meji, če bi ta bila pri Postojni in na Reki? Gotovo, da ne! In krivična meja ne bi imela hudih posledic samo na obmejnem področju. Pot k vedno tesnejšemu sodelovanju vodi preko pravičnih rešitev spornih vprašanj — razmejitvenih, manjšinskih in drugih, ter preko enakopravnosti narodov in lojalnosti v njihovih odnosih. Druge poti ni.

Priključitev Slovenskega Primorja in Istre k Jugoslaviji je bila potemtakem več, kot samo osvoboditev tega področja in izpolnitev ljudske volje Primorcev in Istranov — bila je korak naprej k pravičnejši ureditvi Evrope in s tem korak naprej k mednarodnem sporazumevanju, koristnem za stvar miru in mednarodnega sodelovanja.

Prav in pravočasno

Priprave za izvedbo volitev v občinske zbore proizvajalcev občin koprškega okraja so zelo živahne. Prvi podatki o dosedanjem delu občinskih volilnih komisij dokazujejo, da so se le-te v tesnem sodelovanju z okrajno

volilno komisijo svoje naloge resno lotile. Kljub sorazmerno kratkim rokom za izvedbo posameznih pripravljalnih del, ki jih ni malo, je splošna ocena dosedanjega dela zadovoljiva. Tako na primer komisije za sestavo volilnih imenikov že zaključujejo delo in volilni imeniki so že razgrnjeni na matičnih uradih, kjer bodo do 16. septembra sprejemali razne popravke, vpise in izbrise. Občinske volilne komisije že uveljavljajo sklep okrajne volilne komisije o razdelitvi odborniških mest med obema proizvodnima skupnostima, občinski ljudski odbori so pravočasno določili volilne enote in število odbornikov, določena so območja zborov volilcev in razen tega so opravile vse volilne komisije še vrsto drobnih del, ki bodo vplivale na čimboljše izvedbo volitev.

Na področju koprškega okraja bomo v občinske zbore izvolili 229 državljanov (Divača 17, Hrpele 23, Ilirska Bistrica 27, Izola 23, Koper 37, Pivka 23, Postojna 27, Sežana 25), v zboru proizvajalcev občin pa 186 državljanov (Divača 13, Hrpele 18, Ilirska Bistrica 21, Izola 21, Koper 29, Piran 23, Pivka 19, Postojna 21, Sežana 21). Vseh volilnih enot v okraju bo 340, za občinske zbore 199, za zbor proizvajalcev občin pa 131.

Kongres ZKJ bo aprila

Na VIII. plenumu Centralnega komiteja ZKJ, ki je bil te dni v Beogradu pod predsedstvom generalnega sekretarja ZKJ Josipa Broza-Tita, je bil sprejet predlog, da bi zaradi bližnjih volitev v občinske in okrajne ljudske odbore, zaradi skupščinskih volitev, sprejema perspektivnega plana, kakor tudi zaradi drugega nujnega dela, odgodili VII. kongres ZKJ do aprila prihodnjega leta.

Plenum Centralnega komiteja ZKJ je tudi odobril razgovore, ki sta jih imeli delegaciji CK ZKJ in vlade FLRJ ter delegacija CK KP Sovjetske zveze in sovjetske vlade 1. in 2. avgusta v Romuniji, ker meni, da je bil ta sestanek pozitivnega pomena za nadaljnji razvoj odnosov med FLRJ in ZSSR in v prid socializmu ter miru na svetu.

Ob zaključku zasedanja je plenum izvolil Jovana Veselinova za člana Izvršnega komiteja ZKJ.

NAŠ GOSPODARSKI
KOMENTAR

Misli ob sejmi in gospodarskih razstavah

Pretekli in sedanji mesec sta značilna po tem, da so po raznih zlastih glavnih mestih veliki sejmi in razstave gospodarskega značaja. Tako velesejmi v Beogradu, Zagrebu, posebni sejmi v Ljubljani in Novem Sadu ter po številnih manjših mestih. Kakor bi hoteli tekmovati v tem, kdo in kje bo bolj temeljito prikazal naš notranji gospodarski razvoj v celoti, pa tudi razvoj posameznih gospodarskih dejavnosti ter našo povezanost z zunanjim svetom. Glede na to lahko trdimo, da so te zunanje manifestacije naše notranje in zunanje gospodarske dejavnosti iz leta v leto mogočnejše, večje in dejali bi lahko tudi — razkošnejše. Drugo pa, kar nam kažejo velesejmi in razstave vseh vrst, je v tem, da je postala naša dežela in postaja vedno bolj gospodarsko zanimiva za tuje države, ki bi rade pri nas prodajale in si utrdile svoje tržišče. Pa tudi mi stremimo, da bi prodrli s svojimi proizvodi v svet, posebno tja, kjer se gospodarstva šele razvijajo in to zlasti na enakih osnovah kot se razvija naše gospodarstvo.

Obseg naše zunanje trgovine je vedno večji in vedno več je držav, s katerimi navezujemo plodne gospodarske stike. Izvažamo vedno več proizvodov in kot vemo, se vrednost našega izvoza z meseca v mesec veča. Tudi glede uvoza se stanje spreminja, saj se vedno bolj omejujemo na uvoz res najbolj potrebnih surovin in reprodukcijskega materiala ter zaradi izrednih potreb tudi živeža. Podrobna analiza bi lahko pokazala, da smo se že v marsičem osamosvojili in da marsičesa ne uvažamo več.

Z nadaljnjo industrializacijo, bolj s povečano proizvodnjo in z nadaljnjim dvigom kmetijske proizvodnje se bo stanje naše zunanje trgovine še izboljšalo in prišlo bo do tega, da se bo začel manjšati tudi primanjkljaj, ki ga stalno kaže naša plačilna bilanca.

V letošnjem letu morda lahko najboljše vidimo, kako se notranji in zunanji trg izpopolnjujeta in kako uoden razvoj enega (Nadaljevanje na 2. str.)

Navdušen sprejem poljskih gostov

Malokateremu državljanu, ki je po osvoboditvi obiskal Beograd, smo priredili tako prisrčen sprejem kakor poljskim gostom. To ni naključje. Zgodovina je postavila Jugoslavijo in Poljsko na vzporedni tir. Trdno prijateljstvo se je skovalo v pretekli vojni v skupnem boju proti

sednika poljske vlade Cyrankiewicza je na beograjskih ulicah pozdravljalo 300.000 ljudi. Od letališča do Dedinja se je dvigalo v pozdrav morje zastavic, avtomobili so vozili po preprogah iz rož in zelenja. Tukaj bi bil vsak nadaljnji komentar odveč.

Poljski gostje bodo ostali pri nas teden dni. Obiskali bodo številne naše pokrajine, med drugimi tudi Slovenijo. S predsednikom Titom in z drugimi našimi voditelji bodo imeli vrsto meddržavniških in medpartijskih razgovorov. Nobenega dvoma ni, da bodo ti razgovori še bolj utrdili prijateljstvo med dvema narodoma, hkrati pa bodo imeli velik pomen za nadaljnji razvoj socializma in za utrditev miru v svetu.

Več žena v ljudske odbore

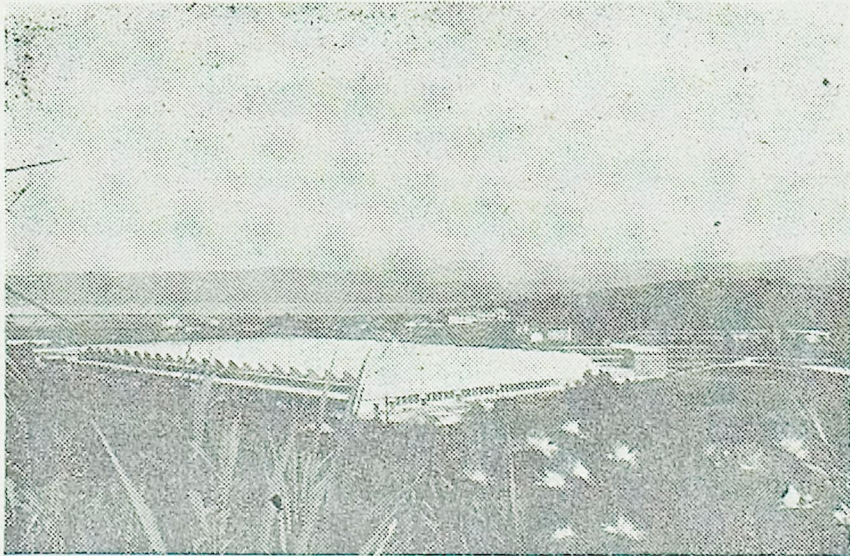
Postojnski odbor društva žena je v ponedeljek med drugim razpravljala tudi o bližnjih volitvah v občinske ljudske odbore. Odbornice so bile soglasne v tem, da naj bi kandidiralo več žena pri občinskih volitvah, ker menijo, da bi žene-odbornice lahko s pridom reševale tista družbena vprašanja, pri katerih so žene najbolj zainteresirane. Na tej seji je bilo govora tudi o postavitvi kandidatur za razvoj občine najzaslužnejših žena. Odbornice so sklenile, da bodo predlagale ženam množično udeležbo na zborih volivcev, kjer bodo predlagali kandidate. Podobno stališče, kot ga imajo postojnske žene, so osvojile tudi članice društva žena v Ilirski Bistrici. A. M.

Wladimir Gomulka

fašizmu in v desetih letih boja za demokracijo, socialistično ureditev. Res je bilo tudi nekaj let razkola, ki so ga umetno vcepili med poljsko in jugoslovansko ljudstvo. Toda prav ta leta hudih preizkušenj so povzročila, da smo spet našli v kupu čistega vina in da so naša pota spet tako zelo podobna.

Prvega tajnika poljske Združene delavske partije Gomulko in pred-

V Tovarni motornih koles TOMOS v Kopru bodo pravkar dokončana gradbena dela. Več o tem našem največjem industrijskem objektu preberite na 9. strani

Spretnost DO SVETU

RAZPRAVA O MADŽARSKI

V torek se je začelo izredno zasedanje Glavne skupščine OZN. Na dnevnem redu je tako imenovano madžarsko vprašanje. Ameriški zastopnik je v imenu 36 delegacij predlagal osvojitve resolucije, s katero bi Združeni narodi obsodili Sovjetsko zvezo vojaškega napada na Madžarsko. V resoluciji je tudi rečeno, da je treba madžarskemu ljudstvu pomagati. Zato predlaga 36 držav, naj bi proučevanje madžarskega vprašanja zaupali neki osebi, ki uživa vsestranski mednarodni ugled, le-ta pa bi pozneje sporočila svoje predloge Združenim narodom.

Madžarski zastopnik je ostro protestiral proti vsebini resolucije in izjavil, da je razprava o Madžarski grobo vmešavanje v notranje zadeve njegove dežele. Dejal je, da je bila pomoč sovjetskih čet nujna, kajti na Madžarskem so hoteli prevzeti oblast fašistični elementi. Madžarski delegat je tudi povabil glavnega tajnika OZN Hammarskjolda, naj obišče Budimpešto in se sam prepriča o današnjem stanju. Madžarskega delegata je podprl

sovjetski delegat, ki je zahteval od skupščine, naj umakne tako imenovano madžarsko vprašanje z dnevnega reda. Pričakujejo, da se bo razprava nadaljevala še dva dni, nato pa bodo glasovali o resoluciji.

KORAK NAPREJ ZA ENAKOPRAVNOST ČRNCV

Predsednik ZDA Eisenhower je podpisal zakon o državljanstvih pravicah, ki ga je nedavno izglasoval ameriški Kongres. Ta zakon zagotavlja volilno pravico črncev na vsem ozemlju ZDA. Sprejetju zakona so ostro nasprotovali senatorji Juga, vendar so ostali v manjšini.

DOBRI IZGLEDI ZA JAPONSKO-JUGOSLOVANSKO SODELOVANJE

Jugoslovanska delegacija pod vodstvom Svetozarja Vukmanovića se že nekaj dni mudi na Japonskem. Imela je že vrsto razgovorov z japonskimi političnimi in gospodarskimi predstavniki. Tokijski časopisi zelo ugodno komentirajo jugoslovanski obisk in poudarjajo dobre možnosti odnosov med obema deželama. Časopis Šimbun piše med drugim, da so velike možnosti za tesno sodelovanje na področju rudarstva in ladjedelništva ter za povečanje blagovne izmenjave.

PREKINITVE RAZOROŽITVENIH RAZGOVOROV

Po pet in pol mesečnih razgovorih v Londonu so člani razorožitvenega pododbora OZN prekinili delo. Sklenili niso nobenega konkretnega sporazuma. Po mnenju ameriškega delegata so razgovori zašli v slepo ulico zaradi sovjetskega odpora proti opustitvi proizvodnje jedrskih surovin. Sovjeti pa trdijo, da so krive ZDA in druge zahodne države, ker so nasprotovale brezpogojni prekinitev poskusnih atomskih eksplozij. Ne glede na slab konec menijo politični opazovalci, da so bili razgovori koristni, saj sta obe strani temeljito izmenjali gledišča in jih tudi v nekaterih točkah zblížili. Ali pa je stvar tudi v resnici kaj napredovala, bomo videli že v prihodnjih tednih, ko se bo začelo jesensko zasedanje Glavne skupščine OZN.

VI. PLENUM ZO SZDLJ

V ponedeljek je pod predsedstvom generalnega sekretarja SZDLJ Edvarda Kardelja zasedal v Beogradu VI. plenum zveznega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije. Po govoru člana predsedstva Petra Stambolića v zvezi z bližnjimi volitvami v občinske in okrajne ljudske odbore je plenum sprejel proglas na vse državljanke socialistične Jugoslavije.

Burna volilna kampanja v Nemčiji

Na tretjih državnih volitvah v Zahodni Nemčiji bodo volivci odločali med Adenauerjevo krščansko-demokratsko stranko in Ollenhauerjevimi socialnimi demokrati. Vse druge stranke so brez vidnejšega vpliva in je sploh vprašanje, če bodo dobile kakšno poslansko mesto.

Obe vodilni stranki sta začeli kampanjo, ki je precej burna. Obljub je nič koliko in žalitve nasprotnikov so na dnevnem redu. V tem prednjačijo zlasti Adenauerjevi govorniki. Na zborovanjih krščanskih demokratov na vsa usta opozarjajo na »sovjetsko nevarnost« in na »propad Nemčije«, če bi zmagali socialni demokrati. Marsikatera poteza v Adenauerjevi volilni kampanji spominja na dobo Hitlerjeve vladavine. Med drugim obiskujejo člani krščansko-demokratske »Unije mladih« mitinge socialnih demokratov, kjer povzročajo nerede in pretepajo ljudi. Mobilizirali so tudi ves aparat škofov in duhovnikov. Le-ti opozarjajo

vernike, naj molijo za zmago Adenauerja in objublajo od-pustke.

Volilna kampanja socialnih demokratov sicer tudi ni idealna, vendar se le precej razlikuje od Adenauerjeve. Na zborovanje Ollenhauerjevih pristavev lahko pride vsak in niso potrebna posebna dovoljenja kakor na zborovanja krščanskih demokratov. Tudi ni nikakršnih mladinskih oddelkov, ki bi terorizirali ljudi. Ollenhauerju lastni pristavi očitajo, da so njegovi govori premrtvi in zborovanja preveč monotona. Morda imajo v tem prav, čeprav to najbrž ni najslabša točka v social-demokratski volilni kampanji.

Vse kaže, da je glavna slabost programa Ollenhauerjeve stranke v tem, da nimajo lastne koncepcije glede gospodarskega razvoja dežele. Medtem ko so glede zunanje politike postavili jasen program: razorožitev, miroljubna združitev dežele in enakopravno sodelovanje med Zahodom in

Vzhodom, se glede notranje politike ne morejo odločiti. Sicer pa je tudi težko. Nemško gospodarstvo je v zadnjih letih močno napredovalo in vsakdo, ki bi pred volivci eksperimentiral z nekim novim programom, bi le preveč tvegalo. Adenauer ima tukaj adut v rokah, ker je svojim pristavšem zagotovil, »da bo ostalo vse po starem«. Toda v zadnjih dneh so se nekoliko predramili tudi socialni demokrati. Gre za predloge o sodelovanju delavcev v industriji. Opozicija namerava torej v primeru zmage razširiti pravice sodelovanja na predstavnike zborov velikih koncernov. Do volitev pa bo treba seveda povedati še marsikaj, tako da bodo imeli volivci jasno predstavlo, kakšne načrte ima Ollenhauer na notranjem področju.

In čigava bo zmaga? Zaenkrat kaže ugodno za Adenauerja. Toda na dan volitev se lahko marsikaj spremeni. Večini Nemcev ni všeč oboroževanje, kajti mnogim so še v predobrem spominu strahote pretekle vojne, da ne govorimo o atomskem oboroževanju. To je tudi glavno volilno orožje Ollenhauerja.

Novice s Tržaškega

(Od našega stalnega dopisnika)
Delavci obratov CRDA (ladjedelnice Sv. Marko in tovarne strojev v Trstu ter ladjedelnice Sv. Roka v Miljah) in Tržaškega arzenala so silno ogorčeni in nezadovoljni, ker delodajalci zavlačujejo pogajanja za rešitev spora, ki je nastal pred nekaj meseci zaradi zahtev delavcev po izboljšanju delovnih pogojev in mezd. Že pred tremi meseci so namreč delavci teh obratov stavkali z namenom, da bi uresničili svoje zahteve, toda delodajalci so imeli za njihove težnje vedno gluha ušesa. Po končani letnih dopustih je kazalo, da se bo zadeva kolikor toliko ugodno rešila. Na Uradu za delo je bil pred tremi tedni prvi sestanek predstavnikov omenjenih podjetij in sindikalnih organizacij. Temu sesanku je sledil drugi, nato tretji, v soboto pa bo že četrti. Vsi dosedanji sestanki so bili neuspešni, ker so industriji zavračali vse zahteve delavcev, češ da ekonomske razmere podjetij ne dovoljuje večjih izdatkov. Sindikalni zastopniki pa te trditve zavračajo, ker menijo, da je prav sedaj ugodna konjunktura za ladjedelnice. Dela in naročil ne manjka.

V glavnem zahtevajo tržaški kovinarji enake delovne pogoje in mezde, kot jih imajo njihovi delovni tovariši v Genovi. Sedaj znaša razlika v mezdah od 6.000 do 10.000 lir mesečno, zlasti zato, ker v tržaških obratih ni primerno rešeno vprašanje akordnega dela.

Vse kaže, da se bo ta spor še bolj zaostрил v primeru, da bodo delodajalci vztrajali pri svojem dosedanjem odklonilnem stališču, ker so delavci trdno odločeni braniti svoje pravice in so enotni v postavljanju svojih zahtev, ki niso neupravičene.

V tržaškem občinskem kotlu se vedno vre in se nekaj kuha. Kaj, se ne more še vedeti, vsekakor nič dobrega. Razprtie in spori so taki, da se vsak sporazum zdi nemogoč. Zaradi tega bo verjetno prevzel občinsko upravo prefekturni komisar in občinski svet ne bo imel več besede. Komisarska uprava pa pomeni nove upravne volitve.

Tržaška trgovinska zbornica je v preteklem tednu izdala svoje redno mesečno poročilo o tržaškem gospodarskem položaju v juliju. Iz poročila je razvidno, da se je v tem me-

secu znižala industrijska proizvodnja in da je trgovina na debelo ter na drobno zabeležila le slabe kupčije.

Podobne ugotovitve veljajo tudi za pristaniški promet, kjer pa predstavlja ugodno izjemo promet z deželami onstran Sueskega prekopa.

Na tržaškem področju je bilo zaposlenih v juliju 89.107 oseb, uradno vpisanih pa je bilo 16.368 brezposelnih.

*

V nedeljo popoldne je veliko število tržaških demokratov na strelišču pri Bazovici počastilo spomin bazovskih junakov, kakor vsako leto ob obletnici njihove ustrelitve.

Ob vrnitvi z mednarodnega pevskega festivala v Arezzu, kjer je v ostri mednarodni konkurenci dobil lepo nagrado in zasedel II. mesto, je učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« iz Ljubljane v nedeljo nastopil v Križu, v veliko zadovoljstvo številnih domačinov in sosedov, ki so prišli na ta izredni koncert.

V proslavo 250-letnice Carla Goldonija je v soboto SNG uprizorilo na stadionu I. maj »Primorske zdrave«, v nedeljo pa je ponovilo predstavo v slovo svoje mlade članice Tee Starčeve, ki odhaja iz Trsta in bo sploh zapustila oder.

V nedeljo, 15. t. m., bo v Praprotnu tradicionalni koncert pevskega zbora, ki ga že nekaj let prireja prosvetno društvo iz Sempolaja.

TEDEN DNI

po Jugoslaviji

570 MILIJONOV DINARJEV smo vložili za zgraditev in opremo postaj za umetno osemenjevinje. Sedaj dela v Jugoslaviji 37 tovrstnih centrov in 575 postaj za umetno osemenjevinje. V naši državi smo lani umetno oplodili nad 140 tisoč krav, med njimi približno 30 tisoč dotelj jalovih. Uspehi umetnega oplodjevanja se kažejo v tem, da smo povečali naravni prirastek goveje živine za 30 tisoč telet in da se je proizvodnja mleka povečala za 14 milijonov litrov mleka.

NOV TRAMPER SO ZGRADILI V PULJSKI LADJEDELNICI. Tramper »Uljanik« je prva ladja z 10.500 tonami nosilnosti, ki so jo zgradili v tej ladjedelnici. »Uljanik« doseže hitrost okrog 14 vozlov, pogonja pa ga Dieslov motor s 4.800 konjskimi silami. Ta motor je izdelal puljske ladjedelnice. Tramper »Uljanik« bo vzdrževal zvezo z Daljnimi vzhodom.

ZA 12,5% VEČJI JE BIL V JULIJU CELOTNI OBSEG INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE SLOVENIJE kot lani v istem mesecu. Pomembnejše povečanje proizvodnje je bilo v proizvodnji umetnih gnojil, gradbenega materiala in električne energije.

PODJETJE LITOSTROJ V LJUBLJANI JE DOBIL NAROČILO ZA OPREMO NOVE HIDROELEKTRIČNE CENTRALE V PAKISTANU. Gre za hidroelektrično centralo Gujranwala v pokrajini Lahore, ki bo opremljena s tremi agregati. Generatorje in električno opremo bo izdelalo podjetje »Rade Končar« iz Zagreba.

Ureja uredniški odbor — Glavni urednik Stane Skrabar — Odgovorni urednik Rastko Bradašja — Za tisk odgovarja Franc Zdešar

SEPTEMBER

1917

OB 40-LETNICI REVOLUCIONARNEGA LETA V RUSIJI

Med 7. in 12. septembrom 1917 je zarota generala Kornilova prerasla v odkrit oborožen odpor. General Kornilov je poslal svoje izbrane čete proti Petrogradu, da bi uničile zibelko revolucije. Petrograjski delavci in vojniki pa so pod vodstvom boljševiške partije s protiakcijo upor za-trli. Generala Kornilova so aretirali, Kerenski pa ga je kmalu po aretaciji spustil na svobodo. Dne 13. septembra so boljševiki dobili večino v petrograjskem sovjetu in s tem tudi prešli v vodstvo. Dne 18. septembra pa se je moskovski sovjet delavskih odposlancev priključil boljševikom.

Sejmi in razstave

(Nadaljevanje s 1. str.)

vpliva na ugoden razvoj drugega. To je zlasti očito v ugodnem razvoju industrijske proizvodnje, ki ne trpi več na pomanjkanju surovin in reprodukcijskega materiala. Povečana proizvodnja pa na drugi strani omogoča večji izvoz in s tem večje ustvarjanje deviznih sredstev. Lahko rečemo, da letos ni čutiti pomanjkanja deviz na našem deviznem tržišču.

Ko tako sledimo ugodnemu razvoju našega gospodarstva, zlasti zunanje trgovine, moramo pomisliti še na nekaj. Mislimo pri tem na vprašanje, če pomeni n. pr. povečan izvoz tudi dejansko v vsakem pogledu večji uspeh, to je če smo naše blago res prodali po najboljših pogojih in če smo tuje blago ravno tako kupili najboljše. Ne moremo se namreč zadovoljiti z izvozom in uvozom za vsako ceno, temveč moramo iskati pota, da bomo eno kot drugo vodili kar najugodnejše.

Pri tem lahko rečemo, da vedno ni tako in da so še vedno pojavi slabega trgovanja, ki nam prinašajo škodo. Zlasti je to čisto v primerih, ko mora država podpirati izvoz posameznih vrst izdelkov s koeficienti in premijami. Ne bi navajali primerov, temveč bi se omejili le na ugotovitev, da mora zlasti zunanja trgovina skrbeti, da bomo čimbolj in čim več izvažali v skladu z ekonomskimi cenami in da bomo postopno odpravili v čim večji meri koeficiente in premije. To pomeni za izvoznike isto kot v tovarnah skrb za racionalnejšo proizvodnjo. Ko bomo to dosegli na vseh poljih gospodarskih dejavnosti, bodo imeli sejmi in razstave, ki naj prikažejo naše uspehe doma in v tujini, polno vsebino.

NAŠ ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR

Britanski zunanji minister v Jugoslaviji

Prijateljske vezi med jugoslovanskimi in britanskimi narodi so že stare in globoko zasidrane. Ne mislimo tu samo na zavezništvo med prvo in drugo svetovno vojno, ampak tudi neposredno preteklost. Od številnih obiskov delegacij, izmenjav znanstvenikov in študentov ter gostovanj kulturnih skupin v zadnjih petih letih so zlasti pomembni trije meddržavniški obiski, ki so bistveno vplivali na razvoj odnosov med obema državama. To je bil obisk tedanjega zunanjega ministra Edena leta 1952. v Jugoslaviji, obisk predsednika Tita leta 1953. v Veliki Britaniji in obisk podpredsednika Kardelja leta 1955. v Veliki Britaniji. Prav ti obiski so v prvi vrsti vplivali na medsebojno razumevanje in na razvoj odnosov med obema državama na teh področjih. Zlasti je treba omeniti povečanje blagovne izmenjave, saj je na primer samo letos za skoraj 16 milijonov dinarjev večja kot lani.

Obisk britanskega zunanjega ministra Selwyna Lloyda, ki se je pretekli teden mudil pri nas na povabilo jugoslovanske vlade, predstavlja pravzaprav nadaljevanje tradicionalnih povojnih meddržavniških stikov med obema deželama. Čeprav se v nekaterih stvareh z Anglijo ne strinjamo, je vendar vsa dosedanja praksa pokazala, da so bili osebni stiki med državnikih obeh dežel koristni za obe strani. Prav osebni stiki namreč pripomorejo mnogokrat več, kakor zapletena diplomatska pogajanja ali posvetovanja o posameznih vprašanjih. Tako je bilo tudi z obiskom Selwyna Lloyda, ki je

povsem uspel. Z Veliko Britanijo smo utrdili odnose, s čimer smo dali velik prispevek tudi uresničevanju mirnega mednarodnega sodelovanja in svetovnega miru.

Britanski gost se je z našimi voditelji razgovarjal o nadaljnjem razvoju medsebojnih odnosov ter o aktualnih mednarodnih vprašanjih. V zaključnem poročilu so poudarili, da med obema deželama ni pomembnejših nerešenih vprašanj in da se medsebojni odnosi na gospodarskem, kulturnem in znanstvenem področju ugodno razvijajo. Glede mednarodnih vprašanj pa so ugotovili, da si obe vladi prizadevata doseči zmanjšane mednarodne napetosti ter povečati zaupanje, medsebojno spoštovanje in miroljubno sodelovanje med državami ne glede na njihovo družbeno ureditev. Čeprav imata obe državi sicer različne poglede na posamezne mednarodne probleme, vendar to ne vpliva na prijateljske odnose med njima in na prizadevanja, da bi poiskali zadovoljive rešitve.

Obisk britanskega zunanjega ministra je bil torej zelo koristen za nadaljnji razvoj odnosov med obema državama. Koristen pa je bil tudi za politiko miru in sodelovanja med narodi, ki jo podpira vse človeštvo. Bolj pogosti bodo stiki med vodilnimi državnikih dežel in čim bolj širok bo krog tistih, ki bodo take stike podpirali, tem manjša bo mednarodna napetost. K uresničenju tega načela pa je znatno prispeval prav obisk britanskega zunanjega ministra v Jugoslaviji.

LETOŠNJE IZKUŠNJE NAŠE OBALNE PLOVBE

Potrebna je boljša razporeditev

Obalna linijska potniška plovba je vzdolž naše obale nujna stvarnost in dejansko podaljšek oziroma dopolnitev kopnega prometa, železniškega in cestnega. Od osvoboditve dalje, ko smo prevzeli le neznaten del obalnega brodograja iz preteklih časov, je naša skupnost žrtvovala velika denarna sredstva in ogromno prizadevanj za izgraditev sodobnega potniškega obalnega ladjevja. Iz leta v leto se je naša obalna plovba večala in izpopolnjevala in treba je priznati, da je lansko leto v avgustu dosegla višek in skoraj predvojno raven. Pričakovati je bilo, da se bo to stanje letos še nadalje izboljšalo, vendar se to ni zgodilo.

Po napovedovanjih našega največjega pomorskega podjetja za obalno linijsko plovbo, »Jadrolinije«, naj bi naša obalna potniška služba letos dosegla nadaljnje izboljšanje. Ostra kritika, ki je v našem tisku pred nedavnim napadla upravo navedenega podjetja zaradi najemanja najboljših ladij tujim turističnim družbam, je opozorila na nasprotno, še preden je glavna sezona dosegla vrhunec. Nadaljnji dogodki so to potrdili.

Kakšna je pravzaprav resnica pri tem problemu? Nekaj podatkov nam bo to skrivnost pojasnilo. »Jadrolinija« je za letošnjo sezono uvedla nekatere novosti, ki jih je imenovala izboljšave. Kmalu nato smo videli, kakšno vrednost so te »izboljšave« imele! Glavna novost je bila ekspresna proga trikrat na teden Reka—Zadar—Split—Dubrovnik. Na tej progi je M/L »Jugoslavija« (2.564 BRT, 17,5 vozlov hitrosti, 209 postelj za potnike) vsako nedeljo, sredo in petek ob 21. uri odplula iz Reke in prispela naslednji dan ob 13,45 v Dubrovnik. Iz Dubrovnika pa je vsak ponedeljek, četrtek in soboto ob 16. uri odplula proti Reki, kamor je prispela naslednji dan ob 8,45. Enkrat tedensko je ladja plula do Benetk. Druga novost je bila uvedba turistične proge Benetke—Reka—Dubrovnik—Kotor—Split—Opatija—Reka—Portorož—Benetke. Za vso sezono je bilo predvidenih devet potovanj (vsakih 14 dni eno), ki so bila namenjena predvsem tujim turistom. Tretja novost je končno bila motorna ladja »Jadran« (2.564 BRT, 17,5 vozlov hitrosti, 187 postelj za potnike, kopalni bazen), ki je bila takoj po dograditvi poslana v Hamburg, kjer jo je nemško podjetje najelo za turistična potovanja vzdolž Norveške obale do Islanda. V domovino se bo ta naša najsodobnejša potniška plovna enota vrnila predvidoma 21. decembra t.l.!

Na našem ožjem področju smo dobili dvakrat na teden brzo progo Trst—Koper—Piran—Poreč—Rovinj—Pulj—Novi Lošinj—Zadar. Na prvi pogled je to pridobitev, ko pa pogledamo v red plovbe in vidimo, da imamo eno progo manj tedensko iz Trsta do Reke, se prepričamo o nasprotnem. Da ne ponavljamo pri tem ukinitve proge Umag—Koper—Trst! Pri sestavljanju letnega reda plovbe lansko leto v Splitu so naši zastopniki zahtevali uvedbo brze proge Koper—Split vsaj trikrat na teden. Na to so prejeli odgovor, da ni dovolj ladij za vzpostavitev takšne proge! Naj pri tem omenimo, da je »Jadrolinija« poleg že omenjenega »Jadrana« dobila letos (v začetku leta) iz puljske ladjedelnice tri najsodobnejše potniško-tovorne motorne ladje »Takovo«, »Tuzla« in »Trojica« (po 340 BRT, 14 vozlov hitrosti in 450 potniških mest vsaka). Skupaj okrog 3600 BRT. To je bil največji prirastek tega podjetja v enem letu po osvoboditvi. Kljub temu je bila vožnja vzdolž naše obale letos manj udobna kakor lani in celo manj kakor leta 1939!

Na brzih progah Reka—Split—Dubrovnik so bile lansko leto naslednje ladje: M/L »Jugoslavija« (2564 BRT), S/S »Partizanka« (4760 BRT), S/S »Pro-

leterka« (1322 BRT), S/S »Dalmacija« (870 BRT) in 3 ladje tipa »Maribor« po 574 BRT, skupaj preko 8000 BRT in 687 postelj za potnike. Letos pa imamo na teh progah naslednje ladje: S/S »Proleterka«, S/S »Dalmacija«, 4 ladje tipa »Maribor« in ena do dve tipa »Ivan Cankar« (brez postelj za potnike!), s skupaj okrog 5000 BRT in 392 posteljami za potnike! Tudi, če prištejemo »Jugoslavijo« z ekspresne proge, še vedno zaostajamo za letom 1956! Vendar tega ne moremo storiti, ker ta proga veže samo Reko z Zadrom, Splitom in Dubrovnikom in mora potnik plačati poseben dodatek poleg redne vozne cene. S 15. septembrom pa bo ta proga že ukinjena. Razumljivo je, da je bila velika gneča na ladjah brzih prog, na ekspresni liniji pa je ladja plula pol prazna. Vse to je šlo na škodo predvsem domačih potnikov, v veliki meri pa tudi tujih.

Da bo slika še bolj jasna, kratak skok v preteklost. Leta 1914. so bile na ekspresni progi Trst—Zadar—Split—Dubrovnik—Kotor naslednje ladje: »Baron Bruck«, »Baron Gautsch« in »Prinz Hohenlohe« (vsaka po 2100 BRT, 127 posteljami za potnike, 17 vozlov hitrosti), in »Baron Wurmb« (okrog 900 BRT, 80 postelj za potnike, 16 vozlov hitrosti); na progi od Reke do Kotora: »Gödelö« (današnja »Dalmacija«), »Visegrad« (današnja »Proleterka«) in še mnoge druge ladje z okrog 900 BRT in posteljami za potnike. Samo na brzih progah je bilo za okrog 9500 BRT in okrog 700 postelj za potnike. Prve tri ladje je po hitrosti potolčila šele letos naša »Jugoslavija«!

Leta 1939. pa je bilo stanje na brzih progah naslednje: (od Trsta do Kotora): S/S »K. Aleksander« (2464 BRT, 250 postelj za potnike), S/S »P. Petar« (današnja »Partizanka«), S/S »Kumanovo« (1400 BRT), S/S »Jugoslavija« (1300 BRT) S/S »Karadorde« (1200 BRT, današnja »Proleterka«) in »Dedinje« (1050 BRT), skupaj 6 ladij z nad 1000 BRT, to je nad 9000 BRT in nad 800 postelj za potnike. Poleg teh ladij pa so bile še naslednje, ki so vzdolž naše obale vršile redno turistično-tovorno službo: »Lovčen« (2560 BRT, 100 postelj za potnike), »Srbina«, »Zagreb« (današnja Dalmacija), »Ljubljana«, »Beograd« (današnji »Lastovo«) in »Split« (današnja »Istra«) po 780 do 1000 BRT vsaka in mnogo postelj za potnike. Primerjava je odveč!

Toda dejansko stanje ni tako kritično, kakor po vsem tem kaže! Do tega je prišlo le zaradi nepravilne razporeditve ladij. M/L »Jadran« je bila izročena »Jadroliniji« že 19. maja letos, torej dovolj zgodaj, da bi prevzela brzo progo (Benetke)—Reka—Split—Dubrovnik—Kotor z vsemi vmesnimi postanki, za kar je bila zgrajena. Za to relacijo imamo danes 4 primerne ladje: M/L »Jadran« (187 postelj), M/L »Jugoslavija« (209 p.),

S/S »Partizanka« (126 p.) in S/S »Proleterka« (142 p.), skupaj 8210 BRT in 664 postelj za potnike. Prvi dve hi napravili šest, drugi dve pa štiri vožnje na teden. Tem bi dodali po dve vožnji s parnikom »Dalmacija« in dve z M/L »Maribor«. Tako bi imeli skupaj nad 9500 BRT in 798 postelj. Mnoge nevednosti bi izostale in M/L »Jadran« bi nedvomno več koristila v Jadranskem morju kakor pa v Severnem.

S takšno razporeditvijo ladij bi lahko letos uvedli trikrat na teden brzo progo (Trst)—Koper—Pulj—Mali Lošinj—Zadar—Sibenik—Split z ladjami tipa »Maribor«, kar bi znatno koristilo razvoju turizma v našem Primorju.

Letos se je še posebej izkazalo, da je decentralizacija »Jadrolinije« res nujno potrebna, saj je delovno področje tega podjetja že tako veliko in komplicirano, da mu ni več kos. Zato je nujno, da se razdelitev ladij čimprej izvede, in sicer na način, ki bo ustrezal dejanskim zahtevam naše obalne linijske potniške plovbe. V. M.

Prej, kot čez leto dni

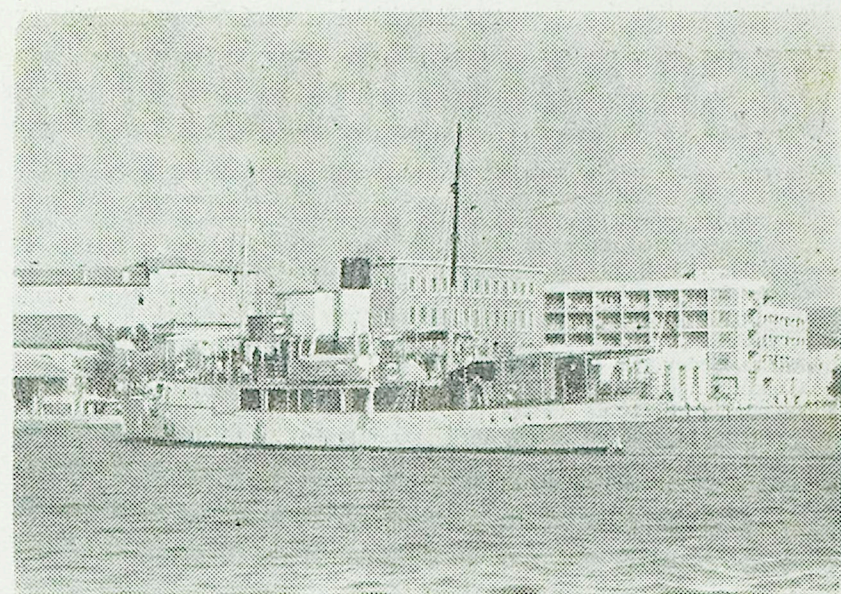
Dela na izgradnji severne obale v Kopru dobro napredujejo. Od 860 m dolgega nasipa, ki bo zapiral Škocjanski zaliv in pove-

Točno v pogodjenem roku

Potniško-tovorna ladja »Cres« je na popravilu v »Remontni ladjedelnici Splošne plovbe« v Piranu. Ladja ima 181 BRT, 63 NRT in lahko razen potnikov prepelje še 25 ton tovora. Bila je zgrajena 1908. leta. Lastnica ladje je »Jadranska linijska plovdba« na Reki. Razen te ladje popravlja ladjedelnica še vrsto lesenih ladij in gradi tri nove ribiške ladje. Največji objekt je novogradnja, in sicer prvi tanker z nosilnostjo 1000 ton, ki bo dograjen in izročen lastniku »Dunavskemu Lloyd« iz Siska še ta mesec. Ladjedelnica bo zgradila za istega lastnika še dve enaki jekleni ladji za prevoz nafte.

Rekorden promet

Vsa koprška skladišča so nabitost polna blaga, ki je prispelo po morju. Tako je v Kopru vskladiščeno 13.000 bal bombaža v sv. Klari, skladišču »Solim« in »Slavici« ob Severni obali. V opuščenem predoru v Portorožu je vskladiščenih 1800 ton masti. Tako je koprsko podjetje »Inter-europa« že v letošnjem letu uspelo po morju prepeljati skupno ca. 5000 ton blaga in ga vskladiščiti na našem obalnem področju.

Tržaški potniški parnik »Monfalcone« v koprskem pristanišču

V ladjedelnici »Uljanik« v Pulju so dogradili prvo prekoceansko ladjotramper »Uljanik« z nosilnostjo 10.500 ton. Ladjo poganjajo Diesellovi motorji z jakostjo 4800 KS, ki so jih zgradili v ladjedelnici. S temi motorji bo ladja lahko plula 11 milj na uro. Lastnik ladje je »Jugoslovanska linijska plovdba« z Reke. Za Piransko »Splošno plovbo« bo ladjedelnica »Uljanik« zgradila 4 take plovne enote.

zval obalo pri Ankaranu s Koprsko, je zgrajeno že nad 500 m nasipa, za katerega bager »Peter Klepec« neumorno črpa blato iz morskega dna pred severno obalo. Ob mestni klavnici je izkopano blato že tako visoko nasipano, da je novo kopno vidno tudi pri največji plimi. Če bodo dela s takim tempom napredovala, kot izgradnja nasipa preko Škocjanskega zaliva, lahko pričakujemo v juniju 1958 dokončanje prvih 135 m operativne obale in pristajanje prve prekoceanske ladje.

Novi plovni objekti „Splošne plovbe“

Razdeljeno je 34 ladij Jugoslovanske vojne mornarice med podjetja vzdolž naše obale. So to pomožne enote razne starosti, velikosti in tipov. Od podjetij iz LR Slovenije je dobila »Splošna plovba« motorno ladjo z nosilnostjo 150 ton v jekleni gradnji, pogonom na Dieslov motor in zgrajeno po vojni. Razen te ladje je piransko podjetje dobilo še en parni vlačilec in več manjših plovnih objektov. Koprška »Vodna skupnost« je dobila eno mao-no brez motorja nosilnosti 150 ton. Definitivna razdelitev manjših objektov, ki jih je dobila LR Slovenija, bo izvršena, ko prispejo ti objekti v pristanišča Slovenske Istre. M. G.

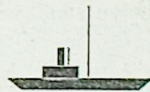
VSE OKROG

morja

Letošnje jesen mine 100 let, odkar je v Ljubljani umrl izumitelj ladijskega vijaka Jožef Ressel. Rodil se je leta 1793 na Češkem in je dolga leta živel v Trstu, kjer je leta 1827 iznašel ladijski vijak, brez katerega si danes nobene ladje niti zamisliti ne moremo. Ta Resselov izum je pripomogel k hitrejšemu razvoju ladij in pomorske plovbe, vendar pa mu je svet izrekel dolžno priznanje šele po njegovi smrti.

NOV SVETOVNI REKORD V POTAPLJANJU

Postavil ga je ob norveški obali 34-letni angleški potapljač George Wookley. Opremljen s potapljaškim čelado je dosegel približno 200 m globine. Potapljaška ladja »Reclaim« ga je za dihanje pod vodo oskrbovala z mešanico kisika in helija. Dosedanji svetovni rekord v potapljanju s potapljaško čelado je držal Anglež William Bollard s približno globino 176 m, ki jo je dosegel 28. avgusta 1918 v Loch Fyne.

Plovba naših ladij

P/L »BIHAČ« je 3. septembra zapustila Bari in plove v Rotterdam, kamor bo prispela predvidoma 17. septembra

P/L »DUBROVNIK« je 6. septembra priplula v Ploče, kjer naklada blago za Kontinent

M/L »GORENJSKA« je 6. septembra prispela v Piran, kjer bo predvidoma na manjših popravilih v Remontni ladjedelnici Splošne plovbe do 15. septembra, ko odpluje v Sibenik po tovor za Alžir

P/L »GORICA« je 9. septembra odplula iz Emdena za Palermo

P/L »LJUBLJANA« je 7. septembra odplula iz Sfaxa za Piran

M/L »MARTIN KRPA« je 10. septembra prispela v Piran

P/L »NERETVA« je 6. septembra prispela v Billingham

P/L »POHORJE« je 10. septembra odplula iz Moji za Nauru Island

P/L »ROG« je 11. septembra prispela v Split

P/L »ZELENGORA« je 5. septembra priplula mimo Port Saida na poti za Rotterdam, kamor bo prispela predvidoma 19. IX.

Plima in oseka od petka do petka

V petek, 13. septembra bo najnižje morje -0,39 m ob 17,30 uri in najvišje morje +0,43 m ob 11,00 uri. V soboto, 14. septembra najnižje -0,35 m ob 18,10 uri in najvišje +0,40 m ob 11,20 uri. V nedeljo, 15. septembra najnižje -0,29 m ob 19,10 uri in najvišje morje +0,42 ob 11,55 uri. V ponedeljek, 16. septembra najnižje -0,27 m ob 20,45 uri, najvišje +0,22 m ob 12,20 uri. V torek, 17. septembra najnižje -0,28 m ob 22,50 uri in najvišje +0,15 ob 14,30 uri. V sredo, 18. septembra najnižje -0,01 m ob 12,00 uri in najvišje +0,18 ob 6,30 ter ob 17,15 uri. V četrtek, 19. septembra najnižje -0,35 m ob 0,15 uri in najvišje +0,30 m ob 7,10 uri. V petek, 20. septembra najnižje -0,41 m ob 1,00 uri in najvišje morje +0,40 m ob 7,30 uri.

Koristno sodelovanje

Trgovinska zbornica za okraj Koper je večkrat ugotovila, da zastopniki trgovske mreže slabo poznajo proizvodnjo naših industrijskih podjetij. Zaradi tega je prišlo v trgovinah čisto do pomankljanja tistih predmetov, ki jih v dovoljnih količinah izdelujejo naše tovarne. Ugotovljeni so bili tudi primeri, ko je trgovska mreža nabavila blago, izdelano na območju koprskega okraja pod slabšimi pogoji pri grosistih v Ljubljani ali na Reki, čeprav bi lahko isto blago dobili maloprodajalci veliko ceneje v bližnji tovarni.

Že v začetku leta je Trgovinska zbornica opozorila zastopni-

ke maloprodajne trgovske mreže in industrijska podjetja na tesnejšo medsebojno sodelovanje, se pravi, treba je ustvariti sožitje med trgovino in industrijo. V tej zvezi je zbornica predlagala, da bi si prodajno in komercialno osebje trgovin ogledalo nekaj industrijskih podjetij na območju koprskega okraja z namenom, da bi se seznanilo s proizvodnjo, s težavami podjetij ter da bi istočasno posredovali proizvajalcem želje in potrebe potrošnikov. Zato je okrajna Trgovinska zbornica pred nedavnim organizirala ogled tovarne Lama v Dekanih, podjetja Mehanotehnika v Izoli in ogled Tovarne mila v Piranu. Medtem ko si je ogledalo poslovanje Mehanotehnike v Izoli večje število poslovo-odij trgovin z železnino in električnim materialom, je obiskalo tovarno mila približno 40 poslovo-odij trgovin z gospodinjstskimi potrebščinami s področja kopr-ske, izolske in piranske občine. Med ogledom so se poslovo-odje seznanili s procesom proizvodnje mila, pralnih praškov in raznih past. Prepričali so se o kvaliteti in asortimentu izdelkov ter se seznanili s težavami, ki jih ima tovarna.

Predsednik delavskega sveta,

direktor in tehnični vodja tovarne mila so poslovo-odjem obrazložili zmogljivost tovarne, jih seznanili z načrti, ki jih mislijo v bližnji prihodnosti uresničiti ter jim prikazali, kako lahko maloprodajna trgovska mreža s pravi-tilnim tolmačenjem prednosti izdelkov tovarne prispeva k pove-čanju proizvodnje podjetja.

V živahni razpravi so poslovo-odje trgovin nanizali nekatere pomanjkljivosti in napake, ki jih bo morala tovarna pri izdelavi svojih proizvodov odpraviti. Omenili so, da slišijo več utemeljenih kritičnih pripomb na račun slabega pakiranja pralnega praška in paste za čevlje, da se posveča premalo pozornosti sušenju mila, pa tudi o pomankljivi komercialni službi tovarne, ki je bila največ kriva, da izdelki niso našli na tržišču takega povpraševanja, kot bi ga lahko.

Takšen stik med proizvajalci in prodajalci je brez dvoma koristen, tako za trgovsko mrežo kakor tudi za industrijo in prav bi bilo, da bi zbornica tudi v bodoče organizirala podobne se-stanke, ki utrjujejo dobre poslo-vne zveze med enimi in dru-gimi v zadovoljstvo potrošnika. S. F.

Poslovno poročilo

Mestne hranilnice Izola o gibanju vlog in posojil in obvezne rezerve za avgust 1957

	Stanje 31. 7. 1957	31. 8. 1957
Hranilne vloge	17.861.999,—	18.484.835,—
Tekoči računi	1.667.425,—	472.535,—
Potrošniška posojila	49.748.216,—	50.990.546,—
Obvezna rezerva pri Narod. banki	5.505.990,—	5.559.770,—
Bančni krediti	32.573.000,—	32.573.000,—

Pripombe: Hranilne vloge so v lahnem porastu, saldo teko-čih računov je padel zaradi plačil računov lastnikov.

PO HRPELSKI OBČINI PRED VOLITVAMI

VISOKA RODOLJUBNA ZAVEST

»Slovenski Jadran« je zadnjič zapisal, da so »v Hrpeljah med prvimi« v začetnih pripravah za oktobrske volitve v občinske zbornice in zbornice proizvajalcev. Med prvimi v koprskem okraju namreč. Pa naj bo ta laskava ugotovitev našega uglednega in priljubljenega lista pobuda za nekoliko razgledov po političnih, gospodarskih in prosvetnih obzorjih mlade komunske občine, katere javno življenje je pričelo v teh dneh živo utripati v pričakovanju volitev in novih samoupravnih oblik ter povečanja upravnih pristojnosti in s tem v sproščenejših pogojih za nadaljnji gospodarski razvoj in samostojnost.

POLITIČNI TEMELJ

Današnja občina Hrpelje obsega območja bivših samostojnih občin Podgrad, Materija, Podgorje in Hrpelje-Kozina. Ob ustanovitvi komun leta 1955 je bilo na tem območju 8.662 prebivalcev, od teh 60% kmečkega stanu. Danes šteje občina okoli 7.800 ljudi, ker se jih je precej izselilo in se zaposlilo v koprski občini in raznih industrijskih središčih, nekaj pa jih je odšlo tudi čez mejo za negotovim kruhom.

V občini delujejo naslednje politične in druge množične organizacije: Socialistična zveza delovnih ljudi, Zveza komunistov, Zveza borcev, Zveza združenih žena, Društvo rezervnih oficirjev, Zveza ljudske mladine, Društvo upokoencev, DPD »Svoboda«, Gasilsko društvo, lovsko društvo in Avto-moto društvo. V okviru šole deluje tudi pionirska organizacija. V podjetjih in ustanovah imajo sindikalne podružnice. Med političnimi organizacijami so najbolj aktivne SZDL, ZK in ZB, ki budno spremljajo razvoj političnih dogodkov doma in po svetu ter skrbijo za vzgojo svojega članstva po načelih socializma in goje disciplinirano izvajanje zakonskih uredb in predpisov. Temeljna naloga političnih združenj pa je dvigovanje in utrjevanje državljanske zavesti in domovinske ljubezni državljanov v duhu socialistične skupnosti, kar je v teh obmejnih krajih še posebno velikega pomena.

OBČINSKO GOSPODARSTVO

Rekli smo, da 60% prebivalstva hrpeljske občine pripada kmečkemu stanu. Naravni pogoji za kmetijsko proizvodnjo so tem krajem skopo odmerjeni. Čeprav na previsu v obmorski predel Slovenske Istre, je območje hrpeljske občine še vedno vključeno v skalnati Kras, četudi se zdi, da zaradi zelenih Brkinov in Slavnikovega višavja nekoliko popušča v svoji neplodni zakrknjenosti. Statistika ugotavlja, da imajo hrpeljski občani 2449 ha obdelovalne površine, od te 1494 ha njiv, 881 ha travnikov, 4310 ha senoži, 11.423 ha pašnikov in le 555 ha nerodovitnega sveta. Lani so imeli zasejane goveje žita na 668 ha, vrtnine so pridelali na 588 ha, krmske rastline na 220 ha, razni nasadi pa so zavzemali 9 ha površine. Glavne poljedelske kulture so krompir, oves in rž. Pridelujejo pa še pšenico, ječmen, koruzo, fižol, zelje, paradižnik in razne vrtnine. Leta 1955 so našli 4856 glav goveje živine, od tega 2154 krav, 395 volov, 16 bikov. Konj je bilo 345, prašičev 2128, 2878 ovac, 174 koz, 9082 kosov perutnine in 322 panjev čebel.

Kakor vidimo, predstavljajo navedene številke vendarle razmeroma soliden gospodarski temelj v kmetijstvu, ki mu kaže posvetiti vso pozornost in mu nuditi učinkovito pomoč, da se razvije in usmeri v sodoben način kmetovanja. Posebno ugodni so pogoji za razvoj sadjarstva. Domači in tuji strokovnjaki zatrjujejo, da so Brkini izrazit sadjeredni predel, ki mu je težko najti primer v Evropi. Ne toliko pomankanje naravnih pogojev, kolikor splošna zaostalost in zastarela načela o obdelovanju zemlje in gojitve sadja so krivi, da je bil življenjski standard kmečkega prebivalstva v teh krajih v primerjavi z ostalimi občinami v Sloveniji na najnižji stopnji in je občina Hrpelje še danes med najbolj pasivnimi v koprskem okraju in tudi v Sloveniji.

Prvi ljudski odbor nove komunske občine je že v letu 1955 krepko pristopil k ugotavljanju gospodarskega stanja in zbiranju sredstev za izvedbo izboljševalnih ukrepov v vseh

panogah občinskega gospodarstva. Ker pa je bila izvedena nova politično upravna razdelitev v komunski sistem šele proti koncu leta in so bila proračunska in investicijska sredstva bivšega sežanskega okraja predvidena za leto 1955 za ves okraj kot celoto, je bila nova hrpeljska občina deležna le tistih sredstev, ki so bila planirana v okrajnem proračunu za prejšnje leto. Ta sredstva pa so komaj zadostovala za organizacijo novega občinskega upravnega aparata. Pač pa sta občinski družbeni plan in proračun za leto 1956 predvidela znatnejše gospodarske investicije, ki so znašale v razdobju od ustanovitve komun do konca leta 1956 za delno ureditev preskrbe prebivalstva z zdravno pitno vodo, v številni vrednost prostovoljnega dela občanov, 15.704.444 dinarjev, za ureditev cest 6.714.000 dinarjev, za javno razsvetljavo 544.000 dinarjev, za prosvetne objekte 7 milijonov 798.000 dinarjev, za zdravstvene ustanove in ureditev stanovanj 3.868.000 dinarjev, skupno 34.625.444 dinarjev, kar pomeni za dobo poldruga leta vsekakor pomemben prispevek k izboljšanju življenjskih pogojev prebivalstva občine. Razen tega je bilo vloženih v pogozdovalna dela in akcije za zatiranje gozdnih škodljivcev v letu 1956 6.581.160 dinarjev, za letošnje leto pa je določenih v ta namen okrog 15 milijonov dinarjev.

Važen činitelj v gospodarstvu so splošne kmetijske zadrage, katerih imamo v občini Hrpelje 8. Celotni dohodek ali bruto promet teh zadrug je znašal v letu 1955 385.446.000 dinarjev, lani 459.330 dinarjev, za letošnje pa je predviden na 459.418.000 dinarjev. Dostojne zadrage imajo veliko vlogo pri odkupu kmetijskih proizvodov, v pospeševanju in izboljševanju akcijah v zvezi s povečanjem kmetijske proizvodnje po načelih letošnjega zveznega družbenega plana pa se bodo v bodoče kmetijske zadrage še tesneje povezale s kmetijstvom. V ta namen so ustanovljene tudi združene poslovne zveze, ki bodo skrbjele za načrtno izvajanje agrotehničnih ukrepov v kmetijstvu in nudile kmetijskim proizvajalcem tudi strokovno tehnično pomoč v vseh strokah kmetijstva. V komunski upravi je bilo izvršenih na območju občine tudi lepo število zaščitnih akcij na sadnem drevju. Pred komunami je bilo v občini komaj 9 ha sadovnjakov, l. 1956 pa že 55 ha, a letos znaša površina

vseh sadovnjakov že 63 ha, med temi 12 ha strnjanih. V zvezi s sadjarstvom bo ogromnega pomena nova, moderna sadna sušilnica in destilerija v Gradišču, ki bo pričela obratovati že letošnje jesen.

Industrijski podjetji »Plama« v Podgradu in obrat »TOS« v Hrpeljah se razveselijo razvijata in sta že v I. polletju znatno presegle svoj letni plan. Prav tako bo žagarsko podjetje »Jelka« v Kozini povečalo svoje proizvodnjo, ko bo dobilo dovoljenje za prost odkup lesnih surovin. Pereč problem občine je obrt, ki se zaradi pomanjkanja ustreznih opremljenih delavnic in strokovnega kadra še ni popolnoma razvila. S povečanjem stanovanjskega fonda pa se bo tudi to vprašanje premaknilo z mrtve točke. Isto velja tudi za gostinsko mrežo, ki je neposredno povezana z razvijajočim se turističnim prometom.

(Nadaljevanje na 10. strani)

POVEČUJE SE PRODAJA INDUSTRIJSKIH PREDMETOV

Za široko potrošnjo

Tako kakor tudi druge gospodarske panoge: industrija, gostinstvo, promet, dosega tudi trgovina v letošnjem letu lepe uspehe. Čeprav je prodaja nekaterih predmetov zelo različna, saj tekstil, usnje in usnjeni izdelki (čevlji) ne dosegajo povečanja prodaje, pač pa beležijo celo nazadovanje, se promet v drugih trgovskih strokah stalno večja.

V letošnjem prvem polletju je imela trgovina na drobno za 19% večji promet kot v istem obdobju lani, trgovina na debelo pa ga je povečala celo za 20%. Kmetijske zadrage beležijo letos za 16% večji promet kot v prvih 6 mesecih lanskega leta.

Primerjava blagovnega prometa med posameznimi trgovinskimi strokami nam dokazuje, da zelo hitro narašča potrošnja tehničnih predmetov. Tako se je n. pr. povečala prodaja tekočih goriv in maziv kar za 57%. To gre v veliki meri na račun vedno večjega maloobmejnega prometa in pa tudi na račun povečanja avtomobilskega prometa v koprskem okraju. Podobno povečanje potrošnje lahko zabeležimo tudi

pri butan plinu za gospodinjstvo, pri kisiku in pri ogljikovem oksidu, ki ga rabijo v industriji.

Močno se je povečala prodaja radijskih sprejemnikov, električnih aparatov za gospodinjstva in vrsti drugih industrijskih predmetov. Medtem ko so lani kupili v prvem polletju na področju koprskega okraja 354 radijskih sprejemnikov, so jih letos prodali v istem časovnem razdobju 878. V istem časovnem razdobju je bilo prodanih električnih aparatov (likalnikov, štedilnikov, hladilnikov, sesalcev za prah itd.) za 15 milijonov dinarjev vrednosti ali za 124% več kot lani. Po drugi strani pa je treba ugotoviti, da se je prodaja živil drobnih gospodinskih potrebščin povečala za 20%.

Že od leta 1955 opažamo zmanjšani promet s tekstilnim blagom, z usnjem in s čevlji. Tako se je prodaja teh predmetov zmanjšala v prvih letošnjih šestih mesecih za 8% v primerjavi s prodajo v istem časovnem razdobju lani. Ta padec lahko le delno opravičimo s povečanjem maloobmejnega prometa, ker je iskati težišče vzro-

ka v boljšem asortimentu blaga, ki ga nudijo večja središča kot so Ljubljana, Reka, kjer so tudi cene tem izdelkom masikdaj znatno nižje. Zato ni čudno, če se glavna potrošnikov oskrbuje s tekstilnim blagom, z usnjem in s čevlji v drugim krajih izven našega okraja.

Neenakomerno povečanje potrošnje nekaterih vrst blaga dokazuje, da se struktura potrošnje naglo menjava in da se čedalje večji denarni fond trosijo za nabavo tehničnih predmetov, namenjenih široki potrošnji. Do tega prihaja, zaradi preusmeritve naše industrije na proizvodnjo za izdelavo blaga namenjenega široki potrošnji in zaradi povečanja uvoza tistih predmetov, ki jih potrošniki doslej niso mogli dobiti.

Primerjava prometa med posameznimi strokami in trgovini na debelo in v trgovini na drobno nam kaže, da se promet v trgovini na debelo znatno dviga prav pri tistem blagu, kjer promet v trgovini na drobno pada. Tako je trgovina na debelo prodala gradbenega materiala in lesa za 52% več, tekstilnega blaga in čevljev pa za 27% več kot lani. Tudi nominalni promet tega blaga je bil v trgovini na debelo znatno višji kot v trgovini na drobno. Kaže, da grosistična podjetja koprškega okraja povečujejo trgovanje s trgovsko mrežo izven našega okraja in tudi neposredno trgovino s potrošniki, ki naročajo večje količine.

Trgovska mreža na drobno se vedno bolj izogiba posredovanju grosistov in se preusmerja na neposredno nabavljanje pri proizvodnih podjetjih ali pa celo pri grosistih izven okraja. Tako je odpadlo v lanskem letu od skupnega grosističnega prometa na trgovsko mrežo 83,6% prometa, letos pa le 73,3%. Grosistična podjetja se trudijo, da bi čimveč blaga neposredno prodala tistim potrošnikom, ki zahtevajo večje količine, ker bi se le tako lahko zagotovila stalen promet.

Te težnje v blagovnem prometu lahko smatramo kot pozitivne, saj so na eni strani odraz konkurenčne borbe grosistične trgovine in boljše ponudbe blaga, na drugi strani pa izražajo težnjo, da bi v blagovnem prometu izločili čimveč nepotrebnih posrednikov. Ne moremo pa trditi, da za takšno stanje ni vzrokov tudi v sami grosistični trgovini, v njenem organizacijskem sestavu ter v komercialni sposobnosti in založenosti s posameznimi predmeti.

Zanimivo je tudi, da zaloge v trgovini na debelo kljub večjemu prometu ne rastejo in so ostale enake, se pravi v istem obsegu kot lani, medtem ko so se v trgovini na drobno povečale za 26%. To povečanje zalog v trgovini na drobno pa je opravičljivo zaradi povečanja asortimana in uvažanja zadostnega števila novih predmetov, ki se prav v letošnjem letu na novo pojavljajo na tržišču.

S. F.

Kaj moramo vedeti

o volitvah in volilnih imenikih

Izvelek iz zakonitih določil

(Nadaljevanje)

Sestavljajo ga predsednik in dva člana, vsak ima namestnika. Dva člana volilnega odbora in njihova namestnika morata biti z območja občine.

VOLILNE ENOTE V VSAKO VAS

Občina se za volitve razdeli na volilne enote. V njej se načeloma voli en sam odbornik, s čimer se tudi točneje in lažje uveljavlja odgovornost odbornika nasproti volivcu. Izjeme so dopuščene. Praviloma je vsaka vas ali zaselek samostojna enota. Načelo: Osnova za določitev enot je naselje kot življenjska skupnost s svojo problematiko, oblikovanost volilnih enot ne more biti shematično, mehanično in formalno parceliranje območja občine, ne more se spajati del naselja z drugim naseljem ali z njegovim delom v eno volilno enoto. Upoštevati je tudi načelo, da se en odbornik voli na približno enako število prebivalcev (enakopravnost volivcev). Volilne enote določa občinski ljudski odbor na skupni seji obseh zborov in sicer najkasneje v 5 dneh potem, ko so volitve razpisane. Vsaka volilna enota mora imeti za prednostno število.

Tudi odborniki občinskega zbora proizvajalcev se volijo po volilnih enotah. Za vsako proizvajalsko skupino se posebej oblikuje tako, da sestavljajo volilne enote gospodarsko organizacijo na določenem področju. Pri tem lahko sestavljajo volilno enoto ena sama gospodarska organizacija ali celo njen posamezni del, ali pa več gospodarskih organizacij, pač glede na to, koliko proizvajalcev je vanje vključenih v sorazmerju s količnikom, to je številom proizvajalcev, na katere se v tisti občini in v tisti proizvajalski skupini volni enoti se voli načeloma en sam odbornik. Volilne enote in število odbornikov, ki jih je treba izvoliti v vsaki volilni enoti, določa občinski ljudski odbor na seji obseh zborov. Zakon sicer dopušča, da se v volilni enoti volijo lah-

ko do 5 odbornikov (načeloma kot rečeno eden), pa v takšni volilni enoti, v katero je vključenih več gospodarskih organizacij, določa, da se volita največ dva odbornika (cilj: preprečiti združevanje v isto volilno enoto prevelikega števila proizvajalcev). Lahko pa so tudi posamezni obrati, delavnice, podružnice in druge samostojne enote, ki so krajevno ločene od sedeža gospodarskih organizacij samostojne volilne enote in sicer v primeru, če šteje toliko proizvajalcev kot znaša količnik.

ZBORI VOLIVCEV POSTAVLJAJO KANDIDATE

Zbori volivcev se sklicujejo po volilnih enotah, če pa le-ta obsega dva ali več krajev, pa za vsak kraj posebej. Za več manjših krajev se lahko izjemoma skliče, če tako določi občinska volilna komisija. Predsednik občinskega ljudskega odbora mora sklicati zbor volivcev v 30 dneh po razpisu volitev. Če ga ta ne skliče, ga ima pravico in dolžnost sklicati v nadaljnjih 5 dneh občinska volilna komisija. Sklicanje mora biti razglašeno najpozneje 3 dni pred pričetkom zbora z navedbo dnevnega reda. Sklepten je, če je navzočih najmanj desetina vseh volivcev za območje, za katerega je zbor sklican, najmanj pa 50 volivcev. Pravico odločati o postavljanju kandidatov imajo samo tisti, ki imajo pravico v tej volilni enoti glasovati o kandidatih na volitvah. Zbor začne predsednik občinskega ljudskega odbora oziroma to določen odbornik. Nato se izvoli predsedstvo zbora in dva overovalca zapisnika. Zbor volivcev nato izvoli izmed navzočih volivcev kandidacijsko komisijo, katere naloga je, da zbere vse predloge za kandidate, ki jih na zboru dajo volivci, ter nato po svoji oceni izbere izmed njih enega ali več kandidatov, ki jih smatra za najboljše. O tako sestavljenem predlogu kandidacijske komisije, in sicer posebej o vsakem predlaganem kandidatu, navzoči volivci glasujejo in to samo o tem, kdo je

»za predlog«, ne pa tudi kdo je »proti predlogu«. Kot kandidat zbora volivcev se šteje vsak izmed kandidatov, ki ga je predlagala kandidacijska komisija, za katerega je glasovala večina, to je več kot polovica na zboru navzočih volivcev, ne glede na to, če se je del volivcev zdržal glasovanja. Vendar pa se tudi v primeru, če je eden izmed kandidatov, ali pa v primeru, ko se v volilni enoti voli več odbornikov, več kandidatov, vendar manjše število, kot znaša dvojno število odbornikov, dobilo večino (več kot polovico) glasov navzočih volivcev, štejejo za sprejete kandidate tudi tisti kandidati, ki so dobili vsaj 40% glasov navzočih volivcev. V primeru, če se predlog kandidacijske komisije v celoti ne sprejme, se mora izvoliti nova kandidacijska komisija (nezaupnica). Kandidacijska komisija sestavlja 7 do 15 članov, pravico predlagati jo ima najmanj 10 volivcev. Če je več list, je izvoljena tista kandidacijska komisija, ki je dobila največje število glasov. Položaj člana komisije ni združljiv z osebo kandidata, ker bi sicer član komisije odločal o samem sebi (važen je kadrovski sestav te komisije). Odločitev zbora volivcev o kandidatih je samo predlog kandidature, ki mora biti skupno s pravilno sestavljenim zapisnikom o poteku zbora in drugimi prilogi predložen v potrditev pristojni občinski volilni komisiji. Važna je med prilogi izjava kandidata o tem, da sprejema kandidaturu.

Zbori volivcev, na katerih se predlagajo kandidati za odbornike zbora proizvajalcev, se opravijo po gospodarskih organizacijah ustrezne proizvajalske skupine. Sestavljajo ga vsi delavci in uslužbenci v tej organizaciji, oziroma vsi člani KZ in člani njihovih gospodarstev, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, ter delavci in uslužbenci zadrug. V gospodarski organizaciji, kjer je zaposlenih več kot 300 proizvajalcev, se lahko opravi zbor volivcev po posameznih obratih, oddelkih in drugih poslovnih enotah. (Dalje prihodnjič)

Prav je, če pred volitvami vemo, da ...

...v občinski zbor voli vsak državljan FLRJ, ki je vpisan v volilni imenik občine in ima splošno volilno pravico. V zbornice proizvajalcev občin pa volijo proizvajalci, ki imajo splošno volilno pravico in ki so zaposleni v eni izmed proizvajalnih dejavnosti na območju občine;

...da bodo volitve v zbor proizvajalcev deljene v prvo in v drugo skupino. V prvi skupini bodo volili delavci in uslužbenci, ki so zaposleni v industriji, rudarstvu, gozdarstvu, gradbeništvu, prevozništvu, v PTT-prometu, trgovini, gostinstvu in v komunalni dejavnosti, ter obrtniki. V drugi skupini volivcev zbora proizvajalcev občin pa bodo volili člani kmetijskih zadrug, ki jim je osnovna panoga dejavnosti kmetijstvo, dalje člani teh gospodarstev, ki se aktivno ukvarjajo s kmetijstvom, delavci in uslužbenci kmetijskih posestev in kmetijskih zadrug. V tej skupini pa ne volijo upokojeni člani KZ, ker ne sodelujejo več pri kmetijski proizvodnji, in tudi ne delavci in uslužbenci, ki so sicer člani kmetijskih zadrug, ni pa jim kmetijska proizvodnja osnovni vir preživljanja.

...le do 16. septembra lahko na matičnih uradih pregledamo, če smo pravilno vpisani v volilni imenik, ker morajo biti po 16. septembru volilni imeniki zaključeni in potrjeni od občinskih volilnih komisij. Kasnejši popravki volilnih imenikov (vpisi ali izbrisi) niso dopustni.

OB ZAKLJUČKU PRVE SEZONE PRIMORSKIH PRIREDITEV

V prihodnje še več kvalitete

Iniciativni odbor letošnjih Prireditev se je v soboto, 7. t. m. sešel v Piranu na zaključni seji, da bi ob koncu sezone vsestransko kritično ocenil 29 predstav, ki jih je letos priredil v okviru svojega festivalnega programa v Kopru, Piranu in Izoli, hkrati pa je koristno ugotovil vse izkušnje, ki jih velja upoštevati v prihodnje; v drugem delu pa so postavili tudi okvirni program Primorskih prireditev za prihodnje leto. Razen članov odbora so seji prisostvovali tudi sekretar Okrajnega komiteja ZKS Albert Jakopič-Kajtimir, predsednik OLO Albin Duja, predstavniki vseh treh obalnih občin M. Jelerčič, A. Brezavšek in D. Ferligoj.

Predsednik odbora Ivan Mavsar je uvodoma pojasnil nagibe, ki so terjali organizacijo festivalnih prireditev ob našem morju že v letošnjem letu, pri čemer je poudaril, da gredo mnoge organizacijske pomanjkljivosti na račun zelo kratkega časa, ki je bil za delo odbora na razpolago. Tudi iz poročila organizacijskega vodje Primorskih prireditev Srečka Tiča in ugotovitev ostalih diskutantov izhaja, da je bila potreba po festivalnih Primorskih prireditvah že tako očitna, da z realizacijo ni kazalo več odlašati, kajti izredna turistična razvitost naših krajev, številni inozemski gostje in nad deset tisoč članov slovenskih delovnih kolektivov, ki so letos letovali na naši obali, razgibani maloobmejni promet itd. — vse to je naravnost klicalo po umetniških in razvedrilnih prireditvah širšega obsega. Čeprav je vodstvo Primorskih prireditev že v času dosedanjega delovanja razen obalnih mest pritegnilo v odbor tudi predstavnike Postojne, Sežane in Ilirske Bistrice, se je moralo letošnje omejiti le na Koper, Piran in Izolo.

KRITIČNA OCENA LETOSNJEGA PROGRAMA

O ne povsem ustreznem letošnjem programu so navzoči ugotovili, da je moral biti spored letošnjih prireditev pač sestavljen v okviru možnosti, kajti zaradi kasnega začetka priprav ni bilo mogoče skleniti pogodb za sodelovanje še z nekaterimi kvalitetnimi in zelo zaželenimi ansambli, ki so bili za letošnjo sezono pogodbeno vezani že drugod. To se je pač dogodilo pri oranju ledine, vtem ko so šli vsi sklepi odbora za tem, da naj bodo sklenjene pogodbe z osnovnimi ansambli za prihodnjo sezono najkasneje že letos jeseni.

Ob letošnjem izvedenem programu

(Večer opernih arij v izvedbi Simfoničnega orkestra Radia Ljubljane z znamenitimi solisti ljubljanske opere, Goldonijske »Mirandoline« v izvedbi Gledališča Slovenskega Primorja, operetni ansambel iz Maribora s Schubert-Bethejevo opereto »Pri treh mladenkah«, Slovenski oktet, harmonikarski orkester prof. Janeza Kuharja, Goldonijske »Primorske združbe« v izvedbi SNG iz Trsta, odlično gostovanje ljubljanske Drame s Sofoklejevimi »Kraljem Oidipom« ter končno nastop gorenjskega ljudskega kvinteta bratov Aysenikov) so se člani iniciativnega odbora Primorskih prireditev, gostje in predstavniki umetniškega sveta tega odbora prof. Vilko Ukmar strinjali s tem, da je bil ta program vendarle še razmeroma ustrezen, razen manj kvalitetnega gostovanja mariborske operete. Letošnji odbor Primorskih prireditev, ki je razširil svoje delovanje iz Kopra na vsa tri naša obalna mesta, v perspektivi pa na vse centre našega okraja, je namreč ob začetku sestavljanja letošnjega programa moral prevzeti od Turističnega društva v Kopru že lansko leto podpisano pogodbo za mariborsko opereto, ki pa s svojim nastopom ni zadovoljila. V poročilu je bilo končno navedeno, da je v smislu angažmaja — imela pa je samo en dan na razpolago — prispela v Piran na gostovanje tudi Slovenska filharmonija s solistom Igorjem Ozimom, do nastopa na Tartinijevem trgu pa ni prišlo zaradi hudega neurja.

Vobče pa je na seji prevladalo mnenje, da smo ob koncu prve sezone z uspehi Primorskih prireditev lahko zadovoljni, tako glede na program kot glede na obisk, saj je kljub pičlim finančnim sredstvom, pomanjkanju odrov, avditorijev, sedežev, svetlobnega parka in še mnogih drugih stvari obiskalo vseh 29 predstav v Kopru, Piranu in Izoli skupno 12.614 registriranih udeležencev, kar pomeni povprečen obisk na predstavi 493.

IN NAČRTI ZA BODOČO SEZONO

Drugi del seje pa je rodil pomembne sklepe. Tako bo na prvi seji OLO njegov Svet za kulturo in prosveto postavil predlog, naj se pri OLO ustanovi finančno samostojni zavod Primorske prireditev, ki bi tako v bodoče laže in smotrnejše razvijal svojo dejavnost. Bodočemu festivalnemu zavodu so navzoči nakazali nekatere koristne sugestije: orientira naj se na najbolj kvalitetne ansamble, bolje manj programa, pa tisti dober. Tako bi se veljalo pogovoriti s SNG iz Trsta za »Primorske združbe«, ki naj bi jih

uprizorili v Piranu na trgu, v Kopru na prostem pa naj bi SNG iz Ljubljane uprizorilo Shakespearjevega »Romea in Julija«. V Postojnski jami in v Piranu ob morju naj bi ljubljanska Opera predvajala Dvoržakovo »Rusalko«, sklenili pa naj bi tudi pogodbe s pomembnimi folklornimi ansambli, zagrebško »Komedijo« itd. Drugi del primorskih prireditev pa naj bi obsegal najboljše dosežke amaterske dejavnosti naših prosvetnih društev. Republiški svet Svobod in prosvetnih društev bo bržčas sprejel naš predlog, po katerem naj bi vključili v mesecu maju v program Primorskih prireditev gostovanja najboljših skupin naših prosvetnih društev v republiškem merilu. Ostale sugestije so šle za tem, da naj bi v Primorske prireditev vključili tudi širše in kvalitetnejše praznovanje Dedka Mraza, prav tako že tradicionalno »Portoroško noč« in praznik »Dan ribičev«. Primorske prireditev naj bi skušale vključiti v svoj spored še mednarodni lutkovni festival in mednarodni festival amaterskega filma.

PRIMORSKE PRIREDITVE ZASLUŽIJO PODPORO VSE SLOVENIJE

Jasno je, da je že organizacija letošnjih Primorskih prireditev terjala nekaj dodatnih finančnih sredstev, kolikor jih je pač bilo moč zbrati; če bi bilo več sredstev, bi odpadle tudi marsikateri pomanjkljivosti. Po mnenju predsednika okraja tov. Duja in sekretarja OK ZKS tov. Kajtimirja pa je upati, da bodo za naše vsakoletne obmorske festivalne prireditve v bodoče še povečana sredstva, ker jih je smatrati za donosna: prvič bodo spriču svoje privlačnosti Primorske prireditve v znatni meri pripomogle, da bodo vanje vložena sredstva v drugi obliki pritekala spet nazaj, po drugi strani pa so vsi naši napori in sredstva, ki jih vlagamo v Primorske prireditve, še bolj donosna v drugem pomenu besede, kajti že samo desetisoči slovenskih delovnih ljudi, ki prihajajo vsako leto v večjem številu na počitek na Slovensko Primorje, zaslužijo in potrebujejo v času svojega letnega odmora ustrezno kulturno izživiljanje in dostojno razvedrilo, razen tega pa bo imelo v Primorskih prireditvah tudi domače prebivalstvo po 30-letnem zatiranju slovenskega kulturnega življenja v tem območju vso pravico, da vsako leto v času turistične sezone vsaj v skromni meri dobi nadomestilo za tisto, za kar jih je prikrajšala doba fašizma.

Zlasti zaradi tega soglašamo z dosedanjim odborom, da finančno breme vse globlje in širše organizacije Primorskih prireditev v bodoče ne more biti samo stvar našega okraja, temveč tudi stvar republike in stvar vseh slovenskih delovnih kolektivov, ki vse številne prihajajo na slovensko obalo.

za književnost in kulturo, REVIJA 57. Sicer je težko govoriti o novosti, ker so imena uredniškega odbora domala ista.

Debut Revije 57 je bil uspešen — vsebina prve dvojne številke je zanimiva in pestra. Vendar pa vsebinsko težišče ni v literarnih, temveč v esejističnih in kritičnih prispevkih. Morda je iskati vzrok temu v imenih članov uredniškega odbora. Naj to ne zveni kot očitek, toda prav gotovo bo morala revija razširiti krog svojih sodelavcev. Obenem pa je ta vsebina tudi podoba današnjega mladega rodu, ki išče razčiščen moralne in etične vrednote in hoče natančno opredeliti svoje stališče v vrednotenju nazorskih trenj in gledanj. O tem nam govore že naslovi razprav: Razmišljanje o upornih generacijah (TARAS KERMAVNER), Ustvarjalnost in svoboda (VELJKO RUS), Kritična generacija (STANE SAKSIDA), Moralna odgovornost (PRIMOZ KOZAK), Umetnost in kriza humanistične zavesti (JANKO KOS), Moralne korenine kulta osebnosti (JOZE PUČNIK), Razprave objavljajo še HERBERT GRÜN, JANEZ JEROVŠEK in MIRKO ZUPANČIČ.

Pesmi, ki so svobodnih oblik in se dajo v tako imenovano razmišljajočo poezijo, objavljajo CIRIL ZLOBEC, VENO TAUFER, GREGOR STRNAŠ, DANE ZAJC in MILENA MERLAK. Med proznimi prispevki presenečata po pripovedni razgibanosti DOMINIK SMOLE (Naslednji dan) in MIRCE SUSMEL (Pogled s pločnika), medtem ko je treba v izpovedni intimnosti vsekakor dati prednost JOZETU HUDEČKU (Kazensko taborišče). Precej vrtinčasto nerazumljiv dramatičen dialog objavlja PETER BOZIC (Zasitni izhod).

OBZORNIK 57, ŠTEV. 9

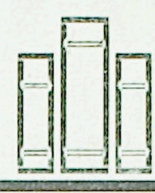
Ljudska revija Obzornik 57, ki ga izdaja Prešernova družba, ohranja svojo zdaj že ustaljeno obliko, da objavlja uvodno prispevke, v katerih naši književniki popisujejo svoj rojstni kraj, potem pa še en literarni prispevek iz rojstne književnosti. Tokrat je na vrsti JOZE PAHOR. Tudi nekaj pesmi domačih pesnikov objavlja vedno Obzornik. Ker so ti prispevki navadno zelo dobri, ne poudarjajo samo domačega obeležja ljudske revije, ampak tudi tehtno prispevajo k dvigju kvalitete. Kajti prav gotovo ni namena domačega magazina objavljati samo tuje zanimivosti in prevode efektivnih črtic. Domače pesništvo zastopata LILI NOVY in MIHA KLINAR, razen Jozeta Pahorja pa lahko beremo še prispevke BORISA ZAGORCA (Zgodba o oblasti) in ZORANA HUDALESA, ki se v črtici »Belogardistova heta« spominja dogodka iz narodnoosvobodilne borbe. Dr. STANE MIKUŽ piše o našem velikem slikarju Ivanu Groharju, v slikovni reportaži pa je tokrat na vrsti Kanada.

V reviji najdemo več zanimivih črtic in humoresk tujih avtorjev (B. TRAVEN, KAREL CAPEK, W. S. PORTER, ILIE in PETROV), poljudnoznanstvene prispevke o morski vodi, atomski energiji, termitskih državah, matematiki, železu itd. Kvalitetne slikovne priloge dopolnjujejo zunanjo podobo.

Obzornik tako s svojo fiziognomijo zadovoljuje naše potrebe po ljudskem magazinu in zato tudi ni čuda, da pridobiva vedno več bralcev, ki so upravičeno zadovoljni z njegovo kvaliteto.

REVIJA 57, ŠTEV. 1—2

Kot naslednica nekdanje »Besede« je prišla na knjižni trg nova revija

NOVITETE NA KNJIŽNI POLICI

Dr. A. Bebler: POTOVANJE PO SONČNIH DEŽELAH

Potopisna in memoarska literatura — memoarska je zelo blizu potopisne — sta dandanes najbolj priljubljena berila in čisto postanejo tovrstna dela bestsellerji na svetovnem knjižnem trgu. Slovenci smo pravzaprav revni v tem oziru, kajti knjižne police nam nimajo, razen nekaj potopisov in spominov naših alpinistov, kaj prida pokazati. Res urejenega in zanimivega potopisa, ki bi presegel časopisno reportažo, nimamo. Tu ni iskati vzroka v zaostalosti, kaj šele v nesposobnosti ljudi potnikov, marveč v tem, da enostavno pristejemo tovrstno literaturo med polznanstveno in ne med strogo umetnostno in zato uživa tako pri pisatelju kot pri bralcu manj ugleda. Resnično pa je tudi, da potopis, če je dober, zahteva predvsem sodelovanje bralčevega razuma, manj pa sodelovanje čustev, tako pa odvrča večino bralcev, ki jim ni zgolj za realno doživetje sveta, ampak več za čustvo in sentimentalnost.

Beblerjevo Potovanje po sončnih deželah je na slovenskem knjižnem

REŠKO GLEDALIŠČE V ILIRSKI BISTRICI

Gledališče »Ivan Zajc« z Reke je že večkrat obiskalo Ilirsko Bistrico in vsakokrat navdušilo številne obiskovalce. Pred kratkim so reški gostje uprizorili Shakespearjevega Hamleta. Predstava na prostem je omogočila ogled številnim ljubiteljem dramske umetnosti. Predstava je nadvse uspeša in prebivalci Ilirske Bistrice so zelo hvaležni reškemu gledališču, da je tudi nje vključilo med svoja gostovanja v letošnji poletni sezoni.

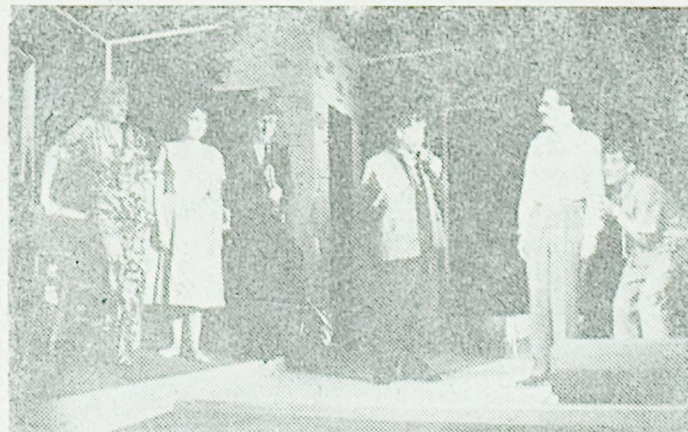
GOSTOVANJE AVSENIKOVEGA KVINTETA

Pretekli teden je bilo zadnje gostovanje v okviru letošnjih »Primorskih prireditev«, in sicer Avsenikovega kvinteta ter solistov Marije Ahačič, Dane Filipčič, Franceta Korena in Ježka. Vse predstave, zlasti v Izoli in Kopru, so privabile mnogo ljudi, čeprav so izvajalci predvajali program, s katerim nastopajo že več let na raznih prireditvah in v radiu in so z njim gostovali že tudi pri nas.

POSTOJSKI MUZEJ PRED SVOJIM PRAZNIKOM

V času muzejskega tedna, ki bo od 7. do 14. oktobra, bo Notranjski muzej v Postojni praznoval tudi 10-letnico svojega obstoja. V počastitev tega svojega praznika je muzej pred kratkim organiziral lepo zgoščeno premično razstavo s prikazom razvoja narodnoosvobodilnega boja notranjskega področja. Razstavo so si doslej z zanimanjem ogledovali številni obiskovalci na Pivki in Knežaku, pozneje pa bo prenesena še v Ilirsko Bistrico.

Za muzejski teden pripravlja muzej dopolnjeno arheološko zbirko (pomembni predmeti iz grobišč Sv. Ane pri Ložu), posebej pa pestro razstavo za 100-letnico železniške proge Ljubljana—Trst.

Scena iz Dobričninove komedije »Skupno stanovanje«, s katerim je Gledališče Slovenskega Primorja začelo svojo četrto sezono. Uprizoritev je režiral kot gost Anton Koren, zelo domiselno in sodobno sceno pa je izdelal Srečko Tič. Nastopil je ves igralski ansambel GSP.

trgu zaradi vseh teh dejstev novost, ki ne kaže iti kar mimo nje. Avtor je delo pisal za beograjski tisk, zlasti za Politiko, tako je bilo treba vse prevesti v slovensčino. Pri tem je seveda marsikje beseda bolj trda in manj sproščena, kot če bi avtor pisal za slovenski tisk. Vendar je prevod, ki ga je oskrbel M. Kobalova, vseskozi jasek, kar se realističnemu potopisu priklada.

Osnovna značilnost Beblerja kot pisatelja je, da v tej knjigi na posebno privlačen način druži opazovanja razvednega turističnega reporterja s komentarji zrelega sociologa, politika in razgledanega publicista. Njegovo pripovedovanje vseskozi poživlja prijeten kramlajoč ton, prepleten s humorističnimi razmišljanji. Tako ni najti suhoparnih razmišljanj, ampak je celotna knjiga pisana tako, da potegne za seboj zahtevnega in manj zahtevnega bralca — zahtevnega s tehničnimi opombami o življenju in zgodovini narodov, ki jih srečuje, manj zahtevnega pa z živahnimi opisi za naše evropske razmere nenavadnih in eksotičnih sončnih dežel. Kot posebno odliko teh Potovanj pa je treba poudariti neverjetno široko kulturno-zgodovinsko in geografsko perspektivo, s katero se lotiva življenja iz evropske civilizacije odmaknjenih narodov. Hočem reči, da pisatelj nikoli ne zgubi izpred oči celotnega specifičnega kulturnega in zgodovinskega razvoja naroda, ki ga opisuje, obenem pa ne pozabi, postaviti pravilno razmerje med evropskim človekom z visoko civilizacijo in »nerazvitiimi« ter zaostalimi deželami bližnjega in daljnega Vzhoda, deželi Srednje Amerike itd.

Pri tem primerjanju pride do zelo zanimivih ugotovitev, katerih osnova je ta, da so te »zaostale« dežele v svoji preteklosti že doživele višek svoje kulture in da le ni tako prepričljiva trditev, da je civilizacija Evrope in Severne Amerike s svojo visoko tehniko, razvitim gospodarstvom in blazinim tempom življenja dosegla (glede na pogoje, v katerih se je razvijala) toliko, kolikor je v težkih pogojih dosegla katera danes »razviti« civilizacija.

Ze naslov Potovanje po sončnih deželah pove, da gre za dežele med kozorogovim in rakovim povratnikom, za tako imenovane tropske kraje. V opisu srečamo južni del ZDA in Mehiko, Portugalsko, Senegal, Haiti, Burmo, Indijo, Pakistan, Sirijo, Libanon, Egipt. Čeprav so to opisi vtisov diplomatov, torej v glavnem opisi velikih mest, teh držav, je težišče le na zanimanju za življenje preprostega ljudstva. Prikazovanje slik iz preprostega življenja teh narodov daje knjigi poseben mik. Seveda dajejo osnovni pečat opisi raznih znamenitosti, prirodnih in zgodovinskih, ter tehtne kratke misli o dogajanjih in o značilnostih pri posameznih ljudstvih.

Končni vtis, ki ga ta Beblerjeva knjiga pusti bralcu, pa je nadvse veličasten po svoji humanosti in prodornih mislih ob pogledu na zgodovino človeštva skozi eno samo prizmo. Pri tem odkrije presenetljivo dejstvo, da so »nerazvite države« materialno revne, moralno pa silno bogate, odkrito ponosne na svojo davno pokopano kulturo. Pride do drzne trditve, ki je le resnična, da je »večina danes nerazvitih dežel bila nekoč bolj razvita od tistih, ki so danes razvite«. Ob misli, da dandanašnji kapitalizem gospodarsko izkorišča te zaostale dežele, pa v obliki vprašanja zahteva od naprednega človeštva, da je že čas za ureditvev enakopravnosti na svetu.

Knjiga se sama priporoča. Dala bo vsakemu nekaj, največ pa tistemu, ki bo mimo res lepih fotografskih posnetkov, številnih zanimivih opisov itd. videl nepregledno trpljenje širokih množic in se pridružil zanimivim avtorjevim mislim v zadnjem poglavju.

J. H.

Razstava Študijske knjižnice

Vodstvo študijske knjižnice v Kopru je prišlo do pohvale vredne misli, presenetilo je dijake in profesorje zgodovinarje, slaviste in geografe z razstavo zanimivih in pri študiju potrebnih del iz zgodovine, svetovne in domače literature ter iz geografije. Misel je zelo dobra zato, ker navadno vidimo take razstave proti koncu šolskega leta, v začetku pa so le redko. Namen, ki ga hoče vodstvo knjižnice doseči, je preprosto: pri dijakih hoče vzbuditi zanimanje za načrtno študiranje in uporabljanje najboljših pripomočkov, profesorjem pa olajšati delo pri usmerjanju dijakov v samostojno seminarsko delo.

Razstava je odprta v soboto in nedeljo, 14. in 15. septembra in si jo je mogoče ogledati skupinsko po razredih, čez nedeljo pa bo priložnost tudi za tiste, ki v soboto ne bi utegnili. Namenjena je predvsem dijakom višjih razredov in intelektualcem.

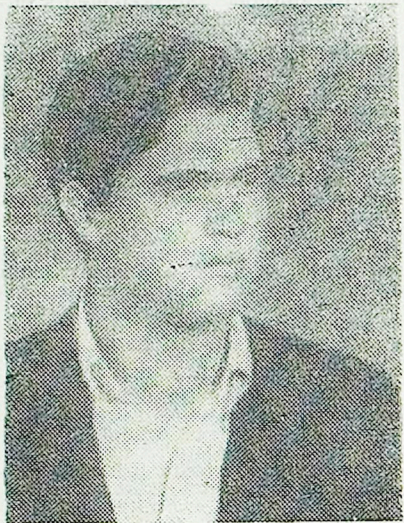
J. H.

OB KONGRESU LMS V CELJU IN PRIPRAVAH NA VOLITVE V OBČINSKE LJUDSKE ODBORE

Danes in jutri bo v Celju zasedal VI. kongres Ljudske mladine Slovenije, ki bo obravnaval delo mladinskih organizacij v zadnjih štirih letih in izdelal smernice mladinskim organizacijam, da bodo v prihodnje uveljavljale takšne oblike dela, ki najbolj ustrezajo težnjam mladine v sedanjem razvoju socialistične graditve naše dežele ter utrjevanju socialističnih odnosov.

Pred začetkom kongresa smo zaprosili nekaj delegatov mladinskih organizacij koprškega okraja, naj nam povedo, kaj bodo obravnavali na VI. kongresu LMS.

Večletni mladinski prvak, ki je zaradi svojega dela zelo priljubljen v podjetju, kjer je zaposlen, Jože Bitenc, je kot delegat povedal naslednje: »Kot predsednik delavskega sveta podjetja Neverke in kot funkcionar mladinske organizacije nameravam na kon-

Jože Bitenc

gresu spregovoriti o uveljavljanju mladih delavcev in delavk v organih delavskega samoupravljanja. Znano je, da danes sodeluje v delavskih svetih koprškega okraja že več kot 200 mladih ljudi. Moramo pa upoštevati, da ne gre samo za povečanje števila mladih upravljalcev podjetij, pač pa tudi, da bi se izboljšala kakovost dela mladincev v organih družbenega upravljanja. Menim, da je pomanjkanje znanja o upravljanju z gospodarskimi organizacijami eden izmed vzrokov, da se mladinci ne udeležujejo v taki meri razprav na sejah delavskih svetov, kot bi se lahko. Zato bo potrebno mladim delavcem in delavkam omogočiti, da bi se kot člani klubov mladih proizvajalcev čimbolje usposobili za naloge, ki jih čakajo. Namen klubov mladih proizvajalcev je predvsem usposabljanje mladih delavcev za družbeno upravljanje. Če pa so ponekod ti klubi prevzeli tudi vlogo organizatorja športnega in kulturnega življenja v podjetjih, je to do neke mere prav, vendar pa smatram, da ta dejavnost spada bolj v okvir dela mladinske organizacije in ne v program dela kluba mladih proizvajalcev. Nenehno pa moramo upoštevati dejstvo, da klubov mladih proizvajalcev ne gre postavljati za vsako ceno, ker morajo le-ti zrasti iz teženj mladincev, zaposlenih v nekem določenem podjetju v namenu, da bodo člani kluba čimbolje usposobljeni za družbeno upravljanje podjetja.

Tovariš Bruno Eller je bil na koprski gimnaziji, kjer je letos maturiral, in se sedaj odpravlja na ljubljansko univerzo, znan mladinski aktivist. Je član OK LMS ter predsednik šolske komisije pri OK LMS. Ze leta 1954 je bil sprejet v Zvezo komunistov in je član nekaterih organov družbenega upravljanja. Zaradi njegove vsestranske prizadevnosti je politični aktiv predstavnikov množičnih organizacij v Pridvoru (Sv. Anton) sklenil, da bo volivcem predlagal njegovo kandidacijo v občinski ljudski odbor. Tovariš Bruno Eller bo na kongresu govoril o delu in uspehih dijaških skupnosti v koprskem okraju in o družbenem upravljanju na naših šolah ter bo njegova razprava rezultat obvladavanja te problematike, saj je bil več časa dijaški predstavnik v šolskem odboru koprške gimnazije in je tudi član sveta za šolstvo pri koprskem ob-

Mladi v boju za lepše življenje

da si starejši komunisti vzamejo vse premalo časa, da bi posvetili več pozornosti življenju in delu mladine. Prav bi bilo, da bi obiskali kraje, kjer se mladina zbira. Tako bi bolje razumeli težnje mladih in usmerjali njihovo delo. Iz ankete se jasno kaže želja po boljšem poznavanju pro-

Marija Vogrič

grama in dejavnosti na sploh. Treba bo misliti na organiziranje takih oblik dela, kot so n. pr.: odprti partijski sestanki, seminarji itd., ki bi lahko zblížali članke mladinskih organizacij z Zvezo komunistov. Dejstvo je, da je bilo v zadnjih sedmih mesecih letošnjega leta sprejetih v organizacijo Zveze komunistov na področju koprškega okraja 306 mladink in mladincev in da je skoraj 400 anketirancev izrazilo željo, da bi se vključili v vrste ZK.

Delegat VI. kongresa LMS iz Izole bo večletni član CK LMS Jože Božič, zaposlen v izolski Mehano-tehnik. Član mladinske organizacije je že od leta 1942. Tovariš Božič je tudi član občinskega komiteja ZK, podpredsednik izolskega Partizana, član sveta za telesno vzgojo pri OLO Koper, član okrajne komisije za produktivnost dela, sodeluje pa tudi v številnih drugih organizacijah. Zdaj kot mladinski aktivist, pa spet kot partijski delavec, član organov družbenega upravljanja, strokovnjak v podjetju — vedno in povsod ga lahko najdemo tam, kjer je beseda o izboljšanju tega ali drugega. Nenehno snuje nove in nove načrte in je prvi med tistimi, ki načrte dosledno uresničujejo.

»Na kongresu bom razpravljal o problemih konsolidacije mladine v Izoli, predvsem glede na hiter dotok delovne sile v industrijo ter o nekaterih materialnih vprašanjih, ki vplivajo na večjo storilnost.« Tako je dejal tovariš Božič in nadaljeval: »Pri tem mi gre za to, da se izboljša odnos podjetij do reševanja teh vprašanj. Po svoje zanimivo in tudi vredno obdelave je področje dela mladine v organih družbenega

Jože Božič

upravljanja. Govoriti nameravam o tem, kaj so po mojem mišljenju osnovne ovire za aktivno sodelovanje mlajših članov delavskih svetov pri reševanju gospodarske problematike.

Pomanjkljivo se mi zdi tudi to, da člani delavskih svetov ne posredujejo v dovoljni meri sklepov delavskih svetov drugim članom kolektiva. Pri tem nameravam poudariti, da bi bilo dobro ustanoviti klube mladih proizvajalcev tam, kjer so za to pogoj. Iz izkušenj vem, da se da s tako obliko dela mladino močno zainteresirati za probleme proizvodnje, razvijati v njej hotenje in sposobnosti do samostojnega ustvarjanja ter jo usposobiti za uspešno upravljanje s podjetjem. Če mi bo čas dopuščal, bom spregovoril tudi o vlogi mladih strokovnih kadrov, o enostranosti naših strokovnih šol in o delu mladih tehnikov za strokovno pomoč pri izobraževanju mladine.

Gvido Trampuž, delegat iz Koprja, je znan zlasti med mladino bivšega postojnskega okraja, kjer je bil celih deset let mladinski aktivist na najodgovornejših mestih. Zato je njegovo ime tesno povezano z rastjo in z uspehi mladinske organizacije na tem področju. V zadnjem času je bil med glavnimi organizatorji mladinskih delovnih akcij. Zaradi tega smo ga naprosili, naj nam pove nekaj besed za naše bralce o delu mladinskih delovnih brigad in njihovih letošnjih izkušnjah.

»Prav o tem imam namen razpravljati tudi na našem kongresu. Dejstvo je namreč, da smo kljub velikim uspehom, ki jih je dosegla mladina na delovnih akcijah, opazili tudi nekaj pomanjkljivosti, ki jih bo treba v prihodnje odpraviti. Kot je bralcem Slovenskega Jadrana prav gotovo že znano, so bile letos v našem okraju tri večje mladinske delovne akcije: Brkinska cesta, gradnja nasipa v koprskem pristanišču in gradnja pomola v Izoli. Pri teh delih je sodelovalo nad 500 mladincev in mladink iz koprškega in drugih okrajev. Lahko rečem, da so bile prav naše delovne brigade iz koprškega okraja med najboljšimi. Tako si je brigada »Pinka Tomaziča«, v kateri so bili naši mladi pomorščaki iz Srednje pomorske šole iz Pirana, kar trikrat priborila naslov udarne brigade »Srečka Kosovca« in »Toneta Tomšiča« pa po dvakrat.

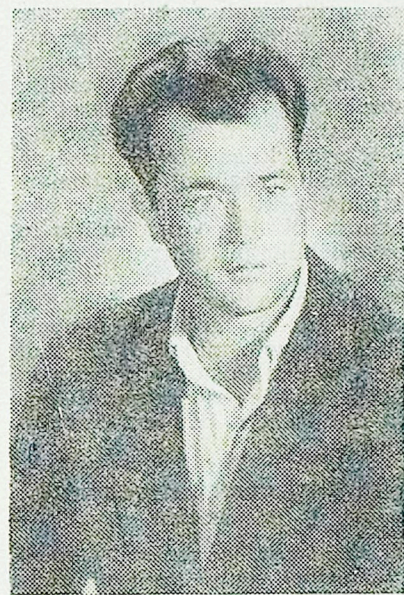
O samem delu in o delovnih uspehih mladinskih brigad ste v vašem časopisu že večkrat pisali, zato se mi ne zdi potrebno to ponavljati, poudariti pa moram, da materialni uspehi še niso vse. Mladinske akcije so namreč ogromno pripomogle k zblížanju delavske, srednješolske in kmečke mladine ter k medsebojnemu spoznavanju problemov in izmenjavi izkušenj. Tega dejstva nikakor ne smemo podcenjevati, saj se bodo pozitivni rezultati skupnega življenja in dela na gradbiščih nedvomno odrazili tudi v aktivnejšem in boljšem delu mladinskih organizacij na terenu, v katere so mladinci in mladinke-brigadirji prinesli novega duha.

Ze v začetku sem rekel, da je bilo tudi nekaj pomanjkljivosti in da imam namen razpravljati na našem Kongresu predvsem o tem. Po mojem mnenju gre v glavnem za organizacijska in kadrovska vprašanja. Začnimo kar z mobilizacijo. Čeprav je v našem okraju potekala pravilno — začeli smo pravočasno in tudi šolska vodstva so nas res uspešno podprla, smo opazili, da nekateri mladinci in mladinke niso imeli pravilnega odnosa do prevzetih obveznosti in so brez resnih vzrokov izostali z akcije. Čeprav ni bilo teh primerov toliko, da bi ogrozili uspeh delovnih akcij, se mi le zdi potrebno poudariti, da sicer nikogar ne silimo v brigado, da pa ni nikakor v skladu s častjo mladincev izogibati se prostovoljno prevzeti obveznosti. Nadalje bi glede or-

ganizacije pripomnil, da bi bilo mnogo bolje, če bi se mladinska vodstva iz drugih okrajev tesneje povezala z Okrajnim štabom delovnih brigad, ne pa kar direktno pošiljala mladince in mladinke na gradbišče, potem ko so sama navezala neposredne stike z investitorji. Prav tako menim, da bi bilo nujno potrebno pred začetkom akcije poskrbeti dovolj orodja, in sicer takšnega, ki je na tistem gradbišču res uporabno.

Glede kadrov pa so izkušnje pokazale, da bomo morali v prihodnje vso zadevo povsem drugače prijeti. Poiskati bo treba primerne tovariše in jih že nekaj časa pred začetkom del seznaniti z vsemi podrobnostmi ter jih res pripraviti na to tako odgovorno nalogo, kot je strokovno in vzgojno politično delo v brigadah, da se ne bodo lovili in ugibali kaj in kako, kot je bil to letos primer zlasti prve dni. Če bomo te pomanjkljivosti odpravili, bomo prihodnje leto dosegli na naših delovnih akcijah še mnogo večje uspehe.

Ob tej priložnosti bi se v imenu Okrajnega štaba delovnih brigad rad še zahvalil množičnim organizacijam in delovnim kolek-

Gvido Trampuž

tivom, zlasti iz Ilirske Bistrice, ki so za naše prizadevanje pokazali vse razumevanje ter nam vsestransko pomagali, mladincem in mladinkam pa izrazil željo, da se prihodnje leto spet vidimo pri delu na Brkinski — zdaj Mladinski cesti — in na drugih gradbiščih v koprskem okraju.

Zanimiv in poučen obisk

V soboto je obiskal učence osemletke v Izoli guslar Blažo Božović, znani sodelavec glasbenih oddaj jugoslovanskih radijskih postaj. Z zanimanjem so mladi poslušalci spremljali njegova izvajanja o vlogi srbske in črnogorske ljudske pesmi in o njenem razvoju skozi stoletja. Guslar Božović je tudi tolmačil pomen črnogorske narodne noše, v kateri je bil oblečen. Povedal je, da rdeča srajca, modre hlače in beli škornji iz ovčjega usnja označujejo tri barve, ki sestavljajo nacionalno zastavo. Tudi čepica ima simbolične barve. Obrobljena je črna, kar predstavlja žalost zaradi izgubljene bitke na Kosovem polju leta 1389, rdeča barva na njej pomeni kri, rumen krožec na vrhu pa Črnogorci, ki so dolga desetletja kljubovali Turkom. Glava divje koze na glasbilo je poosebljen hajduk, ki se je moral skrivati pred turškim nasiljem v skalnatih črnogorskih gorah. Po predavanju je guslar Božović zaigral in zapel junaške, revolucionarne in šaljive pesmi. Obiskal je tudi druge šole v koprskem okraju, kjer je bil prav tako z navdušenjem sprejet.

ok

Člani aktivov mladih združnikov — berite in dopisujte v »Slovenski Jadran«!

PRED DOKONČNO IZDELAVO URBANISTIČNEGA PROGRAMA ZA KOPER

Sodelujmo vsi, da ne bo pozneje očitkov

Projektivni atelje v Ljubljani — projektantsko podjetje za arhitekturo, urbanizem in nizke gradnje — je po naročilu Občinskega ljudskega odbora Koper izdelal urbanistični program za mesto Koper, katerega sedaj ocenjujejo in dopolnjujejo strokovnjaki s področja splošno gospodarske, industrijske, kmetijske in komunalne dejavnosti ter strokovnjaki s področja prometa, zdravstva, šolstva in gostinstva. Mimo teh strokovnjakov pa lahko oceni ta urbanistični program in predloži pripombe vsak državljan, saj je program na vpogled javnosti v koprski študijski knjižnici. Zelja projektantov je,

da bi bila zaključna beseda o urbanističnem programu za mesto Koper rezultat čim širšega razpravljanja strokovnjakov za posamezne panoge družbenega življenja in pa državljanov, ki lahko z utemeljenimi predlogi prispevajo njegovi čimboljši izdelavi. Zadnji rok za predložitev pismenih pripomb je 30. september 1957 in zato vabimo vse, naj sodelujejo pri dokončni izdelavi urbanističnega programa.

KAJ JE NALOGA URBANISTOV?

Pojem urbanizma je med širšo javnostjo kaj malo znan, še manj

pa pomen izvajanja urbanističnih načrtov pri krepitvi narodnega gospodarstva. Beseda urbanizem je latinskega izvora; izhaja iz besede urbs, kar pomeni mesto. Urbanizem je veda, ki se ukvarja s smotno ureditvijo mest in naselij ter pri tem vključuje interese posameznih panog človekove dejavnosti in njegovih potreb v bližnji in daljni prihodnosti. Te naloge pa urbanizem obravnava ploščinsko in prostorninsko.

Prvenstveno načelo urbanizma je proučevanje trenutne gospodarske zmogljivosti nekega mesta ali naselja. Zato pa moramo pri tem ugotoviti, da so podatki, na katerih sloni današnje tozadno proučevanje, zelo pomanjkljivi in zato več ali manj neprimerni za osnovo sestave regionalnega urbanističnega načrta, ki ga izdeluje na osnovi določenih postavk urbanist sam.

Ob teh ugotovitvah se zelo jasno pokaže potreba, da pri sestavi urbanističnega programa za mesto Koper sodelujejo vsi, ki so posredno ali neposredno zainteresirani nad tem, kakšna naj bo podoba bodočega Kopra.

V uvodnem delu urbanističnega programa mesta Koper je govora o pogojih in potrebah po nadaljnjem vsesplošnem razvoju tistih krajev, ki so bili leta 1954 priključeni k matični deželi. V tej zvezi je podana misel o urbanizaciji mesta z neposredno okolico.

Poglavje o geološko-morfološkem značaju Kopra obravnava sestav tal, kar je za realizacijo urbanističnega načrta velikega pomena. V nižjih predelih so flišine, v višjih pa prevladuje apniška planota. Stari Koper, ki je bil svojčasno otok, stoji na flišu, njegova neposredna bližina (med Škocjanom in Ankaranom) pa je bonificirana. Zato je izgradnja temeljev za težje, večnadstropne zgradbe na tem predelu razmeroma draga stvar.

Geološki sestav sklenjenega flišnega ozemlja je preprost. V sestavi fliša se menjajo peščenjaki in laporji, med njimi pa je nekaj ne preveč debelih plasti brčastega apnenca. Fliš ni odporen proti vremenskim spremembam in je zato priporočljivo predvsem na strnjenih pobočjih pogoždovanje in ureditev kultiviranih teras.

Čeprav so bila meteorološka opazovanja na področju Kopra vpeljana že pred prvo svetovno vojno in so se nadaljevala tudi med obema vojnoma, so podatki vsaj do leta 1947 precej nezanesljivi. Ker pa so klimatske raz-

mere zelo pomemben činitelj v življenju vsakega posameznika in ker v veliki meri odločujoče vplivajo na njegovo udejstvovanje, jih je treba temeljito poznati.

Ozemlje Istre ima mediteransko podnebje, osnovni podnebni činitelj pa je temperatura. Srednje mesečne in letne temperature med letoma 1947 in 1955 kažejo naslednje: povprečne mesečne temperature v februarju, marcu in aprilu hitro naraščajo. Zelo hiter je prehod v kratkih spomladanskih dneh od zime do vročega poletja. Kljub blažilnim vplivom morja je povprečna julijska temperatura v zadnjih letih približno 23 stopinj Celzija. Drugi najtoplejši mesec je avgust, tretji pa junij. Nevarnost zmrzovanja južnega drevja nastopi v oktobru in traja do aprila. Oblačnost je razmeroma visoka in se v glavnem ujema z razporeditvijo letnih padavin. Maj ima najmanj jasnih dni.

V nadaljevanju obrazložitev urbanističnega programa je med drugim tudi navedeno, da je v mediteranskih krajih megla več

ali manj redek pojav. V Kopru se megla pojavi le v tako imenovani hladni polovici leta in se dviga nad bonifike neposredno nad morsko gladino, to je meter in pol do deset metrov nadmorske višine. Zaradi burje, ki prinaša suho vreme, dosežejo padavine svoj višek v jeseni med septembrom in novembrom, to je takrat, ko je burja le izjemen gost. Poletna suša je često zelo močna, ker poleti dežuje v nali-vih, vročina pa povzroča močno izhlapevanje. V pozni pomladi in poleti so nevihte precej pogoste.

Ob morski obali je dnevna izmenjava vetrov med kopnim in morjem. Veter z morske strani prijetno blaži vročino. Burja je večinoma hladna. Je izredno močna, veter s kopnega je suh. Znani »jugo« je toplejši in zelo vlažen, »mistralski« pa piha čez dan s severovzhoda. Značilnosti burje in široka so si zelo nasprotni. Poleti se radi pojavljajo poletni piši, ki pa razmeroma zelo hitro minejo. V zimskih mesecih se pojavljajo ciklonski vetrovi ali burja, ki traja nekaj dni zaporedoma.

V prihodnji številki bomo naše bralce seznanili še z nekaterimi pomembnejšimi poglavji, ki obravnavajo vrsto pomembnih činiteljev za sestavo urbanističnega programa mesta Kopra.

Zdravniški kotiček

O otroški paralizi

Kot drugod po Sloveniji, bomo začeli v prihodnjih mesecih cepiti otroke proti poliomielitisu tudi v koprskem okraju. O organizaciji cepljenja boste izvedeli v drugem članku.

Poliomielititis ali kakor ga drugače imenujemo otroška ohromelost ali paraliza je bolezen, ki jo že zelo dolgo poznamo in se je baje pojavljala že pred več kot 2000 leti. Bolezen, ki do zadnjih let pri nas ni bila toliko poznana, je zahtevala veliko žrtve v Ameriki ter severnih in severozahodnih delih Evrope.

Pred drugo svetovno vojno je bilo v Sloveniji samo v letu 1932 nekaj več primerov poliomielitisa, sicer pa so bili samo posamezni primeri. Po vojni pa smo imeli v Sloveniji dve manjši epidemiji, in sicer v letu 1953 in 1956, ko je obbolelo skupno nad 400 ljudi, večinoma otrok. V našem okraju je bilo v primerjavi z drugimi okraji Slovenije sorazmerno najmanj obolelih in to v letu 1953 sedem, v letu 1956 pa tri. Vendar nas majhno število obolelih pri nas ne sme zapeljati, da ne bi cepili naših otrok, če se zavedamo posledic, ki jih ta bolezen lahko zapusti.

Poliomielititis je predvsem otroška bolezen, saj obolijo največ otroci do petega leta starosti. Odrasli ljudje vsaj pri nas redko obolijo. Povzročila jo neki virus, ki se prenaša od človeka na človeka na več načinov.

Bolezen se začne z visoko temperaturo, včasih s katarjem v nosu in žrelu, včasih z bruhanjem in driskami ali zaprtjem ter včasih celo z izpuščaji. Počasni postanejo bolniki zelo občutljivi, tako da jim že dotik z roko povzroča velike bole-

čine ter zaradi tega ležijo ali sedijo na čisto svojstven način. Drugi ali tretji dan pa dobijo trd vrat, občutljivo hrbtenico, bolečine v hrbtu in nogah itd. To stanje traja po navadi dva dni, nato pa temperatura včasih za malo časa pade in ostanejo glavobol, žledeno-črvesne težave in spremembe v refleksih. Nato se temperatura — če je padla — ponovno dvigne ter nastopijo tipični znaki bolezni: pareze in paralize ali kakor bi rekli po naše — delne in popolne ohromelosti. Ohromele so lahko razne grupe mišic. Največkrat je prizadeta samo ena noga, manjkrat obe; nato hrbet, obe roki in obe nogi, ena roka in ena noga na isti strani itd.; najredkejši so tisti primeri, kjer so prizadeti obe roki, hrbet, prsa in vrat skupaj.

Te ohromelosti pa lahko hitro ali počasi izginejo in čim bolj počasi izginejo, tem več posledic zapustijo. Tako nekateri lahko popolnoma ozdravijo, drugi pa ostanejo za vse življenje invalidi z najrazličnejšimi telesnimi hibanji.

Na srečo so pri tej bolezni primeri ohromitve sorazmerno redki, saj računajo, da pride en primer ohromitve na dve sto obolelih.

Bolezen skoraj vedno zapusti imuniteto. Za življenje so najbolj nevarni prvi dnevi bolezni. Umrljivost je povprečno 10–15 %.

Prizadevnim republikanski zdravstvenim organom in uvidnosti ljudske oblasti ter pripravljenosti naših gospodarskih organizacij, ki so tudi finančno omogočile nabavo dragega ameriškega cepiva, se imamo zahvaliti, da bomo naše otroke lahko s cepljenjem obvarovali te hude bolezni. Dr. Polde Hladnik

ANTON BREZAVŠČEK

PRISRČNO SREČANJE S SLOVANSKIMI BRATI NA EVROPSKEM SEVERU

VIDEL SEM NOVO POLJSKO

(Nadaljevanje)

Videli smo še veliko zanimivega. Tovarno smo si ogledovali kar nekaj dni. Pri tem smo seveda prišli v stik z delavci. Pogovarjali smo se z njimi o njihovih problemih. Zanimali smo se zlasti za njihov standard, za življenjske pogoje. Povedali so nam, da zaslužijo nekako od 800 zlotov navzgor, to je približno od 8000 dinarjev naprej. Vendar pa je pri njih razpon plač mnogo večji kakor pri nas, saj se giblje med 800 za nekvalificiranega delavca in 5000 in več zlotov za višjega strokovnjaka, funkcionarja ali direktorja.

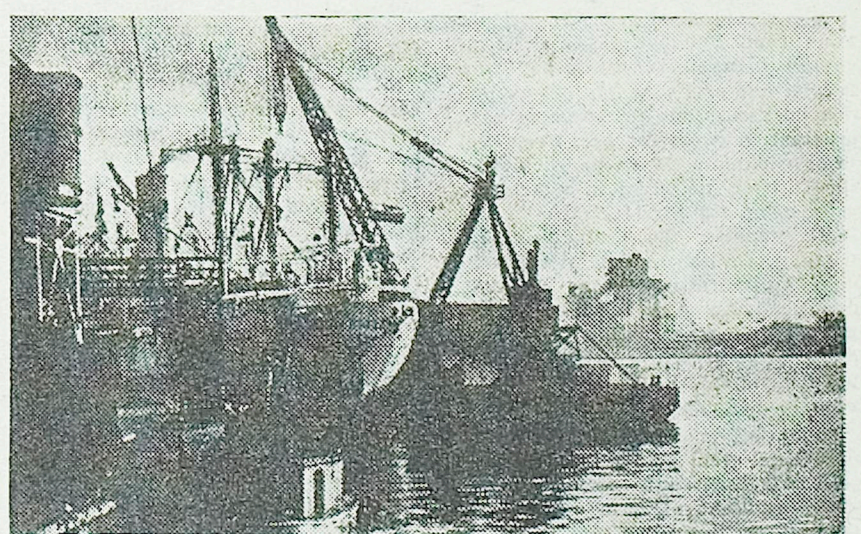
Odnos med plačami in cenami je približno takšen kot pri nas. Le nekaj predmetov, kot so usnjeni izdelki, obutev in volneni izdelki, je dražjih, medtem ko so razni stroji, gospodinjinski pripomočki, porcelan in fotoaparati cenejši kot pri nas. Lahko bi rekli, da med našim in njihovim življenjskim standardom ni posebnih razlik. Prav tako kot nas tišči tudi Poljake stanovanjski problem, čeprav so po vojni gradili ogromno število novih stanovanj, ker so bila na Poljskem

med zadnjo vojno popolnoma porušena cela mesta. Veliko so jih že zgradili na novo, veliko jih še čaka pridnih rok. Pri tem smo opazili, da skušajo dati Poljaki pri obnavljanju mest isto popolnoma verno staro podobo. To velja predvsem za glavno mesto Varšavo, ki je bilo med vojno skoraj popolnoma porušeno. Pri obnavljanju porušeni stavb, palač, cerkva, mostov in spomenikov skušajo dati zgradbam točen nekdanji videz. Pri tem pazijo celo na najmanjše podrobnosti in rekonstruirajo tudi vse okraske, kipe, rezbarije in podobno. Seveda to obnovo močno podražuje in tudi zavlačuje.

Omenil sem že, da je Gdinja veliko pristanišče poljske vojne mornarice, vendar pa je obenem tudi trgovska luka. Iz vseh naprav, skladišč in drugih poslopij na obsežnem pristaniškem področju je videti, da je bil tukaj nekoč mogočen promet, saj je samo žerjavov za nakladanje in razkladanje blaga nad 600. Vse to pa danes ni izkoriščeno, ker se tudi ostalo gospodarstvo še ni povsem opomoglo od popolnega uničenja v minuli vojni. Vse to, kar so v teh letih obnovili in na

novo zgradili, pa kaže, da dežela odločno napreduje in da so Poljaki sposobni in predvsem trdno odločeni, uresničiti svoj gospodarski program.

Ogledali smo si trgovsko ladjo »Kašubi«, ki je last podjetja »Dalmor«. To je podjetje za prevoz rib iz daljnih severnih morij, kjer poljski ribiči preživljajo del svojega življenja v lovu na ribe. Podjetje ima štiri takšne ladje, vsaka po 2800 BRT. Te ladje naložijo v Gdini prazne sode in hrano za ribiče ter odplujejo v Severno ledeno morje. Tamkaj preskrbujejo poljske ribiče s hrano in vsem potrebnim, od njih pa prevzamejo ulovljene slaničke, ki jih sproti predelujejo kar na ladji. Očistijo jih, osolijo in nato v sodih pošiljajo dalje. Takšna ladja vzame hkrati na pot toliko živeža za ribiče, kolikor bi ga bilo dovolj za enodnevno prehrano mesta s 35.000 prebivalci, nazaj pa pripelje 140 vagonov rib. Z delavci vred ima ladja 350 mož posadke. Prijazni mornarji so nam povedali, da so te ladje zgradili leta 1929 Francozi kot navadne trgovske ladje, zdaj pa predelane s pridom služijo za prevoz in predelavo rib.

Del pristaniških naprav v poljski luki Gdinja (Gdynia)

V pristanišču je tudi ogromna hladilnica z zmogljivostjo 800 ton, ki služi za globoko zamrzovanje rib in drugih prehranskih predmetov. Zanimiv je bil pogled v hladilniško kabino, v kateri je bila temperatura 36 stopinj C pod ničlo. Bila je prava novoletna idila. V nas je sililo ivje in led in strupen mraz je dihal iz vseh sten, čeprav je zunaj priti-skala poznojunjska vročina. V tej veliki štirinadstropni hladilnici izdelajo ogromne količine ledu, s katerim oskrbujejo tovarne, ladje in mesto. Vse delo okrog proizvodnje je mehanizirano, človek je samo zaradi nadzorstva.

V gdinjskem pristanišču je še cela vrsta naprav in skladišč, kar pa je iz že omenjenih vzrokov izkoriščeno le 30 odstotno. Pristanišče z vsemi napravami so zgradili Francozi, Švedi in Angle-

ži ter je še enkrat tolikšno kot naša reška luka.

Poljska je tudi dežela tisočeri-h jezer, ki so izredno bogata na ribah. Zato imajo v Hojnicah tudi tovarno za predelavo sladkovodnih rib. Ker smo si želeli ogledati tudi to, smo se odpeljali tja. Spotoma smo si ogledali spomenik, postavljen leta 1814 rusko-nemškemu prijateljstvu, skovanem v skupnem boju proti Napoleonu. Spomenik je postavil neki nemški bogataš iz teh krajev, ostal pa je kljub vsem poznejšim zgodovinskim spremembam skoraj nepoškodovan.

V tovarni za predelavo sladkovonih rib v Hojnicah nas je razen drugih predstavnikov tovarniškega vodstva pozdravil tudi neki Jugoslovian, doma iz Kragujevca.

(Nadaljevanje prihodnjič)

OB DESETI OBLETNICI priključitve Primorske k Jugoslaviji še spomin na začetek oboroženega upora primorskih Slovencev proti fašizmu pred šestnajstimi leti

TEMELJNI KAMEN SVOBODE

Zgodovinar Janez Kramar, direktor koprškega muzeja, je za naše bralce zbral in napisal nekaj zgodovinskih podatkov o prvih primorskih partizanih, ki so prav pred šestnajstimi leti začeli s partizanskimi akcijami na Primorskem. Takole pravi tovariš Kramar v uvodu: »Za zgodovino osvobodilnega boja in ljudske revolucije na Primorskem je treba zbrati čimveč gradiva. Šele po temeljiti obdelavi in primerjavi raznih mnenj, podprti s čimveč zgodovinskimi dokumenti, bodo lahko zgodovinarji podali resničen oris zgodovinskih dogajanj. Velika napaka bi bila, prepustiti to težko in odgovorno nalogo zgodovinarjem, ki so bili v tem gigantskem boju nasprotniki ljudske revolucije, in prav tako napaka bi tudi bila, prepustiti to nalogo bodočim generacijam.«

»Kmalu po zlomu Jugoslavije, še pred napadom fašistične Nemčije na Sovjetsko zvezo, se je kompetenca Komunistične Partije Slovenije, kot sestavnega dela KPJ, razširila na primorsko ... slovensko ozemlje.« (Iz komunikacije CK KPS, novembra 1941). Po načelni ureditvi tega vprašanja je bila pri CK KPS formirana »Komisija za Primorsko«, v kateri so bili Tone Tomšič, organizacijski sekretar CK, Boris Kraigher in drugi. Geslo osvobodilnega boja »Osvoboditev in združenje razkosanega slovenskega naroda, vstevši koroške in primorske Slovence!« (tiskano v Slovenskem poročevalcu v številki 4, dne 22. junija 1941) kaže, da je bila »Ko-

prva skupina partizanov, ki naj zaneti oborožen upor.«

Ervin Dolgan so kot bodočega poveljnika te Prve primorske čete poslali na Mokerc, da bi tamkaj dobil temeljne nauke o načinu partizanskega boja. Po njegovi izjavi vemo, da je na Mokercu sodeloval pri sabotažnih akcijah na progi, pri zbiranju orožja in napadih na italijanske vojaške enote.

Sredi septembra 1941 je Glavno poveljstvo reorganiziralo slovenske partizanske enote na področju »Ljubljanske pokrajine«. S tem je bilo dosti storjenega za izboljšanje in povečanje teh enot. Ustanovljen je bil Krinski bataljon, formirana Mokronška četa, poslana so bile grupe na Gorenjsko, Stajersko — in IV. grupa tudi na Primorsko.

Primorsko grupo (štela je sedem borcev) je iz Mokreca čez Bloke peljal narodni heroj Stanko Semič-Daki, od zaselka Metlje naprej do Loške doline pa narodni heroj Janez Hribar. Po njegovi izjavi je četa odšla na Primorsko dne 12. septembra 1941.

Skupina je bila sestavljena iz Primorcev, ki so pred fašizmom emigrirali v Jugoslavijo, po njeni kapitulaciji pa takoj pristopili v OF. Na njen poziv so bili tudi takoj pripravljeni kot partizani iti na Primorsko. V skupini so bili Milko (politični komisar), doma s Proseka pri Trstu, Benjamini Čehovin, doma iz Čehovin v Zgornji Branici, »Chamberlain« iz Maribora, Lojze iz Sturij pri Ajdovščini, Jovo iz Koprive na Krasu, Peter Zajc s Tolminskega in Ervin Dolgan kot poveljnik skupine. (Izjava Ervina Dolgana in Josipa Boljeta).

Na poti na Primorsko se je četica najprej ustavila v Narinu pri Pivki, kjer so ljudje prve partizane sprejeli na neopisno toplem način in jih pogostili. V Stari Sušici so nato partizani pred hišo Mice Matjanove priredili miting. Pod vodstvom Ervina Dolgana se je četica lotila političnega dela in je kmalu povezala v OF vrsto aktivnih ljudi. Med najvnetejšimi so bili »Dolanski«, Mica Matjanova, Simonova iz Sušice in Andrej iz Košane, ki se je izkazal kot izredno dober obveščevalec.

V vasi Volče so prebivalci podprli četo z vsem, kar so le imeli. Zaradi predanosti vaščanov v narodnoosvobodilnem gibanju so Italijani to vas imenovali »Piccola repubblica jugoslava«. Tiste dni je četa vzpostavljala organizacijo OF tudi v vseh okoliških vaseh: v Dolenji vasi, Potočah, Senožecah, Lažah, Saječah, Čepnem in drugih.

Nato je četa krenila v Zgornjo Branico in postavila svoje prvo taborišče nad zaselkom Koboli. Takoj po prihodu je Ervin Dolgan organiziral sestanek z domačini v Kantetovi hiši v Kobolih, dne 23. avgusta 1941 (sežanski občinski praznik). Tedaj je bil za voditelja OF na tem terenu postavljen Evgen Kante, na področju Stjaka in Podrage Milan Kante, Viktor Ukmar za Šmarje in Stanjel. Novi politični delavci, kot Nataša, Tiger in drugi, so začeli takoj utrjevati OF po vaseh Vipavske doline, Krasa in Pivke in kmalu je bilo vse ljudstvo na strani OF.

V drugi polovici oktobra 1941 je bila Prva primorska četa že spet na področju Brkinov. Ervin Dolgan je tedaj pridobil Karla Masla, ki je kot italijanski vojak prišel domov na dopust, da sta napravila prvo sabotažno akcijo. Iztilila sta 23. oktobra 1941 na progi Pivka—Ilirska Bistrica z naspila pri Kilovčah potniški vlak, poln nemških oficirjev in pilotov, ki so bili namenjeni na dopust na jadransko obalo.

Akcija je pri italijanskih vojaških in političnih oblasteh povzročila velik preplah, katerega posledica je bila aretacija štiridesetih prebivalcev iz bližnjih vasi.

Dolgan in Maslo sta pripravljala novo sabotažno akcijo, toda pri tem

ju je odkrila italijanska vojaška patrulja, ki je alarmirala vse vojaštvo v bližnjih vojašnicah. Odslej so močne vojaške patrulje varovale železnico. Akcija pri Kilovčah pa je v četo pritegnila nekaj novih prostovoljcev.

V novembru 1941 je četa spet bila na Krasu med Stanjelom in Zgornjo Branico. Tam se je tedaj pomnožila še za pet borcev. Priključili so se ji Cvetko Čehovin iz Čehovin, dva fanta iz Gradišča, potem neki Prešeren, 29. novembra pa še Antop Ferjancič-Zvonko, ki je ušel iz italijanske vojske. Četa je imela svoje taborišče med borovci pod Stanjelom, oborožena pa je bila z dvema puškama, mitraljezoma, s puškami, z 20 bombami in je imela okrog 3000 nabojev.

DRUGA PRIMORSKA ČETA

Istočasno se je v Dolomitih pri Ljubljani zbirala 2. primorska četa pod vodstvom Mileta Spacapana-Igorja. Sredi novembra 1941 je štela že 15 borcev, prav tako Primorcev, ki so komaj čakali na partizanski boj na domačih tleh.

Po izjavi Simona Sekirnika, narodnega heroja, je bil prve dni decem-

SESTANKI V LJUBLJANI

V decembru 1941 je bilo v Ljubljani več sestankov, namenjenih pospešitvi oboroženega boja na Primorskem. Glavno poveljstvo SPČ je poklicalo za poročanje tudi Ervina Dolgana. Na Viču se je tedaj sestal z glavnim poveljnikom Petrom Strugarjem-Francem Leskoškom in njegovim namestnikom Primožem-dr. Alešem Beblerjem. Prav rezultat tega sestanka je bil pohod čete Mileta Spacapana na Primorsko, ki ga je Glavno poveljstvo, kot že omenjeno, pripravljalo že sredi novembra 1941.

Istočasno (decembra 1941) so bili v Ljubljani na posvetovanju tudi primorski partijski funkcionarji. 10. decembra je CK KPS enemu izmed njih naročil, da je treba okrepiti propagando, pomnožiti napisne in trosilne akcije, da je treba začeti z ustanavljanjem partizanskih enot. Teden dni nato je CK KPS dal v Ljubljani tudi Oskarju Kovačiču nalogo, da je treba za OF propagirati zlasti med mladimi Slovenci, jih pridobivati za oborožen upor in tudi na Primorskem oblikovati partizanske čete prav tako kot v »Ljubljan-

Ervin Dolgan

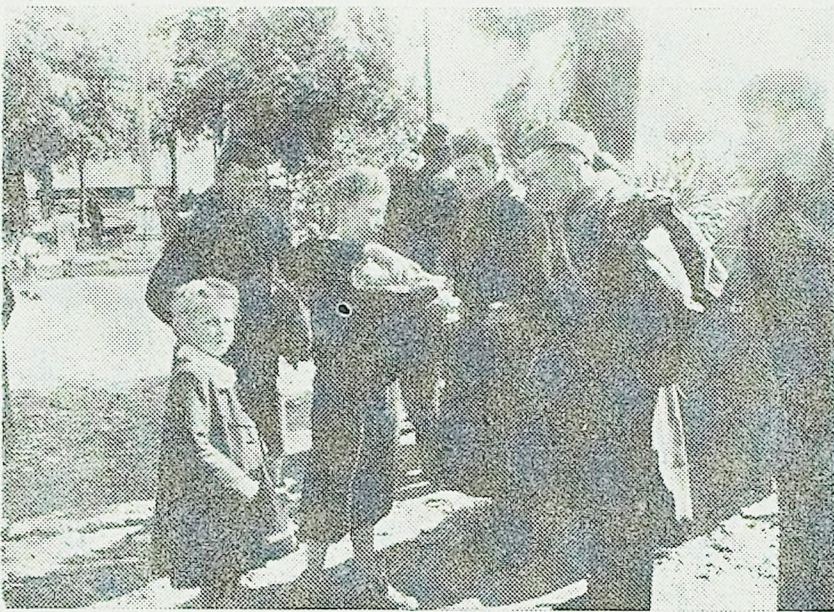
misilja za Primorsko« oblikovana pri CK KPS že pred 22. junijem leta 1941.

Iz istega razloga si lahko tolmačimo, da je že maja 1941 odšel po sklepu CK KPS na Primorsko Ervin Dolgan med drugim tudi z nalogo, da se v Baču pri Ilirski Bistrici poveže s sorodniki Toneta Tomšiča. Ervin Dolgan je užival popolno zaupanje CK, saj je pred tem dajal v Ljubljani na razpolago svoje stanovanje, da je v njem prebival tedaj že ilegalce Tone Tomšič. Dober mesec po ustanovitvi Osvobodilne fronte je Ervin Dolgan kot prvi njen glasnik že pridobil zaslužene Primorce za njen program in oboroženi boj. Postavljal je prve temelje OF na področju Ilirske Bistrice, na Pivki in v Brkinih: v Trnovem pri Ilirski Bistrici, v Jasenu, Topolcu, Sembijah, Knežaku, Postojni, Jurščah in Palčju, v Studencem, na Ostrožnem brdu, v Celjah in drugod. Ko so ga začeli italijanski karabinjerji preganjati na rojstnem domu, se je preselil v Brkine in tamkaj deloval za OF. Vzpostavil je tudi zvezo v Beki pri Trstu.

Poleti 1941 je odšel v Ljubljano na poročanje. Neki Mirko Kokalj ga je povezal s Tonetom Tomšičem. Sestala sta se za Bellevujem. Nato se je na tromostovju sestal še s političnim komisarjem Glavnega štaba slovenskih partizanskih čet Miho Marinkom.

Verjetno je prav na podlagi poročila Ervina Dolgana »Komisija za Primorsko« začela organizirati oboroženi upor na Primorskem. Že avgusta 1941 je poslala na Primorsko s ponarejenimi potnimi listi prve partijske delavce: Oskarja Kovačiča kot bodočega sekretarja Pokrajinskega komiteja KPS v Trstu, Antona Veluščka-Matevža na Goriško, Sašo Lemuta na Vipavsko, Andreja Brovča na Tolminsko.

Strategijo in taktiko osvobodilnega boja je tolmačil Edvard Kardelj v članku »Za OF slovenskega naroda«, kjer pravi v drugi točki: »Akcijo je treba začeti takoj in z vsemi sredstvi; pričakovati, da se bo naša svoboda porodila zgolj iz krvi sovjetskih narodov in da jo bomo dobili v dar na zlatem krožniku, je enakovredno dezertiranju iz OF.« (Delo, avgust—september 1941). V smislu teh direktiv je bila poslana na Primorsko

Ljudstvo sprejema svoje borce

bra 1941 v Dolomitih pri Ljubljani »Gorenjski bataljon (okrog 120 mož), ki ga je vodil delavec Spacapan-Zimond. V Dolomiti je Glavno poveljstvo poslalo tudi Ervina Dolgana. Po napadu na preserski most se je bataljon razdelil na dva dela: prvi je odšel na Gorenjsko, drugi (okrog pet-

ski pokrajini. Partija in OF naj vložita vsa sredstva, da se borcem preskrbi strelivo in orožje.

SKRB PRIMORSKEGA LJUDSTVA ZA SVOJE BORCE

Primorsko ljudstvo se je izredno izkazalo pri preskrbovanju svojih prvih partizanov. Prebivalci vasi Tabor nad Vrabčami so prvi partizanski četi nosili živila kar na cesto. Družina Lovrenčičovih iz Dolenje vasi pri Senožecah je nudila veliko pomoč prvi četi. Aktivisti, kot na primer Tiger iz vasi Lože pri Vipavi, so dobavljali četi orožje celo iz Trsta in Gorice.

Prav tako nesebično so Primorci poskrbeli tudi za prve bolne in ranjene partizane. Ko sta bila novembra 1941 ranjena partizana Peter in Milko, so aktivisti prepeljali komisarja Milka v tržaško bolnišnico, Petra pa je prevzela v domačo bolnišnico oskrbo Kantetova mati iz Zgornje Branice. Skrbela je zanj vse do popolnega ozdravljenja in vrnitve v četo.

PREKO PRVIH ŽRTEV K NADALJNJIM USPEHOM

Okrog 26. decembra 1941 se je Ervin Dolgan vrnil k 1. primorski četi, ki se je kmalu nato premaknila na področje Stjaka in Podrage. Zadnje decembrske dni je četa izvedla sabotažno akcijo na Kremeniku blizu kamnoloma ob železniški progi Stanjel—Dutovlje. Zaradi nenehnih napadov sovražnikovih vojaških enot pa se je četa vrnila spet v Brkine. V izredno hudi zimi se je tamkaj najprej zadrževala v neposredni okolici Ostrožnega brda, kjer je partizanom posebno pomagal Karlo Maslo.

Sredi priprav na načrtovanje za oboroženo vstajo so mlademu osvobodilnemu gibanju na Primorskem fašisti s pomočjo izdajalcev zadali hud udarec: dne 12. januarja 1942 jim je uspelo aretirati brata Oskarja in Leona Kovačiča, nato pa še 30 pristašev

Tone Tomšič

NOG, od katerih so devet takoj predali posebnemu italijanskemu sodišču za državno varnost, ki jih je obsodilo na zaporne kazni od 8 do 30 let, ostale pa so izročili kvesturi (poročilo kvestorja Messane št. 1168 z dne 14. januarja 1942).

Z nastopom hude zime so se možnosti za izvajanje oboroženih akcij še poslabšale. Sneg je oviral premike, partizani so morali organizirati posebne ekipe ljudi, da so brisale sledove v snegu. Po podatkih reške prefektуре so se partizani zadrževali v vaseh Pregarje, Zajelše, Erjavče, Prem, Tominj in Harije.

Dne 16. januarja 1942 je četa napadla fašistično postojanko za prisluškovanje letal na Premu, tri dni nato pa je pet partizanov prespalo pri kmetu Ivanu Urhu v Tominju (akt reške prefektуре št. 01779 z dne 3. februarja 1942).

Po izjavi Ervina Dolgana je četa 20. januarja 1942 izvedla sabotažno akcijo na reški progi, nato pa takoj krenila v brkinske vasi. Četi so se priključili še prostovoljci iz Kilovč, Jelšan in Vrbič. Četa je imela iz Brkinov tudi zvezo s hrvaškimi partizani.

Zaradi ostre zime in nenehnih hajk, ki so jih proti partizanom uprizarjali fašistični vojaki in policisti, se je četa vrnila v svoje staro taborišče med Stjakom in Podrago, kjer so jo ljudje z velikim veseljem sprejeli. To je ugotovila tudi italijanska obveščevalna služba, katere akt iz tistega časa pravi: »V zadnjih dveh vaseh (Rogu in Razgori — op. J. K.) je ljudstvo pokazalo simpatije do njih.«

Kmalu nato je četa, na pobudo civilne obveščevalne službe, napadla italijansko stražo pri Stanjelskem predoru. Najprej so šli Ervin Dolgan, Karlo Maslo in Peter preveriti dostavljene podatke in ko so se prepričali o njihovi točnosti, je četa napadla stražo in jo tudi obvladala. Pri tej priložnosti so partizani zaplenili prvi mitraljez na Primorskem. Bil je znamke SIA, razen tega pa so zaplenili tudi 600 nabojev zanj. Novi mitraljez je silno dvignil moralo borcev, ki so se posledje čutili še močnejše. Po napadu je vstopil v četo Janko Premrl-Vojko. Z njegovim prihodom je četa začela z rednimi vojaškimi vajami.

Dne 5. februarja 1942 je četa zaustavila nabornike letnika 1922, ki so bili na poti v Stanjel (dopis PFN — fašistične stranke — v Trstu št. 194 z dne 14. februarja 1942) in jih vrnila domov, delno pa vključila v svoj sestav. Po tej akciji se je četa razdelila na patrulje. Vojkova patrulja se je že čez dva dni (9. II. 1942) srečala s karabinjerji iz Sežane. V spopadu je zaplenila dve puški, samokres in več bomb. Druga patrulja, v kateri sta bila Zvonko in Rudi, je odšla na Kras in se pri vasi Kazlje pri Sežani spopadla z orožniki in jim zaplenila dve puški in dva revolverja.

Povečana aktivnost Prve primorske čete na »nacionalnem teritoriju« je povzročila pravo paniko tudi pri najvišjih italijanskih vojaških in civilnih oblasteh. Tako je s telegramom št. 428.175 z dne 14. februarja 1942 Notranje ministrstvo iz Rima zahtevalo, da energični višji oficir takoj prevzame vodstvo nad operacijami čiščenja vse do aretacije ali uničenja cele bande. Vendar pa so te operacije, ki so jih Italijani nekaj dni nato izvedli pod vodstvom generala A.

(Nadaljevanje na 10. str.)

Franc Leskošek-Luka

najst borcev pod vodstvom Mileta Spacapana) pa na Primorsko. V visokem snegu se je prebijal mimo italijanskih kolon iz Dolomitov proti Črnemu vrhu. Prišel je že v bližino Godoviča, od tam pa so se morali partizani izčrpani vrniti v Dolomite. V tistem času je namreč italijanski general Mario Robotti pozval enote pod svojo komando na največjo budnost na bivši jugoslovansko-italijanski meji, ker je pričakoval, da bodo partizani krenili v Italijo zaradi zloglasnega tržaškega procesa, kot je to razvideti iz dopisa Štaba XI. armadnega zbora št. 02/10131 z dne 11. decembra 1941.

PRAVKAR DESET TISOČE MOTORNO KOLO »TOMOS«

Vsakah pet minut novo motorno vozilo

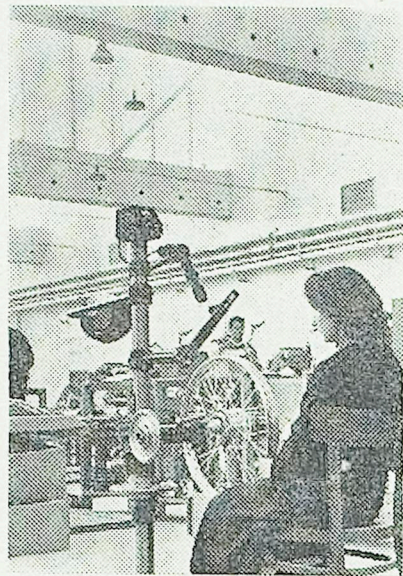
Pet milijard letnega bruto proizvoda, dve milijardi 660 milijonov narodnega dohodka (25 tisoč dinarjev na prebivalca) — več v gospodarstvu koprškega okraja po dograditvi TOMOSA proti koncu leta 1959

Bodimo iskreni: pred dvema letoma je bilo še kar lepo število nevernih Tomažev (med njimi tudi Pavliha), ki so zmajevali z glavo, če so slišali, da bo v neposredni bližini Kopra tako rekoč kar čez noč zgrajena ena izmed najmodernejših tovarn. In če smo takrat skeptično gledali na smeje načrte o bodoči tovarni motornih koles v Kopru, kratko TOMOS, moramo danes z veseljem ugotoviti: tam, kjer se je še pred desetino mesecev širila pusta ravan, stojijo danes mogočni, samo za las še nedograjeni najsodobnejši tovarniški objekti. Pa čeprav do popolne dograditve manjka še to in ono, je potnik, ki potuje skozi Koper, presenečen nad zunanjo podobo veličastnega glavnega objekta, ki je že pod streho. In ta ni majhen, saj stoji na približno 34 tisoč kvadratnih metrih površine.

Še bolj pa je obiskovalec novih dvoran presenečen, ko vidi njihovo izredno razsežnost, zračnost in svetlobo, ko se prepriča, da so v nosilnih elementih že vgrajene instalacije za ogrevanje in zračenje, kako je ves sistem gradnje usmerjen v to, da bo prej ko mogoče serijska proizvod-

nja omogočila, da bo po tekočem traku vsakih pet minut šlo v promet novo motorno vozilo.

V podjetju TOMOS je trenutno zaposlenih 700 delavcev, od teh

400 domačinov, predvideno pa je, da bi v delovni proces te tovarne vključili čimveč mladih ljudi iz Kopra in okolice. Novačenec mladega kadra, za kar podjetje letno troši znatna denarna sredstva (za štipendiranje učencev v industrijskih šolah), je tembolj važno, če upoštevamo, da bo ta tovarna po dograditvi vseh objektov zaposlovala približno 1800 ljudi. To pa bo konec leta 1959, ko bo TOMOS ustvarjal že 5 milijard dinarjev letnega bruto proizvoda ter povečal narodni dohodek koprškega okraja za 2 milijardi 660 milijonov dinarjev, to je, za okrog 25.000 dinarjev na prebivalca.

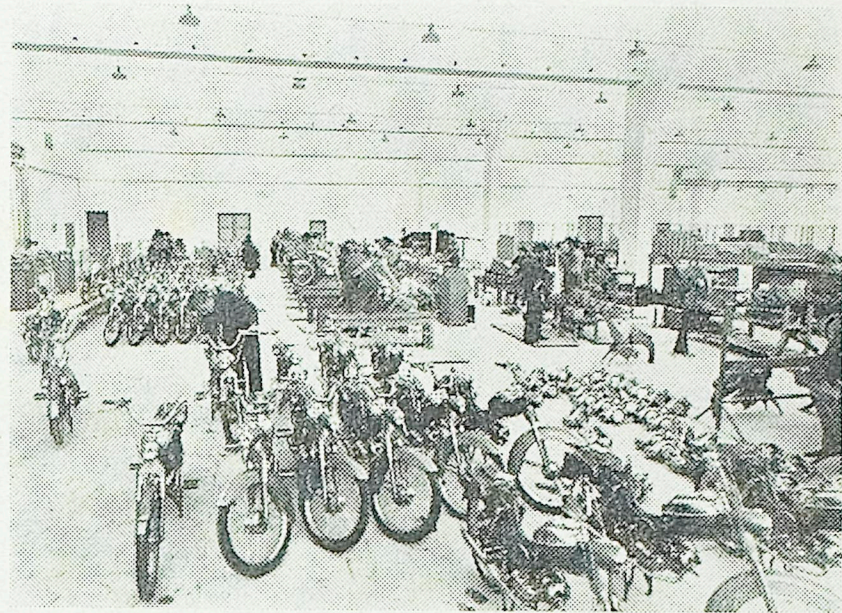
TOMOS se razvija v dveh smereh: projektiranje in izgradnja ter usposabljanje delovne sile za bodočo proizvodnjo in to z obvladanjem montaže uvoženih in deloma doma izdelanih sestavnih delov.

Kljub utesnjenim pogojem dela — pomanjkanje primernih delovnih pogojev — je TOMOS kot podjetje, ki je še vedno v izgradnji, z dobro organizacijo dela uspel močno razširiti proizvodni program. Le-ta danes obsega proizvodnjo mopedov, znanih pod imenom »Colibri«, izdelanih v petih izvedbah, dalje proizvodnjo 125 ccm in od začetka letošnjega leta dalje proizvodnjo popolnoma novega tipa 150 ccm skuterjev »Galeb« ter turističnih in športnih 175 in 250 ccm motorjev.

Posebna novost TOMOS proizvodnega programa pa je novo tovarno motorno trokolo, katerega so te dni prvi videli obiskovalci Zagrebškega velesejma. Ta »Herkul«, izdelan po licenci znane italijanske tovarne motorjev »Moto Guzzi«, spada v vrsto najbolj iskanih lažjih tovornih motornih vozil. Izdelovali ga bodo v štirih različnih izvedbah z ali brez ohišja za voznika in z odprtim ali zaprtim prostorom za prevoz tovora, težkega do 350 ali do 500 kilogramov. To motorno

trokolo bo porabilo le 4 litre goriva na 100 kilometrov, njegova največja brzina bo 60 kilometrov na uro in bo primerno tudi za vožnjo po težjem terenu. Pa tudi drago ne bo, cena bo od 535.000 do 735.000 dinarjev, kar je odvisno od tipa.

Dejstvo, da bo prvih 200 tovrstnih motornih vozil v kratkem zdrvelo po naših cestah ter se pridružilo desetstisočemu motornemu kolesu, ki bo s tablico TOMOS te dni zapustilo veliko tovarniško halo, nas vse bolj prepričuje v naglem razvoju podjetja, ki bo po dograditvi postalo pomemben činitelj v bodočem gospodarstvu naše dežele.

Morda pa je med njimi tudi desetstisoče motorno kolo s tablico TOMOS, ki bo te dni zapeljalo po naših cestah?

Resne priprave tudi na Postojnskem

Tudi v postojnski občini so priprave za volitve v novi občinski ljudski odbor razgibale prebivalstvo. V zelo kratkem času so že pred rokom zaključili prvo fazo priprav in tudi seznanili volivce za odbornike občinskega zbora proizvajalcev bodo še te dni izdelani. Podjetje LIP Postojna je bilo med prvimi, ki je določilo, da bo imelo volišča

»Gradis« gradi opremno obalo

Gradnja opremne obale v »Remontni ladjedelnici« Splošne plovbe v Piranu gre naglo od rok. Obala je predvidena ob svetilniku v ladjedelnici, ki kaže vhod v Portoroški zaliv. Obala bo dolga okrog 50 m in globoka 4 m. Služila bo za pristajanje ladij, ki pridejo v popravilo v ladjedelnico in na katerih se popravljajo samo nadvodni deli. Do sedaj je bil na mestu te obale lesen pomol, ki pa že dolgo več ni mogel zadostiti vsem potrebam. Gradbena dela izvaja podjetje »Gradis« iz Ljubljane. Je to prvo podjetje iz LR Slovenije, ki se je lotilo gradnje pomorskih objektov.

ne samo v Postojni, pač pa tudi v svojih obratih na Belskem, v Koritnici in Ravniku.

Velika živahnost vlada te dni na matičnem uradu v Postojni. Številni državljani pa tudi zastopniki večjih delovnih kolektivov vsak dan pregledujejo, če so pravilno vpisani vsi, ki imajo volilno pravico. Podobno zanimanje za pravilne vpise v volilne imenike vlada tudi v matičnih uradih v Planini in v Hruševju.

Na volitve se resno pripravljajo tudi politične organizacije. V tej zvezi je bilo že več sestankov med člani političnega aktiva SZDL in zastopniki podjetij ter množičnih organizacij. Te dni pa so množični sestanki članov

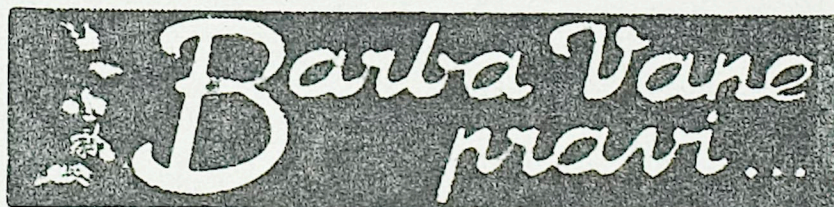
osnovnih organizacij SZDL, sledili pa jim bodo v prihodnjem tednu zbori volivcev, na katerih bodo med drugim razpravljali tudi o delu sedanjega občinskega ljudskega odbora, o problematiki kmetijskega združništva, o komunalnem sistemu itd.

Na teh zbore volivcev bodo tudi izbirali kandidate za bodoči občinski ljudski odbor. Posebno veliko zanimanje za volitve v zbor proizvajalcev občine pa vlada med delovnimi kolektivi. Prebivalci postojnske občine se dobro zavedajo pomena izvolitve 43 državljanov, ki bodo v prihodnjih štirih letih kot odborniki morali reševati vrsto perečih občinskih vprašanj. Ština

Portorož še vedno poln gostov

Čeprav je slabo in hladno vreme prejšnji teden pretilo izprazniti Portorož, so se ta teden znova napolnili do zadnjega ležišča hoteli »Central« in »Helios« v Portorožu in »Metropol« s svojima depandansama v Piranu oz. Fiesi. Lepo vreme je ta teden naredilo vtis najlepše turistične sezone. Posebno gostje iz nordijskih držav, kjer niso vajeni naše poletne vročine, so te dni nadvse zadovoljni.

Morje je vabljivo toplo, ob večernih urah pa so prelepi spretnosti na Beli križ, od koder uživajo turisti prekrasni pogled na sonce, ko zahaja v morju. Nordijci, posebno Švedi (ki so se po letošnjih izkušnjah izkazali za naše najboljše goste), so navdušeni nad Portorožem in zagotavljajo, da se bodo v prihodnjih letih spet vrnili in pripeljali s seboj še svoje znanke. Jule

Čeprav mi je nerodno, moram danes začeti svojo pisarijo s preklicom. To se sicer drugo zgodi, vendar ne morem drugače, ker so mi pač predložili neovrgljive dokaze o nekem dogodku, pri opisanju katerega nisem bil objektivni. Gre za predzadnjo nogometno tekmo v Izoli. Pa dajmo besedo kar prizadetim:

»Dragi Vane! Po tvojem zadnjem pisanju o discipliniranem občinstvu na nogometni tekmi pri nas v Izoli bi človek sklepal, da se pri nas sploh nismo v ničemer popravili. Skrajno tendenciozno si napisal, da smo opljuvali sodnika in najbrž namerno izpustil, da to ni bil glavni sodnik pač pa samo stranski, kar bistveno menja zadevo in dokazuje, da smo na vzgojnem področju le nekaj dosegli.«

Najlepša hvala za pojasnilo. Sportnemu občinstvu pa želim, da se še nadalje vzgaja v tej smeri.

Tako je torej prišla danes prva na vrsto Izola. Jim bom pa še nekaj povedal od tam. Najprej vam rečem, da sem bil zelo začuden, ko sem nekega večera stopil v kino Zvezda. Niti ne toliko zaradi tega, ker so začeli vrteti film natanko 90 minut po dogovorjenem roku oziroma urniku, kolikor nad tem, da se nobenemu iz uprave te ustanove ni zdelo vredno, da bi zamudo opravičil pred obiskovalci. Zdaj res ne vem, če je to slučajno ali je že postalo kar navada.

Nadalje mi niso bili prav nič všeč tisti repi pred mlekarno. Hudimarja, ali res ni mogoče enkrat za vselej urediti preskrbe z mlekom, tako da se ne bo treba gospodinjam boriti zanj in čakati ure in ure. Zraven bi še dodal, da bi bilo prav, če bi trgovine nazadnje le poskrbele, da bi imele na zalogi vsaj nekaj kilogramov sladkorja v kockah, če ga kdo izrecno želi.

Kategorično pa izvaljam, da do skrajne sile ne bom šel v službo k Izolski komunalni upravi, ki celo kljub intervenciji sindikalne podružnice ne prizna svojemu delavcu več kot petnajst dni dopusta, čeprav ima nad tridesetletni delovni staž.

Pomaknimo se torej nazaj v Koper. Sosedje okoli Triglava so me naprosili, naj jim povem — seveda če vem — kdaj bo konec tistega kikirikanja, ki jih ponoči budi iz spanja. Zdaj reveži res nimajo miru. Do polnoči in še mimo morajo poslušati plesno glasbo, ki naj bo še tako dobra, je je v tako izdatnih porcijah le preveč, takoj ko zaključijo s plesom, pa se oglasijo petelini, ki jih Triglav goji za svoje goste zadaj na dvorišču. Rad bi poznal tistega, ki bi po vsem tem lahko spal pri odprtih oknih.

Glede glasbe ne morem ničesar reči, medtem pa sem z najbolj verodostojne strani obveščen, da se tudi pri nas v Kopru pripravlja petelinji udar. To se bo zgodilo z objavo odločbe o pre-

povedi gojenja malih živali v mestu. Uredba je že bila sprejeta pred kakima dvema mesecema, zato bo najbrž imela retrogradno moč in petelini bodo morali preklicati vse svoje vrečanje za ves čas nazaj. Tako, dragi prizadeti. Jaz sem svoje opravil, vi pa počakajte na — Odločbo.

Nekdo mi očita, češ da nikoli ne pogledam v koprsko telefonsko centralo. Dragi prijatelj! To ustanovo sem že tako temeljito obdelal, da nimam več kaj povedati o njej. Lahko rečem, da sem samo še o koprskem kinu večkrat pisal, kar pogledj stare številke.

Za zaključek pa eno o umetniških propagandah. Bil sem v nedeljo pri slavlju v Škocjanskih jamah. Zelo zanimiva točka na sporedu je bilo nedvomno tudi plezanje po strmi skali. Med nekaj tisoč gledalcev, ki so z zadržanim dihom spremljali vrstolomno plezanje, sem bil tudi jaz. Nenaodoma se je vrv utrgala in z višine več ko sto metrov je nesrečni plezalec strmoglavil v globino. Sledil je vrišč in splošen preplah. Pa ni bilo nič hudega. Bistroumni organizatorji so namreč to priredili nalašč, za reklamo, kot so ponosno povedali. Tisti plezalec, ki je padel, je bila le — lutka. Žal pa občinstvo ni imelo preveč smisla za takšno reklamo, zato se je nekaj žensk onesvestilo, nekateri pa so dobili živčni napad. Po mojem mnenju bi bilo treba tistega mojstra, ki si je vse to izmislil, zares spustiti čez tisto skalo. V prvem hipu bi bil celo jaz, ki sem po naravi miren človek, pripravljen prerzati vrv. Zdaj sem se sicer nekoliko pomiril, zapisal sem pa le, da bo vedel, kakšno mišljenje imam o njem in pa o njegovem izumu na področju reklame.

Pozdravljeni!

Vaš Vane

Množični sestanki SZDL

OBČINA POSTOJNA

Planina	13. IX. ob 20
Šmihel pod Nanosom	13. IX. ob 20
Veliko Ubelsko	14. IX. ob 20
Malo Ubelsko	14. IX. ob 20
Brezje	14. IX. ob 20
Strane	14. IX. ob 20
Predjama	14. IX. ob 19.30
Bukovje	14. IX. ob 19.30
Veliki otok	14. IX. ob 20
Zagon	14. IX. ob 20
Postojna	16. IX. ob 20

OBČINA IZOLA

Izola, za italijansko manjšino v Bezon-dijevi palači

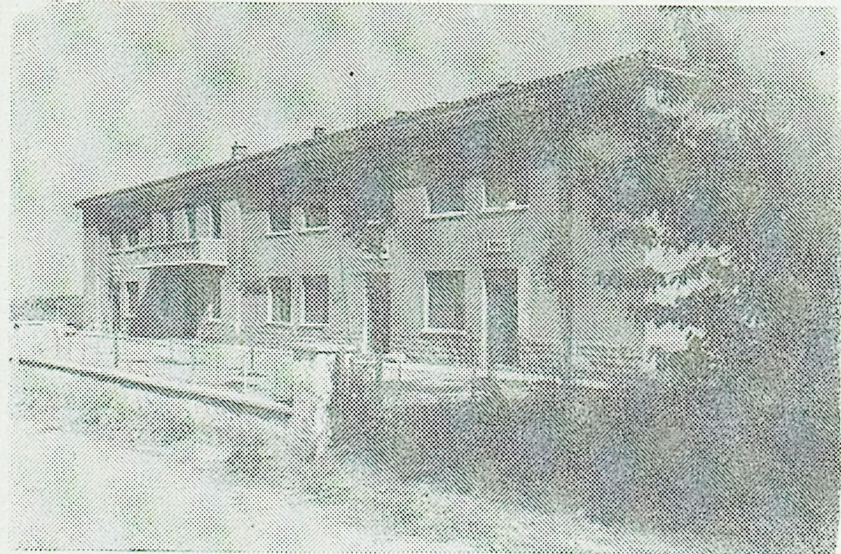
13. IX. ob 20

OBČINA KOPER

IV. četrt	13. IX. ob 20
III. četrt	13. IX. ob 20
Kastelc	13. IX. ob 20
Semedela	13. IX. ob 20
Črni kal	14. IX. ob 20
Gabrovica	14. IX. ob 20
Osp	14. IX. ob 20
Socerb	14. IX. ob 20
Crnotiče	14. IX. ob 20
Loka Bezovica	14. IX. ob 20
Podpeč	14. IX. ob 20
Dol	14. IX. ob 20
Hrastovlje	14. IX. ob 20
Zazid	14. IX. ob 20
Kampel	14. IX. ob 20
Manžan	14. IX. ob 20
Truške	14. IX. ob 20
Zusterna	14. IX. ob 20
Lopar	14. IX. ob 20
Trpek	14. IX. ob 20
Škocjan	14. IX. ob 20
Šalara	14. IX. ob 20

ZBORI VOLIVCEV

Pridvor (Sv. Anton)	14. IX. ob 20
Vanganel	14. IX. ob 20

Med pridobitvami naših vasi v povojni graditvi so tudi številni zadružni domovi. Na sliki tak dom v Pobegih pri Kopru

Razgibano življenje LMS

Med pripravami za VI. kongres LMS so delegati kongresa in člani občinskih komitejev LMS koprškega okraja obiskali več kot 100 osnovnih mladinskih organizacij. Ob tej priložnosti so na sestankih po kritični analizi doseženejega dela razpravljali o pomenu VI. kongresa LMS, o bodočih nalogah mladinskih organizacij in o volitvah v občinske ljudske odbore.

Le bežno bomo zabeležili nekaj utrinkov s teh sestankov, ki dokazujejo, da je mladina koprškega okraja takoj po poletnih počitnicah začela sestavljati načrte dela za naslednje mesece.

Mladinci in mladinke Lokey pri Divači so sklenili, da se bodo v čim večjem številu udeležili sestanka vaške organizacije SZDL in zbora volivcev, na katerih bodo razpravljali o bližnjih občinskih volitvah, ob tem sklepu pa so prevzeli obvezo, da bodo okrasili volišča.

V Smrjah — občina Ilirska Bistrica, kjer že nekaj let ni bilo mladinske organizacije, je prav te dni opaziti živahno dejavnost mladih ljudi. Ne samo, da so ponovno vzpostavili mladinsko organizacijo, ki trenutno šteje 21 članov — že to je vredno priznanja! — izdelali so tudi program dela. Ta program določa, da se bodo člani te mladinske organizacije udeležili prostovoljne delovne akcije pri gradnji novega mostu: z mladinci iz Prema bodo s strokovno pomočjo tamkajšnje postaje Ljudske milice ustanovili strelsko družino; njihova največja želja pa je, da bi si v zgradbi, ki je občinska last, uredili mladinski kotiček.

Tudi razprava na sestanku v Šembijah je pokazala težnjo po ustanovitvi strelske družine in po ureditvi igrišča za odbojko. Značilnost razprave na tem sestanku je v tem, da so sodelovali tudi tisti mladinci, ki bodo čez nekaj tednov prvič kot polnoletni državljani pristopili k volilnim skrinjicam ter volili občinske odbornike.

Več kot 700 prostovoljnih delovnih ur so naredili člani mladinske organizacije podjetja TOPOL v Ilirski Bistrici pri ureditvi športnega igrišča. Razen tega so tudi ustanovili 15-člansko

strelsko družino in z mladinci tovarne LESONIT odigrali prijateljsko tekmo v odbojki.

In v Pregarjah? Tam bi radi odprli kmetijsko-gospodarsko šolo. V Obrovem nameravajo zgraditi igrišče za odbojko. Mladinska aktiva podjetja JAVOR iz Prestranka in Kurilnice JZ v Divači sta priredila izlet v Pulj in Crikvenico, mladinci in mladinke podjetja MEHANOTEHNIKA iz Izole so si ogledali razstavo na Gospodarskem razstavišču v

Ljubljani, mladi zadružniki iz Knežaka pa so v okviru dvodnevne izleta po Sloveniji obiskali več kmetijskih posestev socialističnega sektorja in se ob tej priložnosti seznanili z marsičim, kar jim bo koristilo pri nadaljnjem delu.

Resnično: zaživelo je delo mladinskih organizacij, pa ne samo v teh, ki smo jih omenili, pač pa tudi v številnih drugih širom po koprskem okraju.

Č. A.

Revija lepih pričesk

V nedeljo, 8. septembra, je bilo v Mali dvorani Gledališča Slovenskega Primorja v Kopru prvo strokovno tekmovanje brivcev in frizerjev koprškega okraja. Udeleženci so tekmovali v štirih disciplinah, in sicer v moškem striženju, moderni dnevi in večerni pričeski ter v posebni večerni frizuri, ki jo strokovno imenujejo visoka fantazija.

Tekmovanje je otvoril predsednik pripravljalnega odbora in predsednik brivsko-frizerske sekcije FRANKO MIHNA, nakar je udeležence tekmovalja, goste in gledalce pozdravil še predsednik okrajne obrtne zbornice PRAČEK in v imenu kozmetike Nart, ki je prevzela nad prirediteljo pokroviteljstvo, komercialni direktor JANEŽIC.

Po otvoritvi in pozdravih se je pričelo tekmovanje. V moški stroki (moško striženje s škarpami) je sodelo-

V pričeskah visoke fantazije so tekmovali samo gostje, in sicer iz Ljubljane, Maribora, Reke in Ajdovščine. Prvo nagrado je odnesel PETER TOŠKOV na Reko. V skupnem plasmaju je žirija, ki so jo sestavljali strokovnjaki z Reke, Ljubljane in Trsta, podelila prvo nagrado ANGELI KOPIC in drugo MIRI KOLNIK.

Tekmovanje naših brivcev in frizerjev je pokazalo njihovo strokovno usposobljenost, o kateri so se zlasti pohvalno izrazili gostje iz Trsta in Reke. Tekmovanje je privabilo precej gledalcev, največ iz vrst strokovnih kolegov, med tekmovalci pa smo pogrešali zlasti zastopnike iz Postojne, Ilirske Bistrice in Pirana. Zasluga za dobro organizacijo in uspeh tega tekmovanja gre predvsem pripravljalnemu odboru, prav tako pa tudi vsem tistim, ki so kakorkoli podprli priprave naših brivcev in frizerjev. Po končanem tekmovanju je žirija razglasila rezultate in razdelila nagrade v obliki pokalov in diplom ter denarne nagrade.

Visoka fantazija ljubljanskih gostov

valo 11 tekmovalcev iz Sežane, Koprca in Izole. Zmagovalec je bil Sežančan EMIL COLJA. V disciplini moderne vodne dneve pričeske je nastopilo 12 tekmovalk iz Koprca, Sežane, Izole in Portoroža. Zmagovalka je bila ANGELA KOPIČ iz koprškega salona »Lepa Vida«. Iste tekmovalke so tekmovali tudi v moderni ženski večerni pričeski. Tokrat je zmagala MIRA KOLNIK iz Koprca (Brivsko-frizerski salon, Novi blok).

Redka in lepa slovesnost v Piranu

Preteklo soboto se je zbralo v Piranu številno občinstvo k praznovanju lepega jubileja dolge aktivnosti dveh bratov Piccollijev pri Mestni godbi. Glasbeni spored sta izvajala domača Mestna godba pod vodstvom tov. Pozniča in godba iz Lucije pod spretno roko tov. Diquala. Med programom so razni zastopniki čestitali obema bratom, enemu za 70., drugemu za 60. obletnico aktivnega sodelovanja pri Mestni godbi. To je vsekakor zelo redek jubilej. Tajnik okrajnega Sveta Svobod in prosvetnih društev Silvo Ovsenk je zato obema slavljencema izročil priznanje. Tajnik ObLO in predsednik občinskega odbora SZDL, Jože Piki pa je priznal lep napredek domače godbe, slavljencema pa izročil denarne nagrade. Zastopniki ita-

Sobotno jutro na koprski tržnici

Pravijo, da rib za široko potrošnjo ni

Ze izza časov pred vojno je znana trditev, da je morske ribe lažje dobiti v notranjosti države kot pa v njenih obmorskih mestih. Do letos je ta trditev tudi v glavnem držala. Letos pa sta podjetji »Ribič« v Piranu in »Riba« v Izoli pod novima vodstvom sklenili napraviti konec takemu stanju. Če se še vedno vrstijo pritožbe o pomanjkanju rib v prodaji na drobno, pride do njih v glavnem iz naslednjih vzrokov:

1. Prebivalstvo, posebno tisto, ki še ne živi dolgo ob morju, ne ve, da ni vsak dan primeren za ulov vsake ribe. Celi tedni so, ko ribiči že vnaprej vedo, da rib ni

in se zato niti ne odpravijo na lov. Seveda v takih dneh ne morejo biti ribe na trgu. Stanje se bo izboljšalo, ko bodo ribiška podjetja imela hladilnice za globoko zmrzovanje rib in njihovo konzerviranje za dneve, ko ne bo ulova.

2. Tudi kadar je ulov dober, se zgodi, da ostanejo gospodinje brez rib, ker tržna nadzorstva ne skrbijo dovolj, kako je s prodajo. Tako se je že nekajkrat n. pr. pripetilo, da je podjetje »Ribič« poslalo v Koper v ribarnico večje število rib, namenjenih za prodajo na drobno. A kaj se je zgodilo? Neka tovarna ribjih konserv je s svojimi ljudmi pokupila te ribe še preden so prišle na vrsto gospodinje. Jasno, tovarni je premalo kontingent, ki ji ga izroči ribiško podjetje, pa si zagotovi polnejšo kapaciteto poslovanja na račun privatnih gospodinjstev. Nič ne pomaga, da podjetje »Ribič« razdeli ves ulov lepo na polovico — pol za industrijo in pol za maloprodajo; tržna inšpekcija mora preprečiti, da bi tovarne konserv nakupovale tudi ribe, ki so namenjene gospodinjstvom.

3. V restavracijah ni mogoče vedno dobiti rib, ker se gostinska podjetja premalo zanimajo, kdaj so ribe na razpologo. Vsa pravočasna naročila podjetje »Ribič« točno izvršuje in daje gostinskim naročilom celo prednost pred drugimi — če je le bilo kaj ulova rib. Ne gre drugače, gostje bodo morali s stalnim kritiziranjem pripraviti gostince do tega, da bodo skrbeli za pravočasno in zadostno nabavo rib pri ribiških podjetjih.

Jule

Hrpelje pred volitvami

(Nadaljevanje s 4. strani)

Osnovne šole v občini in obe nižji gimnaziji v Podgradu in Hrpeljah nimajo primernih prostorov in šolske opreme. Priznajo tudi strokovnega učiteljskega kadra. Vprašanje šol je problem, ki ga bo treba zlasti v tem obsejnem predelu čimprej rešiti. Prav tako bo potrebno okrepiti zdravstveno in živinozdravstveno službo. Zaradi navedenih okoliščin v zvezi s šolami letos v hrpeljski občini še ni mogla biti uvedena šolska reforma in uvedene osmletke, kar pa se bo moralo vendarle zgoditi vsaj s prihodnjim šolskim letom.

S prenosom novih kompetenc na občinske komune, ki jih pričakuje po oktobrskih volitvah, bi tudi hrpeljska občina prevzela resne in pomembne naloge v izgradnji svoje gospodarske in politične samostojnosti. V ta namen si bo morala zagotoviti dober strokovni kader, dosledno sodelovanje prebivalstva in obih predstavniških zborov ter finančna sredstva.

O vseh teh in podobnih vprašanjih razpravljajo hrpeljski volivci v teh dneh na številnih sestankih, posvetovanjih in konferencah, da bodo šli dobro poučeni in pripravljeni na volišče. Dobra organizacija in udeležba pa priča o visoko razviti državljski in rodoljubni zavesti občanov, ki se ponosno zavedajo, da so dali dragocen krvni davek za ustanovitev svoje velike, svobodne in napredne socialistične domovine.

JASA ZVAN

ŠE EN VZORNIK

V prejšnji številki našega časopisa smo bralcem predstavili požrtvovalnega krvodajalca iz Postojne Andreja Miklavčiča, danes pa moramo zapisati, da je Postojnčanom dobro znani zdravnik dr. Edo Tepina, od dneva, ko je pred leti postal krvodajalec, oddal že 20 litrov svoje krvi za potrebe zdravstvene službe. Dr. Edo Tepina — kdo ga v Postojni ne pozna, saj je vedno vder in čil; podnevi in ponoči hiti s svojo Vesno od bolnika do bolnika — rad poudari, da mu odvzem krvi ne zmanjšuje delovne sposobnosti, mu ne ogroža zdravja, pač pa prav nasprotno, vedno se počuti zdravrega. In kar je najvažnejše: vesel je, ker je s svojo krvjo pomagal rešiti že marsikatero življenje.

Temeljni kamen svobode

(Nadaljevanje z 8. str.)

Bergonizzija, udarile v prazno, ker se je četa tik pred njimi že umaknila spet v Brkine.

V izredno hudi zimi je četa našla zavetišče na Suhorju, na Ostrožnem brdu, v Preložah, Celjah in drugod. Tedaj sta se priključila četi nova prostovoljca: Ludvik Rudi-Brjak in Ludvik Jožev, oba iz Gaberka. Nekaj časa je četa imela svoje taborišče tudi v Volčah pri Košani. Dne 28. februarja 1942 so se partizani oglasili pri Francu Vojvodi v Pačetu 16. Četa je tedaj štela 12 moških: Ervin Dolgan, Janko Premrl-Vojko, Maslo Karel, Rudi Mahnič-Brkine, Jože Zidar-Jadrin, Branko Bolte, Anton Hreščak, Vrbani, Prešeren, Leon in Franc Malo.

Z bližajočo se pomladjo je tudi četa povečala svojo aktivnost. Četna patrulja, sestavljena iz Vojka in Karla Masla, je 15. marca 1942 izvedla ekonomsko akcijo v Trnovem pri Ilirski Bistrici, od koder je Italijanom izpred nosa odpeljala mesarju osem glav živine, pripravljene za prehrano italijanske vojske. Drzna

partizana sta v hlevu pri mesarju pustila listek:

»Smrt fašizmu! Ven z zatiralci slovenskega naroda! Patrulja narodne vojske je rekvirirala živino; ne povejte do večera. Smrt fašizmu — svoboda narodu!« (Poročilo tenence Ilirska Bistrica št. 42/2 z dne 15. februarja 1942).

Partizana sta odpeljala živino v gozd pri Ostrožnem brdu in jo nato razdelila med prebivalstvo, le nekaj sta je pridržala za prehrano čete.

Ko se je sredi marca 1942 izboljšalo vreme, so si partizani postavili pod Ostrožnim brdom pravo vojaško taborišče. Četa si je zgradila enonastropno barako, v kateri so pričakali 2. primorsko četo, ki je še pred 25. marcem prišla v to taborišče. Njen prihod na Primorsko je še bolj okrepil partizanske vrste in osvobodilni boj se je še bolj razplamtel, dokler ni zagorel kot ogromen kres — ob kapitulaciji Italije so se domala do zadnjega vsi Primorci priključili splošnemu uporu proti zaso-

JANEZ KRAMAR

GOZDNI DELAVCI SI IZBOLJŠUJEJO POLOŽAJ

Tarifni pravilnik Gozdnega gospodarstva v Postojni dopušča najvišjo tarifno postavko za polkvalificirane gozdne delavce do 40 dinarjev na uro, vtem ko dopušča kvalificiranim gozdnim delavcem do 53 dinarjev na uro.

Polkvalificiranim gozdnim delavcem se je doslej v mnogih primerih nekako godila krivica, saj gre v glavnem za starejše delavce, ki so izkušeni in imajo po svoji dolgoletni praksi precej znanja v svoji stroki, so pa vendarle ostali formalno le polkvalificirani. To se jim je seveda poznalo pri mesečnem zaslužku, razen tega pa je bil povojna leta zaradi te ne preveč vzpodbudne okolnosti priliv mladih ljudi med gozdne delavce neznan. To vprašanje je postajalo vse bolj pereče, tako da so lani konec leta izšli zakoniti predpisi, ki olajšujejo prekvalifikacijo polkvalificiranih gozdnih delavcev v kvalificirane.

Te dni je sindikat v podjetju GG v Postojni pred zelo odgovorno nalogo v zvezi s pripravo seminarja, saj je treba predelati z 200 do 250 tamošnjimi gozdnimi delavci program za strokovne izpite kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev gozdnih stroke. Seminar bodo vodili strokovnjaki iz uprave podjetja, izpitna komisija, ki jo je že imenoval OLO v Postojni, pa bo začela s prvimi izpiti oktobra, ko je že manj dela v gozdu.

sš

Nekaj je gnilega v podjetju „Helios“

Nadvse uspela turistična sezona v Portorožu ima vendarle tudi svoj črni madež — gostinsko podjetje »Helios« je kljub stalno polni zasedbi svojih hotelov ostalo pasivno. Če vemo, da so ostala tri hotelska podjetja v piranski občini letos visoko aktivna, ni mogoče razumeti, kako more poslovati z izgubo to podjetje, ki nima pravzaprav nič težjih pogojev za svoje poslovanje. Zalostno je, da je podjetje v polni sezoni zašlo v tako težaven položaj, da svojim uslužbencem ni moglo izplačati polnih mesečnih prejemkov.

Delovni kolektiv »Heliosa« se pritožuje in jezi — vprašanje pa je, koliko so posamezni člani (in vsi skupaj) poskrbeli in se potrudili, da bi se v njihovem podjetju delalo tako, kot je treba. Lahko je valiti krivdo samo na enega človeka — toda vsak član kolektiva bi se moral vprašati: »Kaj sem osebno storil, da bi se stanje v našem podjetju izboljšalo?« Verjetno bi v večini primerov — če bi bil odgovor iskren — morali slišati: »Nič nisem storil. Namesto, da bi sproti opozarjal na napake in pomankljivosti, sem brezbržno pustil, da je vse šlo, kot je šlo.« Potem ni čudno, da je stanje tako.

Toda še vedno ni prepozno. Kolektiv »Heliosa« lahko s pomočjo svojega delavskega sveta popravi še letos marsikaj, tako da vsaj ne bo več pasiven. Le vsi člani se morajo zavedati, da je uspeh vseh in vsakega posebej odvisen od marljivega dela in tovariškega sodelovanja. To je tisto, kar je doslej predvsem manjkalo temu kolektivu.

Jule Lenassi

TELESNA VZGOJA · SPORT · ŠAH

DRUGO KOLO LJUBLJANSKO-PRIMORSKE NOGOMETNE LIGE

Po soncu pride dež

JESENICE: RUDAR (Idrija) 5:2

Malokdo od številnih gledalcev, ki so se v nedeljo zbrali v Idriji, je predvideval, da se bo srečanje z Jesenicami tako porazno končalo za domačine. Glede na zmago v Trzinu so bili Idrijčani favoriti in dve točki so mnogi tako rekoč že vnaprej vpisali v tabele. Toda po lepem sončnem dnevu se je nebo nenadoma pooblačilo in več kot 1000 gledalcev je moralo po končani tekmi soglasno ugotoviti, da je žoga presneto okrogla.

Zmagi gostov ni kaj oporekati. Igrali so borbeno in povezano in dve točki so si zasluženo priborili. Sicer so imeli tudi domačini nekaj svetlih trenutkov, zlasti ob koncu prvega in v začetku drugega polčasa, ko je najprej Crnobrnja zmanjšal rezultat na 1:2, nato pa je Likar izenačil. Ko so vsi gledalci pričakovali, da bo po izenačenju domače moštvo odločno zaigralo na zmago, se je zgodilo prav nasprotno. Jeseni-

KOLESARSTVO

MLADINSKA DIRKA PO PRIMORSKI

Tradicionalna mladinska kolesarska dirka po Primorski bo letos v nedeljo, 15. septembra. Dirka bo v okviru proslav obletnice Dneva priključitve in 10-letnice delovanja novogoriškega železničarskega športnega društva. Za prehodni pokal, ki ga je podaril okrajni odbor SZDL v Novi Gorici, bodo mladinci tekmovali posamezno in moštveno. Proga bo dolga 90 km.

Na lanskih dirkah so zmagali mladinci iz Ljubljane, na predlanskih pa Novogoričani.

VEŠLANJE

NADALJEVANJE OKRAJNEGA PRVENSTVA

V nedeljo, 15. septembra, bo v Kopru drugi del letošnjega okrajnega prvenstva v veslanju. Nastopili bodo tekmovalci Kopr, Izole in Pirana. Po prvem delu tekmovalja vodi s precejšnjim naskokom Izola. Koprčani so zadnja dva tedna nekoliko marljiveje vadili in lahko pričakujemo, da bodo zmanjšali razliko v točkah. Začetek tekmovalja bo ob 8. uri.

NAMIZNI TENIS:

ZMAGA KOPRA NA ŠTIRIH FRONTAH

V nedeljo so gostovali v Kopru igralci namiznoteniškega kluba Storič iz Golinika. Čeprav so bili gostje kot tretje najboljše moštvo na Gorenjskem favoriti, so Koprčani presenetili in zmagali v vseh srečanjih. Člani so zmagali s 5:0, ženske s 3:0, mladinci s 5:0 in pionirji s 5:3. Najbolj so se odlikovali Šalamunova pri ženski ekipi, pionir Petek in pri članih Venturini.

MALI ROKOMET

VISOKA ZMAGA KOPRA

Koprski rokometarji so na svojem igrišču v prijateljskem srečanju visoko premagali Golinik z 23:6. Odlikovala sta se Race in Kastelic. Gostje igrajo v gorenjski rokometni ligi.

KOŠARKA

RUDAR (Trbovlje): PARTIZAN (Postojna) 94:51 (39:34)

V prvenstveni košarkarski tekmi I. slovenske lige je Rudar iz Trbovelj nadmočno porazil Partizana iz Postojne. Prvi polčas je potekal v znamenju dveh enakovrednih nasprotnikov in vse je kazalo, da bo Postojni kapnila kakšna točka. V drugem polčasu pa so domačini (Postojna) odpovedali in Rudar si je z dvema točkama še bolj utrdil II. mesto na lestvici (za Mariborom).

Člani SZDL!

Naročajte, berite in širite svoje glasilo SLOVENSKI JADRAN!

čani so prešli v napad ter zabili zmedeni in nesigurni obrambi še tri gole. Gostom bi zamerili le to, da so igrali preostro ter sem in tja celo grobo. Posledica take igre je bila, da sta dva igralca Idrije zaradi poškodb le statirala. Sodnik Sušnik iz Ljubljane je sodil dobro in avtoritativno.

Primorski derby med Novo Gorico in Izolo se je zaključil s pričakovano zmago domačinov. Rezultat 3:1 (3:0) kaže, da so si Novogoričani zagotovili dve točki že v prvem polčasu, da pa so v nadaljevanju igre popustili. Za domačine so bili uspešni Uršič, Bevič in Mozetič, za Izolo pa Prašnikar. Zaradi grobe igre je bil v drugem polčasu izključen Izolan Lukin. Sodil je dobro Janežič z Jesenic.

Po drugem kolu je lestvica naslednja:

Triglav	2	2	0	0	7:4	4
Krim	2	2	0	0	5:3	4
Jesenice	2	1	0	1	6:4	2
Nova Gorica	2	1	0	1	5:4	2
Slovan	2	1	0	1	5:5	2
Gračar	2	1	0	1	4:4	2
Rudar	2	1	0	1	6:6	2
Trzin	2	1	0	1	4:5	2
Ilirija	2	0	0	2	3:6	0
Izola	2	0	0	2	2:6	0

V nedeljo bo na sporedu tretje kolo. Izola bo igrala doma s Krimom, Nova Gorica pa s Slovanom. Rudar bo igral v Ljubljani z Ilirijo.

V nedeljo pričetek Primorskega prvenstva

V nedeljo se bo Novi Gorici, Izoli in idrijskemu Rudarju, ki že tekmujejo v ljubljansko-primorski nogometni ligi, priključilo še osem primorskih moštev. Tako na primorskih igriščih do pozne jeseni ne bo zmanjkalo nogometnih prireditev. Število moštev pa

Plavanje

KOPRSKO

OKRAJNO PRVENSTVO

V nedeljo bo v Kopru okrajno prvenstvo TVD Partizan v plavanju. Organizator je okrajna zveza TVD Partizan, kar je treba vsekakor pohvaliti, saj so prehiteli plavalno podzvezo. Pričakujejo predvsem udeležbo iz Ilirske Bistrice ter iz obalnih mest.

Prav bi bilo, da bi pristojni forumi razmislili tudi o možnosti organizacije primorskega plavalnega prvenstva v Kopru. Čas je še ves september, saj je prav ta mesec po navadi ob slovenski obali zelo lep. Morda bi organizacijo skupaj prevzeli okrajna zveza TVD Partizan in plavalna podzveza?

»SLOVENSKI JADRAN«

v vsako hišo Slovenskega Primorja!

ŠAH

ZAVEC — BRZOPOTEZNI PRVAK KOPRA

Koprski šahisti so začeli v torek zvečer jesensko šahovsko sezono z brzoturnirjem za prvenstvo v septembru. Zmagal je Zavec z devet in pol točkami od desetih možnih. Oddal je le pol točke in sicer Omladič. Drugo mesto je zasedel z devetimi točkami Omladič, ki je remiziral z Zavcem in Oblakom. Tretje mesto je zasedel Štrukelj (7 točk), četrto Habič (6 točk) in peto Oblak (5 točk).

Koprski šahisti so se tudi pomenili o sodelovanju na mednarodnem moštvenem turnirju v Portorožu. Sklenili so, da bodo nastopili z dvema moštvi. Občinski odbor SZDL jim je pomagal z 10.000 din, kar je vsekakor treba pohvaliti.

HOKEJ NA KOTALKAH

DRŽAVNO PRVENSTVO BO V NOVI GORICI

Letošnje državno prvenstvo v hokeju na kotalkah, ki bi moralo biti v Pulju, bo spet v Novi Gorici. Razen domačinov, ki branijo naslov državnega prvaka, bodo nastopili še zagrebška Mladost, Pula in Cement iz Pulja, Olimpija iz Ljubljane ter Viktor Lenac iz Reke. Tekmovanja bodo od 13. do 15. septembra. Vsak dan bodo odigrali šest tekem, tri popoldne in tri zvečer. Najresnejša kandidata sta Nova Gorica in Pula.

se bo letos povečalo od šest na osem, kar je vsekakor razveseljiv znak za številni napredek primorskega nogometa. Novinca sta Adria iz Mirne in Piran, medtem ko je Branik zamenjal mesto z idrijskim Rudarjem. V prvem kolu primorskega nogometnega prvenstva bodo na sporedu naslednja srečanja:

V Mirnu: Adria—Piran

v Sežani: Tabor—Postojna

v Ajdovščini: Primorje—Anhovo

v Kopru: Koper—Branik

Najzanimivejše srečanje tega kola je vsekakor v Kopru, kjer se bosta pomerila bivši član ljubljansko-primorske lige Branik in Koper, ki je na domačem igrišču precej trd oreh. Koprčani so se na tekmovalje dobro pripravili. Med drugim so odigrali v nedeljo prijateljsko tekmo z Bujami in zmagali s 6:2 (3:0). Najboljši igralec je bil Kavalič II v napadu, ki je sam zabil štiri gole, po enkrat pa sta bila uspešna Rozman in Poljšak. Čeprav je bila igra precej raztrgana, so Koprčani sem in tja le pokazali, da znajo zaigrati in da je treba v primorskem prvenstvu nanje resno računati. Nekoliko šibka je bila le ožja obramba, v napadu pa levo krilo.

GOSTOVANJE GLEDALIŠČA SLOVENSKEGA PRIMORJA V HRPELJAH

Preteklo soboto je gostovalo GSP v Hrpeljah s tridejansko komedijo »Skupno stanovanje«. Smešno, toda bridko resnično je od začetka do konca vse, kar je avtor te komedije pripisal doživljenjski mešani družbi malih ljudi, tako različnih po intelektualnem obzorju, a tesno združenih in edinih v osnovnem življenjskem pogoj, ki se imenuje stanovanje.

Občinstvo iz Hrpelj in Kozine je tudi tokrat napolnilo dvorano in nagradilo koprski igralce s priznanja polnim ploskanjem. J. Ž.

Kino

KOPER: 13. in 14. in 15. septembra francoski barvni film SENTJERNEJSKA NOČ; 16. in 17. septembra francoski film KO BI VSI FANTJE SVETA; 18. in 19. septembra prvi jugoslovanski barvni film POP CIRA — POP SPIRA. IZOLA: 14. in 15. septembra jugoslovanski barvni film POP CIRA POP SPIRA; 16. in 17. septembra ameriški barvni film CAJ ZA DVA; 18. septembra francoski film KO BI VSI FANTJE SVETA; 19. in 20. septembra francoski film MONTE CRISTO — I. del.

SEČOVLE: 14. septembra ameriški barvni film KROGLA ČAKA; 15. septembra jugoslovanski film NE OBRACAJ SE, SINKO; 19. septembra francoski barvni film SENTJERNEJSKA NOČ. SMARJE: 14. septembra jugoslovanski film NE OBRACAJ SE, SINKO; 15. septembra ameriški film KROGLA ČAKA; 18. septembra francoski barvni film SENTJERNEJSKA NOČ.

SKOFIJE: 14. septembra ameriški barvni film CAJ ZA DVA; 15. septembra ameriški film TARZAN BRANI DŽUNGLO; 18. septembra francoski film GROF MONTE CRISTO — I. del. DEKANI: 14. septembra ameriški film TARZAN BRANI DŽUNGLO; 15. septembra ameriški barvni film CAJ ZA DVA.

POSTOJNA: 13. in 14. in 15. septembra italijanski barvni film ODISEJ; 17. in 18. septembra ameriški barvni film DVOBOJ V DŽUNGLI. PIVKA: 14. in 15. septembra HISA NA OBALI; 18. in 19. septembra POROČNI VENEC.

SEŽANA: 14. in 15. septembra ameriški film NE BODO MI VERJELI; 17. in 18. septembra ruski film NESMRTNI GARNIZON; 19. in 20. septembra poljski film SENCA.

PIRAN: 13. septembra ameriški barvni film CENA SLAVE; 14. in 15. septembra ameriški barvni film BORBA ZA POSEST; 16. in 17. septembra kitajski film PREHOD PREKO REKE JANG CE; 18. in 19. septembra ameriški barvni film SKRIVNOSTNO MOČVIRJE.

PORTOROŽ: 13. septembra ameriški barvni film BORBA ZA POSEST; 15. septembra kitajski film PREHOD CEZ REKO JANG CE; 16. septembra italijanski film NEHVALEŽNO SRCE; 17. in 18. septembra ameriški barvni film SKRIVNOSTNO MOČVIRJE; 19. septembra ameriški barvni film BITKA NA KLANCU.

Gledališče SLOVENSKEGA PRIMORJA

PIRAN: 13. septembra Dobričani: SKUPNO STANOVANJE. Pričetek ob 20. uri.

KORTE: 14. septembra Dobričani: SKUPNO STANOVANJE. Pričetek ob 20. uri.

PIVKA: 15. septembra Dobričani: SKUPNO STANOVANJE. Pričetek ob 20. uri.

POSTOJNA: 16. septembra Dobričani: SKUPNO STANOVANJE. Pričetek ob 20. uri.

ILIRSKA BISTRICA: 17. septembra Dobričani: SKUPNO STANOVANJE. Pričetek ob 20. uri.

KOPER: 19. septembra Dobričani: SKUPNO STANOVANJE. Pričetek ob 20. uri. Izven.

Radio KOPER

NEDELJA, 15. IX. 1957:

8.00 Kmetijska oddaja — 8.30 Sporedne glasbe — 9.00 Oddaja za Bencške Slovence — 9.20 Chopin-Grečani: »Les Sylphides«, balet, izvaja newyorški simfonični orkester, dirigira Efrém Kurz — 10.15 Igrajo Postojnski fantje (Trio Ostrovska) — 10.30 Sosedni kraji in ljudje: V Kanaški dolini ob tromeji — 10.45 Glasbena medija — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.10 Poje vokalni kvintet iz Postojne p. v. Viktorja Samuda — 15.30 Nedeljski popoldanski koncert.

PONEDELJEK, 16. IX. 1957:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Ponedeljkove popevke — 14.00 Od melodije do melodije — 14.30 Sport doma in po svetu — 14.40 To smo izbrali v naši diskoteti — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Igrajo Logarski fantje.

TOREK, 17. IX. 1957:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Torkov operni oder — 14.30 Gospodarska oddaja: »Rekonstrukcija na Primorskem« — 14.40 Pisan sporedne glasbe — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Dalmatinske in srbske narodne pesmi.

SREDA, 18. IX. 1957:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 14.30 Kulturna kronika — 14.40 Mladinske češke in slovaške narodne pesmi izvajajo solisti in orkester »Lučnica« ter otroški zbor in orkester Radia Praga — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Kmečka godba.

ČETRTEK, 19. IX. 1957:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Glasba po željah — 14.30 Popoldanski glasbeni spored — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Igrajo Božo in Miško, Fantje na vasi in Vaški kvintet.

PETEK, 20. IX. 1957:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Tisoč in en takt (pisan spored solist. in orkestr. glasbe) — 14.30 Spoznavajmo domovino: »Pismo iz Osijeke« — 14.40 Zabavne melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Igrajo Veseli planšarji.

SOBOTA, 21. IX. 1957:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Glasba za dobro jutro, ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Melodije in ritmi — 14.20 Reportaža studio Celje — 14.35 Za vsakogar nekaj — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 »Znam tri ljubice« in druge.

Volivci!

Prepričajte se na matičnem uradu, če ste vpisani v volilni imenik! Zadnji rok za vpis in popravke je 16. september!

MALI OGLASI

Zamenjam enosobno stanovanje z balkonom na Reki za enako ali večje v kraju od Izole do Pirana.

Dušič Rudolf, ul. Čurbek 5/I, Reka ali pa Beli križ 53, Portorož.

Prodajam stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje, ki je primerno za večje skladišče ali za živinske hleve. Jože Bradač, Kačiče pri Divači.

Gradbeno podjetje

»OBNOVA« v Izoli sprejme takoj uslužbenko za vodstvo administracije in strojepisje. Prednost imajo interese, ki imajo dovršeno srednjo šolo ali administrativno šolo. — Ponudbe pošljite upravi podjetja.

PROIZVODNO TRGOVSKO PODJETJE »ŽITO« Koper

razpisuje mesto
BLAGOVNEGA
KNJIGOVODJE
z večletno prakso v knjigovodstvu. Plača po tarifnem pravilniku. Interesenti naj vložijo prošnjo na upravo podjetja. Nastop službe takoj!

STARŠEM V PREMISLEK OB ZAČETKU NOVEGA ŠOLSKEGA LETA

Dobro naložen kapital

Živahnost in razposajenost, tudi to sta značilnosti naših otrok.

Zgodi se pa često, da sta ti dve značilnosti neposredna vzroka neprevidnosti — in posledica so nesreče. Rehabilitacija ponesrečenca, kolikor je le-ta možna, pa je tesno povezana z marsikdaj velikimi denarnimi izdatki. Prav zato je potrebna gmotna zaščita mladine in staršev. To zaščito pa uspešno opravlja Državni zavarovalni zavod (DOZ).

Dosedanje analize so pakazale, da je prizadevnost DOZ in učiteljev vplivala na izredno razširjenost zavarovanja prav med šolsko mladino. Tako na primer lahko trdimo, da danes v Sloveniji ni šole, kjer ne bi bili učenci zavarovani. Zato ni čudno, da je moral DOZ v desetih letih tovrstnega zavarovanja izplačati več kot 35 milijonov dinarjev za-

varovalnin za približno 18 tisoč zavarovancev v Sloveniji.

Ob začetku letošnjega šolskega leta je zato prav, da se starši, vzgojitelji in tudi učenci seznanim z načini zavarovanja šolske mladine. Jamstvo za nezgode velja ves čas pouka in tudi med počitnicami še 30 dni do začetka naslednjega šolskega leta. Zavarovalni prispevek znaša 100 ali 50 dinarjev. DOZ pa s tem plačilom jamči za vse nezgode, ki jih utrpí zavarovanec v šoli, doma ali kjerkoli — pri pouku, med igranjem, pri delu, športu, na cesti itd.

Tisti, ki ob začetku šolskega leta vplača 100 dinarjev za zavarovanje, prejme v primeru trajne nezmožnosti dela 200.000 dinarjev zavarovalnine, če pa plača 50 dinarjev, pa 100.000 dinarjev. Pri delni invalidnosti se višina zavarovalnine odmerja po stop-

nji invalidnosti. V primeru smrti zaradi nezgode je zagotovljenih 20 oziroma 10 tisoč dinarjev za pogrebno. S tem zavarovanjem pa so zajeti tudi stroški zdravljenja, ki so nastali zaradi nezgode. Na osnovi predloženih potrdil in obračunov povrne DOZ 6 oziroma 3 tisoč dinarjev. Če pa koristi zavarovanec brezplačno zdravljenje na račun Zavoda za socialno zavarovanje, pa izplača DOZ prispevek za nego in to 50 oziroma 25 dinarjev dnevno, izplačljivih od osmega dne dalje, ko je postal učenec nesposoben za šolsko delo. Ta prispevek DOZ izplačuje največ 100 dni.

Namen širjenja zavarovanja šolske mladine pa je tudi v tem, da se šolarji naučijo spoznavati gospodarsko moč, ki jo ima skupnost tudi takrat, ko so potrebni gmotne pomoči kot žrtve nezgod. (š)

Vsak peti Japonec bolan

Epidemija tako imenovane azijske gripe, ki je izbruhnila pred tedni v vzhodni in južni Aziji ter se nato razširila skoraj po vsem svetu, posebno hudo razsaja po Japonski. Pred dnevi je japonsko ministrstvo za socialno politiko objavilo vest, da je zbolelo okrog 20 odstotkov prebivalstva. To pomeni, da je bolanih nekaj nad 15 milijonov ljudi.

SE ENA ODPRAVA NA ANTARKTIKO

V okviru geofizičnega leta pripravljajo Američani novo odpravo, ki bo v kratkem odšla na neraziskana ledena prostranstva Antarktike. To bo obenem največja znanstvena ekspedicija, kar so jih doslej poslali. Sodelovalo bo 417 znanstvenikov in raznih strokovnjakov, ki jih bodo prepeljali z desetimi ladjami ameriške mornarice. Odprava bo imela na razpolago 31 letal in številne traktorje, s katerimi bo skušala predrti v notranjost ledenega kontinenta.

»Kam s plenom?« se je upravičeno prašal trinajstletni ribič iz Oklahome, ko je izvelel iz vode tole morsko mačko. Pa je le našel prostor: dal jo je v kopalno kad, ki je bila komaj dovolj velika zanjo.

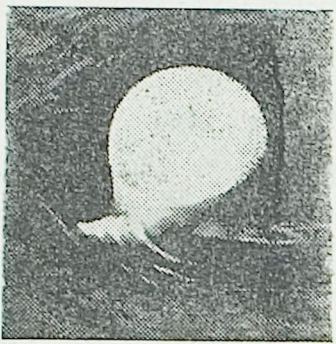
STOLP V PISI SE BO PREVRNIL

Sloviti nagnjeni stolp v italijanskem mestu Pisa je obsojen na smrt. Tako pravijo strokovnjaki. Stolp se v svojih mladih letih ni prav nič razlikoval od drugih. Stal je lepo navpično. Zaradi popuščenja tal pa se je začel nagibati in to traja že nekaj stoletij. Z natančnimi merjenji so ugotovili, da se nagne vsako leto za štiri do pet milimetrov in da ima potemtakem še okrog 250 let življenja pred sabo. Tedaj bo namreč izgubil ravnotežje in se prevrnil.

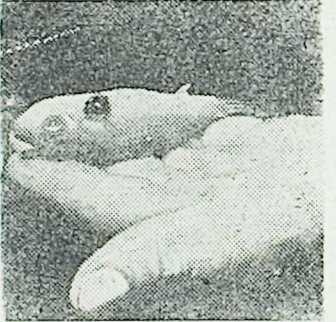
po vsem japonskem otočju. Doslej je omenjena bolezen zahtevala nekaj manj kot tisoč človeških življenj.

Reka Kongo bo plovna

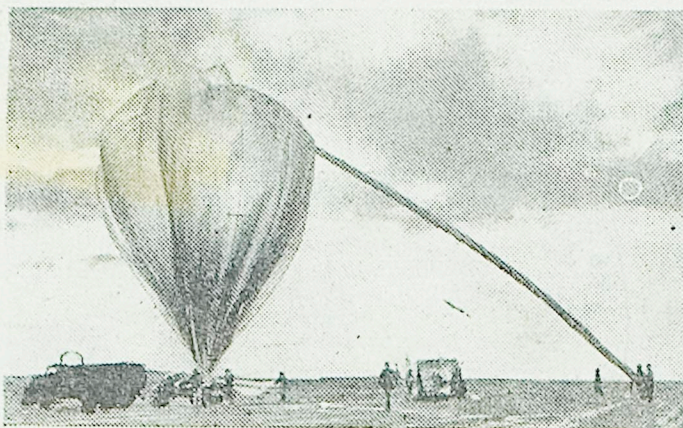
Med največjimi afriškimi rekami je Kongo, ki ga med drugim napaja tudi velikansko jezero Tanganjika. Njegovo porečje obsega daleč nad 3,5 km², rečni tok zavzema 4200 km dolžine. Belgijski inženirji in hidrologi že delj časa delajo na projektih s ciljem, da bi približno 3000 km reke Kongo napravili plovno. Glavna točka je zajezev jezera Tanganjika. V deževni dobi in v deževnih letih bi se v njem nabralo dovolj vode, da bi v suši spuščena skozi zatvornice omogočala plovbo po Kongu ob vsakem času. Tako bi lahko spravili iz gozdov okoli ravnika na tisoče ton lesa za proizvodnjo celuloze, plastičnih snovi in kemikalij.

Narava je dala živim bitjem najrazličnejša orožja, da bi se lahko branila pred svojimi sovražniki. Nekatera imajo ostre zobe, druga strašne šape, tretja celo električne »baterije« itd. Tudi na ribico, ki jo vidimo na naši sliki, ni pozabila. Majhna kot je, bi bila sicer lahak plen številnim požeruhom. Ima pa svoje-

vrstno lastnost: lahko se »napihne« in postane več kot dvajsetkrat večja kot je v normalnih okoliščinah, tako da je druga riba ne more požreti.

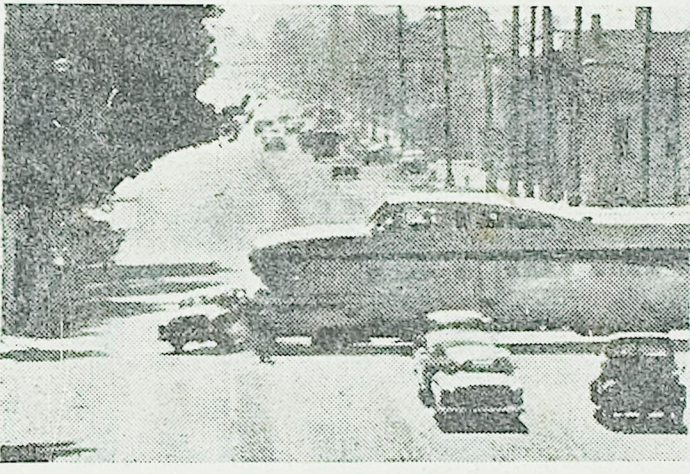
»Kakšno vreme bo jutri?« Odgovor na to vprašanje zahteva mnogo truda. Med glavnimi pripomočki meteorologov so tudi tako imenovani meteorološki baloni. Pošiljajo jih visoko v atmosfero, da jim od tam sporočijo podatke, ki so potrebni za čim točnejše vremenske napovedi. Na sliki vidimo takšen balon izredne velikosti. Napolnjen meri v premeru več kot petdeset metrov.

Mednarodno geofizično leto in Sovjetska zveza

Pri izvajanju programa Mednarodnega geofizičnega leta imajo znanstveniki SZ dokajšnji delež. Uredili so si okrog 500 opazovališč in observatorijev, kar je nad četrtino vseh postaj MGL na Zemlji, med njimi 166 v težko dostopnih krajih Arktike in Antarktike. Pomembna je v Leninskih gorah pri Moskvi zgrajena postaja za prestrezanje in študij kozmičnega žarkovanega dežja. Njenih pet tisoč števecv nenehoma beleži vdor super-visokih delčkov energije iz vseмира v zemeljsko območje.

Postaja ima tudi dva podzemeljska laboratorija za opazovanje kozmičnih delčkov, ki zaradi svoje velike probojne sile prodre več deset metrov globoko v zemeljsko skorjo. Med najvažnejšimi deli v programu MGL pa je raziskovanje ledenikov. Sovjetski znanstveniki so si v ta namen zgradili več posebnih postaj,

med njimi eno na skrajnem severu na otoku Novaja Zemlja. Otok je večidel pokrit z ledenikom še iz časov ledene dobe. Raziskovali so ga že v MGL 1932/33. Najvišja opazovalnica na svetu pa bo najbrž nad 5000 m visoko na približno 80 km dolgem ledeniku Fedčenko na Pamirski planoti. Tam bodo skupno delali znanstveniki SZ in Nemške demokratske republike. Prvič v zgodovini raziskovanja ledenikov bodo uporabljali nove sovjetske pollestne priprave, ki omogočajo merjenje toplote posameznega ledenika do sto metrov globoko. tk.

Fotografirana nezgoda. Neki fotoamater se je pripravljal, da fotografira svojega prijatelja. Medtem je opazil, da drvi neki avto naravnost pod vlak. Obrnil je aparat in pritisnil prav v hipu, ko sta vozili trčili. Vlak je nato odvel avto kakih 200 metrov naprej, nepredvidni vozač pa je k sreči padel iz vozila in odnesel zdravo kožo.

Novotarija v švedski mornarici

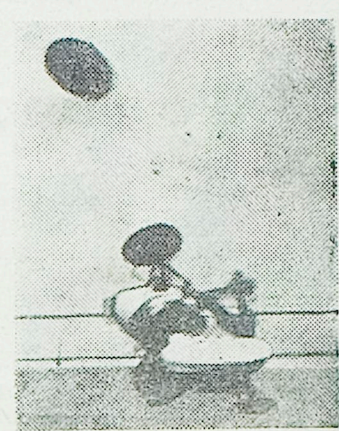
Primanjkuje ji kvalificiranih častnikov. Naraščaja je vedno manj. Mladi moški svet noče več na morje, preseda mu samota, mori ga dolgčas. Sindikat švedskih pomorskih častnikov je zato sprožil akcijo, da bi se v trgovsko mornarico v omejenem številu sprejemale tudi ženske, ki baje imajo za ta poklic vse potrebne lastnosti. Za pomorščake bi bil to velik stimulans. Pričakujemo torej lahko v kratkem ženske kadete na švedskih trgovskih ladjah. Za nas to ni novost. Tudi v Piranu imamo že absolventke pomorske srednje šole.

Vizija bodoče vojne. Risba je morda na pogled nekoliko fantastična, toda glede na današnje stanje v pogledu oborožitve prav nič pretirana. Prikazuje nam, kako se bodo v prihodnji vojni spoprijeli stroji med seboj. Na eni strani so teledirigirane atomske rakete, ki skušajo prodreti s svojim smrtonosnim tovorom nad veliko mesto, na drugi strani pa rakete-lovci, ki jim skušajo to preprečiti. Takšna bo torej bodoča vojna, če se človeštvo ne bo spametovalo in usmerilo svojo dejavnost drugam, ne pa k izdelovanju vedno strašnejšega orožja.

14 KM BREZ PADALA

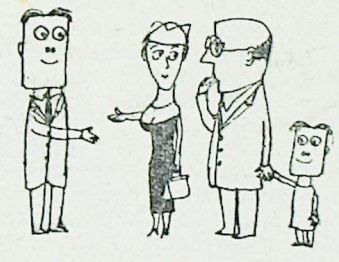
Sovjetski padalec Nikitin je pred dnevi postavil nov rekord v skoku s padalom z držkom. Skočil je z višine nad 15.000 metrov in letel celih 14 kilometrov z zaprtim padalom. Dosedanji rekord je bil nekaj nad 12.000 metrov.

Pri hitrosti 200 kilometrov na uro je dirkaču Davu Leydonu nenadoma odletelo kolo. Vozilo je dobesedno zletelo s steze in se kakih desetkrat prekucnilo. Kljub temu pa je vozač imel izredno srečo. Reševalci so ga izvlekli iz kupa železja živega in zdravega, saj ni razen strahu pretrpel nobenih posledic.

PRANJE IN POMIVANJE OB SPREMLJAVI GLASBE

Tudi pri nas poznamo več vrst glasbe, ki jo poslušamo ob različnih priložnostih. Toda v tem pogledu smo še zdaleč za Američani. Zlasti se njihovi skladatelji zadnje čase mučijo, da bi »proizvedli« ustrezno glasbeno spremljavo za najrazličnejša opravila. Tako lahko že danes vsak Američan kupi gramofonsko ploščo, na kateri je natanko napisano, čemu je namenjena skladba. In teh je na stotine. Od glasbe »samo za zaljubljenca« pa do tiste »za pranje perila«, »za likanje«, »za pomivanje posode« itd. Američani bi ne bili Američani, če bi se prav po ameriško ne vrgli na to glasbo in dnevno prodajo stotine podobnih gramofonskih plošč.

—Dragi možiček, predstavljam ti svojega bratranca, o katerem sem ti že toliko pripovedovala...

—Hm, kje neki sem že videl ta obraz...

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

68

POSLOVENIL RADO BORDON

Pogledal sem navzdol v polmrak senika in videl Pianija, ki je stal na podu. V roki je držal dolgo klobaso in glinast vrč z nečim, pod pazduho pa je imel dve steklenici vina.

»Pojdi gor,« sem rekel. »Tam je lestev.«

Potem sem spoznal, da mu moram pomagati, da prinese reči, in sem se spustil dol. Od ležanja v senu sem bil ves omotičen. Skoraj bi bil zaspal.

»Kje je Bonello?« sem vprašal.

»Povedal vam bom,« je odvrnil Pianij.

Vzpela sva se po lestvi. Zgoraj na senu sva odložila reči.

Piani je privlekel na dan žepni nož z odmašnjakom in izvlekel zamašek iz vinske steklenice.

»Zalite so s pečatnim voskom,« je rekel. »To mora biti nekaj dobrega.« Nasmehnil se je.

»Kje je Bonello?« sem vprašal.

Piani me je ošinil s pogledom.

»Odšel je, tenente,« je dejal. »Rad bi prišel v ujetništvo.«

Ničesar nisem rekel.

»Bal se je, da nas bodo vse pobili.«

Prijel sem steklenico vina in nisem zinil besedice.

»Sicer pa veste, da ne verjamemo v vojno, tenente.«

»Zakaj nisi odšel tudi ti?« sem vprašal.

»Nisem vas hotel pustiti samega.«

»Kam pa je odšel?«

»Ne vem, tenente. Odšel je pač.«

»Dobro,« sem rekel. »Boš razrezal klobaso?«

Piani me je pogledal v polmraku.

»Razrezaš sem jo, medtem ko sva govorila,« je dejal. Sedela sva v senu, jedla klobaso in pila vino. To je bilo najbrž vino, ki so ga hranili za poročno gostijo. Bilo je tako staro, da je že začelo izgubljati barvo.

»Ti glej ven skozi to okno, Luigi,« sem rekel. »Jaz bom gledal skozi drugo okno.«

Pila sva vsak iz svoje steklenice. Vzel sem svojo steklenico s sabo, se vzpel za nekaj korakov, se s trebihom zleknil v senu in se zastrmel skozi okno v mokro pokrajino. Ne vem, kaj sem mislil, da bom videl; toda videl nisem ničesar razen polj, golih murvinah dreves in dežja, ki je padal.

Pil sem vino, vendar se nisem počutil nič bolje. Predolgo so ga hranili, zato se je nekoliko že sesedlo ter izgubilo svoj okus in barvo. Gledal sem, kako se zunaj spuščal mrak. Kaj kmalu se je stemnilo. Obetala se je temna noč z dežjem. Ko se je stemnilo, ni imelo več pomena, da bi se gledal, zato sem se vrnil k Pianiju.

Spal je in nisem ga zbudil, ampak sem nekaj časa sedel pri njem. Bil je krepak možakar in je imel težak spanec. Čez čas pa sem ga zbudil in odpravila sva se na pot.

Bila je zelo čudna noč. Ne vem, kaj sem pričakoval, morda smrt, streljanje v temi in beg, toda nič se ni zgodilo. Ležale na trebuhu zraven jarka ob glavni cesti sva čakala, da je nemški bataljon šel mimo naju, potem pa, ko so bili mimo, sva šla čez cesto in jo mahnila proti severu.

Dvakrat sva bila v dežju čisto blizu Nemcev, toda niso naju opazili. Obšla sva mesto proti severu, ne da bi bila opazila Italijane, čez nekaj časa pa sva dospela do glavnih linij, po katerih je potekal umik. Vso noč sva hodila proti Tilmentu.

Nisem si bil predstavljal, kako velikanski je bil ta umik. Skupaj z vojsko se je namreč umikala vsa dežela. Hodila sva vso noč, in sicer hitreje, kot so se premikala vozila. Bolela me je noga in bil sem utrujen, vendar sva krepko stopala. Zdelo se mi je silno bedasto, da se je bil Bonello odločil postati ujetnik. Nobene nevarnosti ni bilo.

Brez nezgode sva prišla skozi dve armadi. Če ne bi bil Aymo ubit, bi se nama bilo zdelo, kakor da sploh ni nobene nevarnosti. Nihče nas ni nadlegoval, ko smo bili popolnoma vidni na železniški progi. Uboj je bil prišel čisto nenadoma in na nepojasnljiv način. Vpraševal sem se, kje bi utegnil biti Bonello.

»Kako se počutite, tenente?« je vprašal Pianij.

Šla sva po robu ceste, ki je bila natrpana z vozili in četami.

»Dobro.«

»Truden sem že od te hoje.«

»Že prav, toda zdaj nama ne preostane drugega, kot da hodiva. Ne smeva si delati skrbi.«

»Bonello je bil bedak.«

»Prav zares je bil bedak.«

»Kaj boste storili zastran njega, tenente?«

»Ne vem.«

»Ali ne bi čisto preprosto javili, da je prišel v ujetništvo?«

»Ne vem.«

»Veste, če se bo vojna nadaljevala, bi njegova družina utegnila imeti težave.«

»Vojna se ne bo nadaljevala,« se je oglasil neki vojak. »Vračamo se domov. Vojna je končana.«

»Vsi se vračamo domov.«

»Pridite, tenente,« je rekel Pianij. Hotel je, da bi jih prehitela.

»Tenente? Kdo je tenente? Abbasso gli ufficiali! Dol z oficirji!«

Piani me je prijel za laket.

»Bojje bo, da vas kličem po imenu,« je rekel. »Lahko bi vam kaj storili. Ubili so že nekaj oficirjev.«

Pospešila sva korak, da bi jih prehitela.

»Nič takega ne bom poročal, zaradi česar bi njegova družina lahko imela težave,« sem nadaljeval najin razgovor.

»Če je vojna končana, ni prav nič važno,« je odvrnil Pianij. »Toda ne verjamem, da je končana. Bilo bi prelepo, če bi bila končana.«

»Kmalu bova zvedela,« sem rekel.